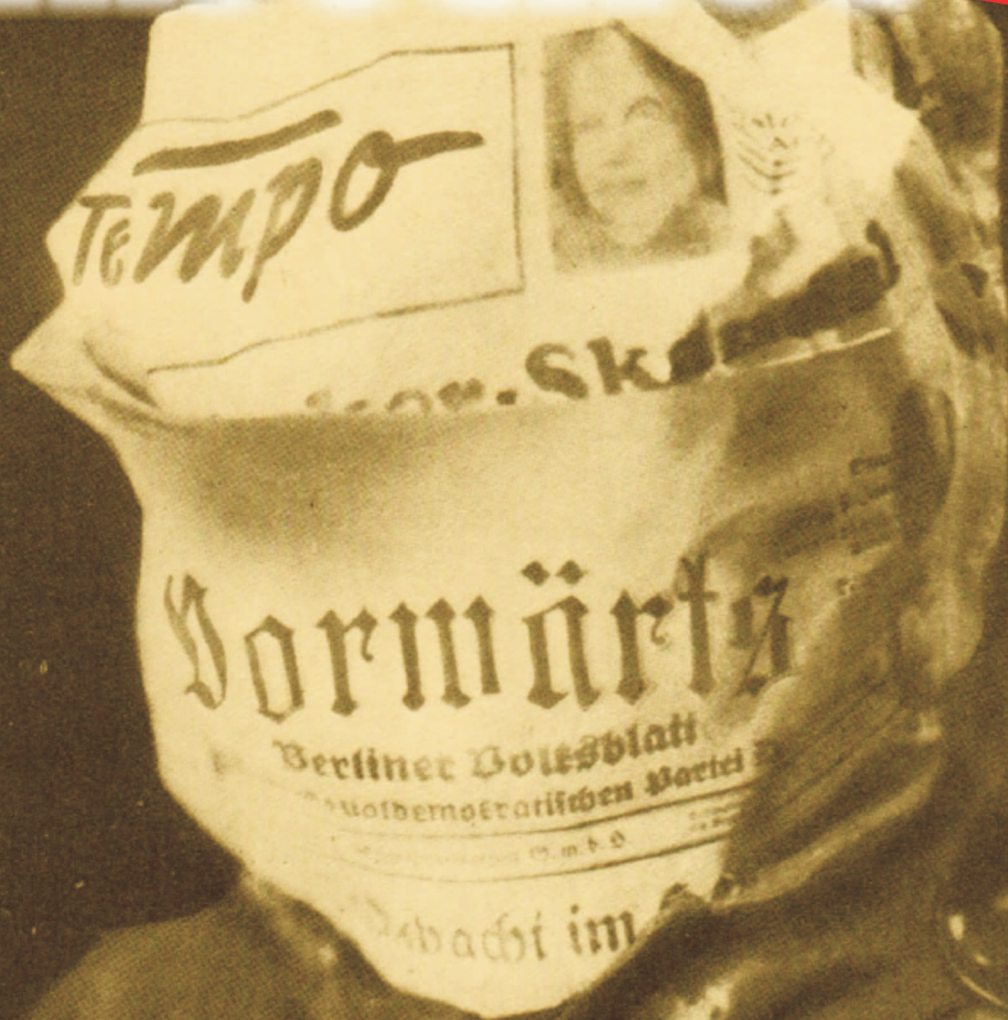

ANARCHISTICKÁ REVUE

2/2016

Existence

vydává
ANARCHISTICKÁ
FEDERACE

FAŠIZACE

40,-

Pevnost Evropa za obzorem / Den pro Kliniku / Rozhovor s AFA
Sadomasochismus Konvičky a jeho podporovatelů / U. Eco: Ur-fašismus
Anacionalismus / G. Orwell o fašismu / Když je každý vzdor terorismem
Anarchista v Rojavě / Aktuálnost Kropotkinova anarchokomunismu

OBSAH

- 2 ... Editorial
 3 ... Kvartál
 8 ... Pevnost Evropa za obzorem
 10 ... Den pro Kliniku II.
 11 ... Téma *Existence*: Fašizace
 12 ... AFA: Má smysl tady být
 14 ... Sadomasochismus Konvičky a jeho podporovatelů
 16 ... Umberto Eco: Ur-fašismus
 17 ... Fašisté jsou nástrojem státu
 19 ... George Orwell: Fašismus je třeba pochopit
 20 ... Anacionalismus
 21 ... Když je každý vzdor terorismem
 24 ... Janet Biehl: Úvahy o Rojavě
 26 ... Anarchista v Rojavě
 29 ... Bez patriarchy
 30 ... Aktuálnost Kropotkinova anarchokomunismu
 33 ... Komunismus bez anarchie je otroctvím
 34 ... Anarchistická federace
 35 ... VAP: Systémové selhání? / Souvislosti dneška, kořeny zítřka
 36 ... FNB: Zvol si mou cestu!
 37 ... A3
 38 ... Recenze

Anarchistická revue
Existence

2 / 2016 (v pořadí 40. číslo)
 vydává Anarchistická federace (AF)
 afed@afed.cz
 www.afed.cz / nakladatelstvi.afed.cz

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace Nakladatelství AF) zakoupit či objednat:

Kamenné obchody:

Infocentrum Salé
 (Orebitská 14, Praha 3 - Žižkov; sale.451.cz),
 Rekomando
 (Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
 Autonomní sociální centrum Klinika
 (Jeseniova 60, Praha 3; 451.cz/klinika),
 Café-bar Chilli
 (Masarykovo nám. 25, Jihlava),
 Klub Futra
 (Masarykova třída 1000, Orlová; futra.cz),
 Antikvariát Černý pes
 (Sedláčkova 20, Plzeň),
 Družstevní kavárna Inkognito
 (Husova 24, Plzeň; inkognito.cz),
 Tři ocásci (Gorkého 37, Brno; triocasci.cz).

Internetové distribuce:

xBASTax
 (xbastax.cz/produkty/a-b-c-collections),
 Papagájův hlasatel (phr.cz),
 Chyba crew (chyba.a-punk.cz),
 Miruus Levty (miruuslevty.cz).

Pro zájemce ze Slovenska
doporučujeme objednávat na:

Kontrashop.sk
 (kontrashop.sk, kontrashop@riseup.net),
 StraightEdge.sk
 (samotar.straight-edge.sk).

EDITORIAL

Uplynulý rok v Česku by se dal charakterizovat vzdušnou vlnou strachu a nenávisti, a to zejména vůči lidem, kteří prchají před válkami a bídou. Navzdory faktu, že právě Česka se tento problém nijak zvlášť netýká. Podobná situace je pozorovatelná ve všech středoevropských zemích bývalého východního bloku, včetně východní části Německa, které dalo Evropě nové fašizující hnutí Pegida. Mnohé negativní projevy ve společnosti přímo vyzývají k paralelám s Evropou 30. let a obdobím nástupu fašistických režimů. Proto jsme zvolili jako téma tohoto čísla *Existence* „fašizaci“.

Klademe si otázku, do jaké míry je vhodné mluvit o fašismu, jak moc se společenská situace proměňuje, jaké jsou příčiny a nástroje xenofobů, kterým se v médiích a v ulicích dostává sluchu, a proč nemalá část společnosti tak snadno propadá jejich nenávistné a zpravidla lživé rétorice. A měla by se tvář v tvář současnému dění nějak proměnit podoba antifašistických aktivit? Odpovědi hledáme mimo jiné v rozhovoru se členem Antifašistické akce, která si letos připomíná 20 let své existence.

V úvodním textu k tématu rozebíráme tendence, které nás opravňují mluvit o fašizaci, i když jsme si vědomi problému nesnadné definice pojmu fašismu vzhledem k jeho různým obměnám a proměnám v jednotlivých národních prostředích. Pro orientaci, zda nějaká společnost vykazuje fašistické tendence, nám připadal velmi trefný pohled čtrnácti charakteristik, které v roce 1995 zpracoval letos zesnulý sémiolog a spisovatel Umberto Eco: lze-li ve společnosti pozorovat zhruba polovinu z nich, je namístě začít mluvit o novém nástupu fašismu.

Peter Gelderloos odpovídá na otázku, čím je fašismus užitečný současnému režimu. Konstatuje, že téměř ve všech případech mají sklon tvořit členskou základnu fašistických hnutí nemajetní příslušníci privilegovaných společenských skupin, i když fašismus lze nahlížet i jako elitní fenomén. Rozebírá, proč jsou ideje fašismu prázdné, komu je to celé vlastně ku prospěchu a proč je důležité bojovat jak proti fašismu, tak proti kapitalismu.

Další z tematických textů, „Sadomasochismus Konvičky a jeho podporovatelů“, odsunuje pojem fašismu do pozadí a přistupuje k projevům českých xenofobů z pohledu schizoanalýzy a kritické teorie. Nebezpečí se podle něj skrývá spíše v posouvání hranic veřejného diskurzu než

v tragikomických postavách, které jsou v současnosti nejvýraznějšími reprezentanty české xenofobie.

Připomínáme také, jak nad fašismem rozmýšlel v roce 1936 George Orwell, který nabádal ke snaze pochopit ho a jako lék na něj nabízel socialistickou alternativu, která však nesmí být směšnou a nefunkční karikaturou bez schopnosti oslovit široké masy neprivilegovaných. A nakonec představujeme Eugèna Lantiho a jeho snahy, jak se vzepřít nacionalismu, mj. prostřednictvím univerzálního jazyka, esperanta. Jeho vlastní postoje zde doplňují citáty anarchistických teoretiků k otázce vlastenectví.

Co se týče aktivit českého antiautoritářského hnutí, přinášíme zejména informace o široké škále akcí na podporu autonomního sociálního centra Klinika, na které zaútočili neonacisté a posléze úředníci a lokální politici. Klinika tak již není jen budova a kolektiv, který byl výpovědí smlouvy o výpůjčce přinucen vrátit se ke svým squaterským kořenům. Jde už o celospolečenský zápas o hodnoty solidarity, dobrovolnosti, nezištnosti a racionality ve vztahu ke zcela asociálnímu vymáhání zákonitosti. Klinika se stala oknem do jiného světa a je nemálo těch, kteří by to okno chtěli neprodyšně zabetonovat. Za zmínku stojí také rozsáhlý report z demonstrace proti „Pevnosti Evropa“, která se konala 6. února a mnohé vypovídala o snahách a praxi (nejen) českých rasistů a o možnostech jejich přímých odpůrců.

Ze zahraničí zavítáme do Izraele a Rojavy. O tom, jak apartheidní systém aplikuje právo na lidi druhé kategorie, hovoří palestinský obhájce lidských práv Rafat Sub Laban z organizace Addameer. K dění v Rojavě se pak vyjadřují ve dvou rozhovorech Janet Biehl, bývalá spolupracovnice známého anarchistického teoretika Murraye Bookchina, a španělský anarchist, který se začlenil do jednotek YPG, s nimiž bojoval proti Islámskému státu.

Další teoretický text od Vadima Damiera se zabývá myšlenkami Petra A. Kropotkina a mnohé jeho závěry oceňuje coby velmi přínosné i pro současnost a její protestní hnutí. Jak je aplikovat a promyslet vzhledem k potřebám dneška, to ovšem zůstává na nás. Článek „Bez patriarchy“ seznamuje s feminismem uvnitř islámu. I když je většina anarchistů náboženství dalším ze zdrojů nepřirozených autorit, při respektu k jiným kulturám jistě není od věci přiblížit si specifika emancipačních tendencí tohoto druhu.

Přejeme inspirativní četbu.

ENGLISH SUMMARY

The past year in Czechia could be characterised by a surge of fear and hatred, especially against people fleeing away from war and poverty. Despite the fact that this issue does not greatly apply to Czechia, similar situation is visible in all the Central European countries of the former Eastern Bloc including the eastern part of Germany. Many negative signs in the society call for parallels with Europe of the 30ies and the beginning of fascist regimes. That is why we chose increasing fascist attitude to be the topic of this issue of *Existence*.

We ask the questions to what extent it is appropriate to speak of fascism, to what extent is the social situation changing, what are the grounds and tools of xenophobes who can be heard in media and in the streets, and why a considerable part of the society succumbs to their hateful and mostly false rhetoric so easily. For the answers we are looking for example in an interview with a member of the Antifascist action which commemorates the 20th anniversary of its existence. A list of features of fascist tendencies in a society created by Umberto Eco who died this year we consider to be

really apt for understanding. Peter Gelderloos is answering the question, how fascism is useful to the contemporary regime and another article examines Czech xenophobes from the point of schizo-analysis and critical theory. We mention George Orwell's reflection of fascism in 1936, and finally we introduce Eugène Lanti and his efforts to defy nationalism.

As for the activities of the Czech anti-authoritarian movement we bring an extensive report of the demonstration against "The Fortress Europe", and information about events supporting the autonomous social centre Klinika which was attacked by neo-Nazis and later by public officials and local politicians. We also visit Israel and Rojava. The Palestinian human rights defender Rafat Sub Laban from the Addameer organization speaks about the law applied by the apartheid to the second-grade people. The events in Rojava are commented on in two interviews, with Janet Biehl and a Spanish anarchist who joined the YPG forces.

An extensive theoretical article by Vadim Damier focuses on P.A. Kropotkin's ideas and evaluates many of his conclusions as useful and inspiring for the present day. The article "Without Patriarchy" looks into the feminist tendencies inside Islam.

KVARTÁL

Přehled veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za uplynulé tři měsíce od uzávěrky předešlého čísla *Existence*. Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované dle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů.

NOVOROČNÍ JEŽÍŠEK

Již zavedený Freeshop Zdrojovny sídlící v útrobách autonomního sociálního centra Klinika přichází čas od času s tematickými akcemi. Hned z kraje roku zde byl vyhlášen „Novoroční Ježíšek“ určený pro ty, kteří našli pod stromečkem dárek, který se jim nehodí. Takovou věc mohli v podvečer 5. či 7. ledna do freeshopu donést. A skutečně lidé sem přicházeli s dárky, pro které nenašli uplatnění, a zároveň si mohli odnést cokoli, co zde našli a usoudili, že by se jim to mohlo hodit.

BENEFIT FOR REFUGEES

Ačkoliv odjezdů posádek s dobrovolníky na pomoc uprchlíkům na balkánské trase je v poslední době méně, pomoc a podporu budou lidé na útěku určitě potřebovat i do budoucna. Proto také pokračuje série benefičních akcí, jejichž cílem je získávat prostředky na podporu dobrovolnické pomoci uprchlíkům, kteří podnikají strastiplnou cestu z válkou zničených oblastí do Evropy.

Jedním z takových podniků byl již čtvrtý Benefit for refugees, koncert, který se konal v sobotu 9. ledna ve známém pražském klubu 007 Strahov. Pro dobrou věc tu zahrály domácí HC/punkové kapely Thalidomide, Empty Hall of Fame a I am Pentagon. Na zdola organizovanou pomoc lidem na útěku se tentokrát vybralo neuvěřitelných 36 tisíc, za což patří velký dík kapelám, organizátorům i návštěvníkům.

Pátý Benefit for refugees se konal 22. ledna v pražském klubu Buben, kde bez nároku na jakoukoliv finanční odměnu zahrály hudební party V.O.H., Krüger a Třetí stupeň tortury. Tady se vybralo rovných 10 tisíc, které putovaly na Kliniku a odtud lidem, kteří vyráží kamkoliv, kde zrovna selhává oficiální humanitární pomoc nebo státní složky a kde jsou větší skupiny nezajištěných uprchlíků. Současně se přispělo na aktivitu Studentského hnutí za solidaritu, jehož dvě členky vyjely na cestu po menších českých městech, aby zde vedly diskuse o uprchlících a spojených tématech a skrze fakta a vlastní zkušenosti tak tlumily strach a emoce.

MOBILNÍ KINO NA SEVERU ČECH

Severočeská anarchistická federace rozjela jako jednu ze svých aktivit sérii promítání večerů. Jako první byl zvolen snímek Zelená poušť, dokumentární film vykrešující devastaci tropického pralesa na ostrově Borneo kvůli expanzi průmyslu palmového oleje. Promítání se konalo ve čtvrtek 14. ledna v Dobré čajovně v Ústí nad Labem.

O měsíc později, v sobotu 13. února následovalo promítání v teplickém klubu Rajče, a to filmu Vzpouza v Seattlu, na které dorazili diváci v hojném počtu a někteří donesli i něco k zakousnutí. Před samotným promítáním proběhl workshop, kde jeho účastníci vytvořili

Teplice

transparent na podporu pražského autonomního centra Klinika. Na místě bylo taktéž distro SAF s anarchistickými tiskovinami a kdo chtěl, mohl si zdarma vzít různé samolepky nebo koupit benefiční placku SAF.

NECHTE KLINIKU DÝCHAT

Akce, která se konala na Klinice v neděli 17. ledna, byla opravdu nezvyklá. Točily se zde totiž kolektivní záběry pro chystané video o tomto autonomním centru. Na výzvu „filmařů“ dorazilo na místo kolem 120 nadšenců, lidí, kteří se buď na chodu Kliniky a jejího programu nějak podílejí, nebo ji jen pravidelně či příležitostně navštěvují.

Dvě a tři čtvrtě minuty dlouhý klip se objevil na internetu začátkem února u příležitosti dvou let od zahájení oficiálního provozu centra a kromě zmíněného skupinového záběru obsahuje představení rozmanitých aktivit, které se zde konají.

Praha

VZPOMÍNKA NA HONZU KUČERU

Již osm let uplynulo od vraždy antifašistického skinheada Jana Kučery, který 20. ledna 2008 zemřel na následky bodných zranění, jež utrpěl v jedné z příbramských hospod při konfliktu s vyznavačem nacismu Jiřím Fousem.

Stejně jako v minulých letech, i letos si antifašisté a antifašistky připomněli toto smutné výročí a uctili Honzovu památku. S odstupem času již vzpomínkových akcí není tolik, ale slib „Nezapomeneme, neodpustíme!“, který jsme si dali na Honzově pohřbu, každý rok právě v tuto dobu nadále naplňujeme.

Antifašistické a anarchistické skupiny připomněly Honzu a událost, která skončila jeho smrtí, na svých webech a facebookových profilech, ale vzpomínka se přenesla i do ulic.

V sobotu 16. ledna proběhla pietní akce za Honzu Kučeru v režii místní skupiny Severočeské anarchistické federace v centru Teplíc. Její účastníci se vydali za skandování antifašistických hesel na spontánní pochod městem, jehož cílem bylo Benešovo náměstí, kde u fontány instalovali Honzovu fotografii s transparentem. Po zapálení svíček zazněl projev následovaný minutou ticha. Projev vedle připomenutí toho, co se v Příbrami tehdy stalo, reflektoval i současný stav společnosti, který nahrává násilníkům, jako byl Fous: „Poslední dobou však musíme čelit nové hrozbě - postupující netoleranci, rasismu a postupné fašizaci většinové společnosti.“ Poté následoval přesun do klubu Rajče, kde proběhla druhá část vzpomínkové akce, a to promítání filmu 161>88, jenž mapuje vývoj a historii novodobého českého antifašistického hnutí.

Teplice

V Hradci Králové v úterý 19. ledna připomněla Honzu místní skupina Anarchistické federace, a to před plánovanou projekcí filmu *Confessions of an Undercover Cop* formou krátké prezentace, po níž přítomní uctili jeho památku poslechem písně *Antifascist Oi!* od kapely Muerti.

Košická skupina Food Not Bombs vyvěsila na jednom z tammích mostů facebookem připomínající Honzu. Na svém facebookovém profilu jeho vraždu okomentovali: „Kolektiv Food not Bombs vychází z silno antifašistických a antimitilantných koreňov, preto tento čin so zhnusením odsudzujeme.“

Košice

V sobotu 23. ledna se sešla k uctění Honzovy památky skupina anarchistů a antifašistů z okolí Příbrami. Nad dálnici v hlavním směru z Příbrami do Prahy byly vyvěšeny transparenty připomínající lidem tragickou událost. Poté proběhla návštěva příbramského hřbitova, kde bylo nad Honzovým hrobem symbolicky zapáleno několik svíček.

Existence

je anarchistická revue, která vycházela nejprve v letech 1998-2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) coby čtvrtletník o rozsahu 40 stran. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitorů a navíc tištěný text nemíží tak rychle jako ten ve virtuálním světě. I tak je ale každé číslo po svém vydání ihned dostupné

i zdarma ke stažení na webu federace. Existence má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovat teoretické texty, ale i praktickou inspiraci. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale snažíme se, aby dokázal oslovit či něčím zaujmout i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.

Příbram

Liberecký pivní bar Azyl oznámil konání březnového nohejbalového turnaje spojeného s hudební produkcí, jehož záměrem bude mimo jiné uctít památku všech obětí (neo)nacistů, speciálně pak Honzy Kučery.

Antifašističtí fanové pražského klubu Bohemians 1905 se vyfotili s transparentem, na němž byl vedle Honzovy podobizny nápis „Nezapomeneme“. Právě tento fotbalový klub měl totiž Honza v oblibě. Navíc byly v několika subkulturních barech na výročí jeho úmrtí rozsvíceny svíčky pod jeho fotkou.

LB Praha

PODPORA STÁVKUJÍCÍM UČITELŮM

25. ledna byly zahájeny protesty, včetně stávků, slovenských učitelů a učitelek. Podporu našli mimo jiné i mezi antiautoritáři. Autonomní prostor Klub v Košicích se kupříkladu podílel na protestním shromáždění stávkujících učitelů, které se konalo 28. ledna v této východoslovenské metropoli. „*Toto je problém, který se týká všech, nejen učitelů, a proto cítíme povinnost podpořit stávku a ukázat učitelům, že v tom nejsou sami,*“ vyjádřil se před akcí kolektiv Klubu. Do shromáždění se pak zapojil tím, že nabízel v zimním počasí teplý čaj. Rozdal na 330 nápojů.

V některých dalších akcích se stávkující učitelé v Košicích nechali zjevně inspirovat aktivitami, které ve městě podnikají místní antiautoritáři, jako je Food not Bombs nebo Critical Mass. Ve středu 3. února navarili pro lidi bez domova 20 litrů vegetariánské polévky a donesli další potraviny, dále se učitelé ten den zapojili do sbírky pro útulek a donesli čtyřnohým opuštěncům deky a něco na zub.

V pondělí 8. února v podvečer se zas konala cyklistická jízda Košicemi na podporu učitelských požadavků. Na kola nasadili jak učitelé, tak jejich podporovatelé, například z kolektivu Wild and Free.

Košice

Ve čtvrtek 24. února se členové košického kolektivu FNB přidali k demonstraci učitelů na Dominikánském náměstí, kde po celou dobu rozdávali teplý čaj. Po akci následovala punková afterparty v klubu Colosseum.

KLINIKA PO ÚTOKU

Autonomní sociální centrum Klinika bylo 6. února po skončení pražských xenofobních demonstrací napadeno skupinou neonacistických chuligánů. Popisy události, během níž létaly do oken budovy kameny a od vhozené světlice začal hořet její vestibul, ukázaly, že při podobném napadení se může ocitnout kdokoli, reakce lidí mohou být různé, ale jako neúčinnější se bezesporu jeví připravenost a schopnost zachovat rozvahu.

Celá událost ukázala, že v rámci antiautoritářského hnutí, jehož je Klinika důležitou součástí, fungují v praxi principy solidarity, osobního nasazení a spoluodpovědnosti. To se projevilo zejména krátce před útokem, kdy lidé na Klinice byli informováni o blížícím se nebezpečí, a bezprostředně po něm, kdy se během krátké doby na místo dostavily desítky lidí, kteří zajistili podporu napadeným a zároveň se hned zapojili do zabezpečování objektu a držení hlídek. Vedle toho se Klinice ihned dostalo morální podpory od ostatních subjektů antiautoritářského hnutí, které jí vyjádřily svou solidaritu a dále šířily informaci o útoku, a též z prostředí alternativních klubů a aktivit.

Hned na druhý den, neděli 7. února, bylo svoláno do parku sousedícího s autonomním centrem shromáždění na jeho podporu. Desítky lidí tu byly od rána, kolem třetí odpoledne jich už byly zhruba víc než tři stovky. Nechyběli ani anarchisté a anarchistky. Složení účastníků bylo ale samozřejmě mnohem pestřejší a dávalo jasně znát, že po více než roce existence si Klinika našla místo v srdcích mnoha lidí.

Přítomní si v parku vyslechli pár krátkých projevů, načež podle vlastního uvážení mohli také přiložit ruku k dílu a pomoci s úklidem, a to nejen bezprostředních škod, ale i v okolí budovy. A tak se sbíraly střepy, zdobily desky usazené na místech vymáčených oken a shrabávalo listí v přiléhající stráni. Společná práce je totiž víc než demonstrace.

Z útoku na Kliniku se rázem stalo politikum a po dni plném demonstrací vlastně i taková kyselá, i když mediálně vděčná třešnička na dortu završující štvavé tirády českých i zahraničních slovních islamobijců.

Praha

Na nedělní akci odsuzující útok xenofobních chuligánů dorazili i někteří politici, kteří jsou pro média samozřejmě zajímavější než zbylé stovky přítomných. Přišel například ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (ČSSD), který je sám velkým trnem v oku Konvičkoví a jemu podobným, pro něž jsou lidská práva sprostým slovem a údajným nástrojem ke genocidě evropských národů. Lepší by však bylo, kdyby se Dienstbierova slova o tom, že je třeba se nenávistí postavit, prosadila ve vládě ve formě oficiální organizace pomoci uprchlíkům navzdory Babišovi, který už sám sebe vidí jako „českého“ Orbána. Senátor Václav Láška (SZ) přišel jako obyčejný účastník, slovo si ale vzal ve chvíli, když jeho předfečník obvinil celou politickou reprezentaci z ignorace, aby ujistil, že se najde i několik politiků, kteří vlastně takovými ignoranty nejsou.

Vedle takto předvídatelných politiků se tu ale objevila třeba pražská primátorka Adriana

Krnáčová (ANO), která pro média uvedla: „*Praha je otevřené, mezinárodní město, které nesnese podlé projevy rasové, národnostní a náboženské nesnášenlivosti.*“ Škoda, že nepromluvila i o nesnášenlivosti sociální, která se v hlavním městě projevuje v procesech gentrifikace, hájením zájmů developerů a buzerováním lidí bez domova.

AUTONOMNÍ POLITIKA PRO 21. STOLETÍ

V pražském autonomním sociálním centru Klinika se v sobotu 13. února konalo diskusní setkání u příležitosti ukončení Kurzu strategického myšlení, který začal 2. června a přibližně každý měsíc se věnoval otázkám autonomní politiky. Velkým lákadlem se stala přednáška Theodorose Karyotise, řeckého aktivisty, sociologa a příspěvatele internetového magazínu ROAR, jenž se dlouhodobě podílí na místních sociálních bojích.

Praha

„Přednášková místnost“ byla krátce po čtvrté odpolední naplněna takřka k prasknutí. Tisíce se tu skoro 80 lidí a někteří se dovnitř už nevešli. Pro malý hlouček těch, kteří nevládnou anglickým jazykem, byl připraven profesionální simultánní překlad, takže ani oni o nic nepřišli a Theo mohl plynule mluvit.

Nejprve promluvil o proměnách kapitalistického systému, změně výrobních vztahů, a tím pádem i proměně klasického průmyslového proletariátu, aby navázal na téma neoliberalismu coby ideologické doktríny, která se naplno začala prosazovat od 80. let minulého století a v jejímž zajetí nyní vězíme. Na příkladu Řeka ukázal proces neoliberální restrukturalizace uvnitř hranic národního státu. Poukázal na sebedestrukční snahu přilákat do země zahraniční investory, a na nicneřešící volání po ekonomické přestavbě na národní úrovni mimo EU. Jako životaschopnou alternativu oproti tomu navrhol hnutí zdola organizovaných a solidárních ekonomik, přechod na kolektivní způsoby vlastnictví a správy. I když v Řecku lze takové hnutí pozorovat s jeho družstvy, lidovými klinikami a okupovanými provozy, jako je např. fabrika Vio.Me, v níž se Theo angažuje, neustále se nad ním vznáší hrozba represe na jedné či kooptace systémem na druhé straně. Neopomenul také přiblížit kritiku současné řecké vlády, v jejímž čele stojí nominálně levicová strana Syriza.

Po otázkách, odpovědích a přestávce, během níž se mohli posluchači za zcela dobrovolný příspěvek občerstvit u veganského „švédského stolu“, si vzal slovo aktivista z kolektivu Kliniky, Arnošt Novák. Ten částečně mluvil o postupujícím neoliberalismu podobně jako Theo, avšak s přihlédnutím k české realitě. Autonomní politiku, coby navrhovaný směr místního antiautoritářského hnutí, zarámoval několika diskusemi, které jinde ve světě již proběhly nebo stále probíhají. Promluvil tedy o commons, politikách požadavku a jednání, přímé akci, samosprávě či o prefigurativní politice. Vše pak velmi názorně ilustroval na příkladu samotné Kliniky, diskusy, které se v jejím rámci vedou, a procesech, které jejich individuální i kolektivní praxi doprovázejí. A přednáška zakončil návrhem, co je možné dělat.

Navzdory zimě, která se začínala do „přednáškové místnosti“ nepříjemně vtírat, pokračovala závěrečná hodina kurzu obecnou diskusí, kde mohl každý položit otázku či vyjádřit vlastní názor. Nastoleny byly otázky vztahu autonomních projektů k politickým stranám, možnosti zneužití autonomní praxe fašistickými silami a nebezpečí toho, že zejména solidární autonomní projekty mohou být ku prospěchu neoliberálnímu státu, který se tak může pohodlně zbavovat sociálních rolí, jež by měl zastávat. Zajímavé bylo také Theovo vyprávění o problémech squatů zřízených pro uprchlíky, kde je poměrně velká fluktuace lidí a je těžké kolektivně vytvářet společná pravidla. Dotaz na globální autonomní správu zůstal otevřený jako prakticky velmi předčasný v současné situaci a v budoucnu zřejmě určovaný konkrétním kontextem a potřebami.

Obě přednášky, stejně jako doplňující a závěrečné debaty byly velmi inspirativní. Bylo zde možné najít v mnohém velkou shodu s debatou, která se konala v létě na Klinice u příležitosti 20. výročí Anarchistické federace a snažila se hledat směr anarchistické politiky pro další roky.

KLINIKA MUSÍ DÝCHAT!

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) odmítl prodloužit Klinice smlouvu o výpůjčce a snaží se tak pohřbit jedinečný projekt, který rokem své existence jasně ukázal, že je životaschopný, obejde se bez jakýchkoliv dotací a grantů a stal se místem realizace mnoha kulturních, vzdělávacích a sociálních aktivit. Ihned po této zprávě se na několika frontách rozjela solidární podpora pro Kliniku. Na více než dvacet místech po celé ČR se 20. února konaly různé akce v rámci akčního Dne pro Kliniku II., svou podporu společnými dopisy vyjádřily desítky neziskových organizací stejně jako spisovatelé a spisovatelky. Někteří vyvěsili do svých oken nápisy na podporu centra, v ulicích transparenty nebo poslali osobní či kolektivní fotografie s jasně znějícím vzkazem, a to jak z Prahy a dalších českých měst, tak i ze zahraničí (Slovensko, Belgie, Polsko, Řecko...).

Vyvrcholením ale bezesporu byla demonstrace „Klinika musí dýchat“, která se konala v sobotu 27. února v Praze. Účast překonala očekávání - dorazilo minimálně 1200 lidí, některé odhady mluví o 2000. Délka průvodu žižkovskými ulicemi byla úctyhodná, ale vrátme se na začátek. Ten byl od druhé odpolední přímo na zahradě Kliniky, která se ve velmi příjemné atmosféře velmi rychle zaplnila. Tady následně zazněly projevy různých kolektivů fungujících na Klinice. Každý si tak mohl udělat obrázek o šíři aktivit, které zde probíhají, a o tom, že důvody pro neprodloužení smlouvy byly ryze politické.

Z Jeseniovy ulice, kde se Klinika nachází, se pak lidé vydali na pochod Žižkovem. Čelo tvořil transparent s mottem celé akce „Klinika musí dýchat“ a podtitulem „Autonomie - solidarita - samospráva“, který jasně vyjadřuje základní principy autonomního centra. Nechybělo ani množství piketů a některé účastníky zdobily masky. Čelo průvodu nepřestává se skandováním, v dalších částech hraje z dvou dodávek muzika a někteří využívají možnosti zahrát se tancem. Nechybí ani živá hudba. Průvod má i své tišší zóny. Složení lidí je pestré - od dětí po důchodce, od anarchistů po zelené, od studentů po pracující, od umělců po lidi bez domova...

Další projevy zaznívají na Havlíčkově náměstí před radnicí Prahy 3, jejíž vedení vede proti Klinice ideologický boj a nemůže přenést přes „srdce“, že si někdo dovolil pomáhat lidem

utikajícím před válkou. Zaznívají i slova za Iniciativu Ne rasismu! a Anarchistickou federaci. Dál se pokračuje na náměstí Jiřího z Poděbrad, občas někdo zamává z okna, a atmosféra je nadále velmi příjemná. Skanduje se hlavně „Klinika žije, boj pokračuje“ a „Naši zbrani je solidarita“. Na „Jiřáku“ po dalších krátkých projevech a rapové produkci Potmě demonstrace končí.

HLUKOVÁ DEMONSTRACE

I přes nepříznivé, sychravé počasí a relativně malou propagaci dorazilo v neděli 28. února na hlukovou demonstraci na podporu Martina, anarchisty vazebně stíhaného v souvislosti s policejné vykonstruovanou kauzou Fénix, k pankrácké vězňici bezmála dvacet lidí. Při těchto setkáních není počet tolik důležitý, jako to, že jste slyšet, vidět nebo ideálně oboje. Dva donesené megafony chvilku protestovaly, ale nakonec se je podařilo spustit oba. Společně se skandovala hesla „Naši zbrani je solidarita!“, „Touhu po svobodě repre nezastaví!“, „Svobodu všem politickým vězňům!“ a zaznělo pár slov přímo pro Martina. Svoji přítomností demonstranty „poctil“ samotný kapitán Kavka, kterého „levicoví teroristé“ dobře znají. Stejně jako on, i ostatní přítomní policajti měli plné ruce kamer. Kdybychom k nim neměli tolik antagonistický přístup, věříme, že bychom se dohodli na nastříhání nějakého toho videa. Ale s policií se nemluví!

Akce netrvala dlouho, ale téměř po celou dobu byla hlasitá, jak to jen v takovém počtu lidí, v dešti a zimě jde. Jak už bylo několikrát poznamenáno, tento typ podpurné akce se dá naplánovat naprosto spontánně i ve velice malé skupině přátel. Pro vězně je podpora přes zď hodně důležitá, a jak nejen Martin několikrát podotkl, pozdravy z venku uvnitř rezonují a pozdvihnou ducha a náladu.

NEPOSLUŠNÁ KLINIKA

Druhého března nastal dlouho a s obavami očekávaný den. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) se rozhodl neprodloužit smlouvu o výpůjčce a k tomuto dni tedy skončila oficiální existence autonomního sociálního centra v budově bývalé plicní kliniky.

Kolektiv Kliniky se konsenzuálně shodl na tom, že budovu dobrovolně neopustí, o čemž vydal den před koncem výpůjčky zprávu (viz text v rámečku), jejímž hlavním sdělením byl zcela logický a legitimní argument nenechat chátrat dům, který má smysluplné využití. Zároveň vyzvali ty, kdo mají možnost, aby ráno přišli na Kliniku posnítat.

Rozhodli jsme se neodejít z domu. Prý je to nelegální. Je ale správné nechat vyklidit dům, který žije, který lidem nabízí zdola a společně utvářený program, nečekaná setkání a zkušenost angažovanosti? Je správné nechat vyklidit fungující prostor/dům a udělat z něj ruinu, jako to udělal stát už s vilou Milada? Potřebuje naše společnost spíš úzkoprsé dodržování byrokratických výmyslů, nebo podporovat nestandardní a nezkoušené cesty, které v praxi ukazují, že lze žít i myslet jinak?

Před rokem jsme o Klinice mluvili jako o snu a za rok jsme z něho udělali realitu, kterou teď nechceme opustit a nechat zmizet. Naše zkušenost nám ukázala, že lidé spolu nemusí jenom soutěžit, ale mohou rozvíjet vzájemné solidární vztahy. Potřebují k tomu ale prostor. Máme ho v rukou a nechceme ho ztratit. Cítíme zodpovědnost za hnutí, které kolem Kliniky vyrostlo. Za ideály, na kterých Klinika stojí.

Zůstáváme na Klinice protože:

- 1. Nechceme nechat dům chátrat a je nesmysl, aby stát hledal jiné využití, když jedno existuje - teď a tady.*
- 2. V domě se ztělesňují naše ideály a naše síla. Bez podobného postupu, tedy obsazení domu, by s námi nikdo nejednal už v listopadu roku 2014 a Klinika by vůbec nezačala existovat.*
- 3. Nejde jen o nás. Cítíme podporu tisíců lidí, kolektivů, projektů a tým také zůstaneme otevření. Program pokračuje.*
- 4. Celý rok jsme se snažili poctivě dodržovat smlouvu a ochotně jsme jednali. Teď má být unikátní projekt zrušen jen na základě zástupného argumentu. V takovém případě považujeme občanskou neposlušnost za legitimní.*

Kolektivní snídaň se zúčastnilo několik desítek lidí, kteří později udělali kolem budovy živý řetěz, aby tak za zpěvu a skandování demonstrovali, jak je pro ně tento projekt důležitý. Zástupci ÚZSVM během toho předali zástupkyni kolektivů formální upozornění, že další pobyt v budově je nezákonný, a tlumočili své rozhodnutí médiím včetně toho, že pokud budova nebude předána, použije úřad veškeré právní kroky k ochraně svého vlastnického práva. Novináři tu bylo víc než dost, protože Klinika na desátou svolala tiskovou konferenci a tlumočila zas rozhodnutí své, tedy metodami občanské neposlušnosti dál bojovat za svobodný prostor na Žižkově. Prohlásili, že se připravují na nenásilný odpor proti případnému policejnímu zásahu při vyklizení budovy, ale že zároveň spoléhají na další jednání. Opírají se přitom o podporu tisíců lidí, která byla asi nejvíce patrná při pochodu Žižkovem z 27. února.

Kolem poledne se znenadání na Klinice objevil ministr financí Babiš, jenž má ÚZSVM v gesci, společně s ředitelem tohoto úřadu. Nechali si budovu ukázat a vyslechli, jaké projekty se tu realizují. Následně Babiš přislíbil společné odpolední jednání, kde by byla také starostka Hujová a zástupce stavebního úřadu. Dokonce se vyjádřil, že by Klinika mohla setrvat, než proběhne dražba objektu.

Babiš ale jako politik příliš nepřekvapil, jediný slib, který dal, že bude společné jednání, nesplnil. Společné jednání odvolal, aby pak na Facebook napsal: „Jednal jsem se starostkou Prahy 3, ukázala mi stížnosti občanů na Kliniku. Budova je ve špatném stavu - aktivisté musí objekt opustit. Podle zákona. Nabízení jme mimochodem jinou budovu, tu ale provozovatelé Kliniky odmítli. Víc asi nemusím dodávat.“ Co ho přimělo k takovému obratu? Ne-

dozvěděl se náhodou od Hujové (s kterou mimochodem vůbec nemluvil, protože ji zastoupil stranický kolega Feri), že Klinika podporuje lidi prchající před válkami? Nepřátelské postoje k uprchlíkům jsou přece oběma těmto politikům celkem společné. A o nabídce jiné budovy nikom neví právě ti, jimž měla být nabídnuta.

Přes všechnu hektičnost dne pokračoval na Klinice program: otevřená herna s Family Cirkusem v MamaTata místnosti, odpolední promítání Nekonečného příběhu, kurzy čínštiny a francouzštiny, fotokroužek, meditate, workshop o teorii a praxi občanské neposlušnosti a večerní promítání filmu Samotáři. Umělecká skupina Palba & Konvalinka uspořádala happening „Stojíme za Klinikou“. Otevřena byla kavárna, freeshop Zdrojovny a knihovna.

Ve čtvrtek 3. března odpoledne došlo k dalšímu jednání na ÚZSVM. Klinika předložila právní analýzu zákona o státním majetku a argumentovala ohledem na veřejný zájem, který je přímo v tomto zákoně zmíněn. Ředitelka úřadu ale odvětila, že činnost Kliniky ve veřejném zájmu není, protože budí příliš silné emoce a rozděluje společnost. Odkázala na e-maily namířené proti Klinice, které byly součástí kampaně organizované skupinou Islám v ČR nechceme. Potvrdilo se tak, že osud Kliniky je politickým problémem, i tendence dělat z obětí nenávisť problém, jenž je třeba odstranit. Jednání tedy skončilo neúspěchem. Ale snad by stálo za zkoušku poslat na tento úřad několik emotivních e-mailů, že on sám budí silné emoce a rozděluje společnost, a možná by ho nechala ředitelka podle stejné logiky zrušit.

Na ÚZSVM zavítal ten den i jeden z kolektivů působících na Klinice. Rodiče a děti známí jako MamaTata se na Klinice scházeli každý čtvrtek. Svě pravidelné setkání tentokrát ale přesunuli do vestibulu úřadu. Vzali s sebou, co k takovému setkání potřebovali, třeba podložku a hrací stan. Měli s sebou i cedule s nápisy jako „My jsme Klinika“, „Nedělejte z nás uličníky“. Přivítali se, zazpívali si a hráli hry. Došlo také na malou svačinku. Hlídka policie, která dorazila, proti „uličníkům“ naštěstí nezasáhla a kolektiv asi po dvaceti minutách budovu opustil a přesunul své aktivity ven.

Praha

I ve čtvrtek pokračoval na Klinice avizovaný program: přednáška Jana Trnky o neurobiologii psychoaktivních látek, promítání v režii AF, kurzy angličtiny pro začátečníky, pro pokročilé a němčiny.

Mezitím se dostává Klinice další podpory od lidí, kteří posílají vzkazy a fotky se solidárními nápisy. Svou videozprávu zaslali kupříkladu stávkující učitelé z Košic.

VÍKEND NA KLINICE

„Pohotovostní režim“ v budově autonomního centra pokračoval i o víkend. „V tuhle chvíli vidíme na Klinice obrovskou energii desítek lidí, kteří se spontánně zapojují do života autonomní komunity, vaří, uklízejí, podílejí se na programu a diskutují o tom, jak by měla Klinika fungovat dál. (...) Nežene nás touha po konfliktu, ale snaha zachovat prostor a myšlenky s ním spojené,“ uvedl kolektiv ve čtvrtek

odpoledne. V pátek dodal: „Klinika se díky svým aktivitám stala vyjádřením odporu proti pronikání ideologie strachu a nesnášenlivosti do hlavního proudu české společnosti. Do kampaně proti nám se po starostce Hujové a mistostarostovi Bellu nyní připojilo i xenofobní hnutí Islám v ČR nechceme a jihomoravský hejtman Hašek. Klinika stojí na základech autonomie, otevřenosti, tolerance, pomoci a odmítání násilí. Považujeme za nepřijatelné, aby xenofobní argumenty dominovaly veřejné debatě a určovaly, co je veřejným zájmem. Těmto tendencím nemůžeme ustupovat.“ V sobotu Klinika vyzvala ke sbírání podpisů pod petici, aby zastupitelstvo hl. m. Prahy projednalo možnost převzetí objektu například výměnou za pozemky, o které má stát už delší dobu zájem.

Praha

Stejně jako ve středu a ve čtvrtek bylo i po zbývajících dnech týdne na Klinice rušno od rána do večera. Nejdůležitějšími body programu jsou pléna Kliniky, která se konala v této výjimečné situaci dvakrát denně.

Páteční program zahrnoval přípravu oběda a večere, workshop výroby zínů, recitaci poezie v podání Olgy Peka, Kolji Ivaskiva, Ondřeje Hanuse či Jonáše Hájka. Anarchistický černý kříž připravil přednášku o operaci Fénix a metodách solidarity, další přednášky byly na téma Lucidní snění a Neonacismus v pozdně socialistickém Československu. O hudební část se postarali Cermaque a Frequently Asked Questions, které doplnilo čtení Ondřeje Mrázka.

Společně se vařilo a jedlo i následující den, jemuž dominoval více než sedmihodinový básnický maraton, na kterém se vystřídal kolem třicetky básníků a básniček. Proběhl meeting k roznašení petice, psaní vězněným aktivistům, „čajování“ či promítání filmu Michala Pavláška Hledání východu u uprchlých na „balkánské cestě“, byla otevřena „okupační studovna“. Velký zájem pak vzbudila přednáška historika Martina C. Putny o katolickém anarchismu.

Během nedělního dopoledne si mohli návštěvníci zameditovat a po obědě vyslechnout recitál básníka a běloruského uprchlíka Maxe Ščura. Odpoledne promluvila socioložka Jiřina Šiklová na téma „Co mě sere na dnešní společnosti“, poté představila své aktivity Iniciativa Hlavák a po večeri připravila Iniciativa Ne rasismu! přednášku „Dějiny feministického myšlení“.

Dále přicházely projevy podpory od různých lidí a skupin z různých koutů ČR, ale i zpoza hranic, například z Lipska či Košic. Košičtí aktivisté k tomu poznamenávají: „Počas posledných dní sme sa mohli presvedčiť o tom, kam až môže zájsť nelogický alibizmus štátu v snahe odoprieť nám slobodu sa vyjadriť, slobodu tvoriť a v neposlednom rade slobodu bývať. Sme voľný kolektív košických antifašistov a rozhodli sme sa aspoň takýmto spôsobom vyjadriť našu solidaritu s kamarátmi/kamarátkami z autonómneho centra KLINIKA, ktoré momentálne čeli nezmyselnému tlaku zo strany moci. Nie ste v tom sami!“ Svou solidárnost projevila i Klinika, když vyjádřila podporu čerstvě obsazenému sociálnímu centru právě v Lipsku.

HATEFREE

V pražském Centru současného umění DOX probíhala od 22. ledna do 21. března výstava HateFree?, na které se sešly poměrně silné artefakty reflektující současné rasistické náladky ve společnosti. Jedním z exponátů bylo srdce vystřižené z drátěného plotu detenčního centra, které organizátoři výstavy „našli“ na ulici a vystavili u koridoru, kterým se vcházelo na setkání Barcamp Jací jsme?. To se jako živá součást výstavy konalo v sobotu 5. března a vystoupilo na něm přes čtyřicet „živých terčů“, totiž lidí, které si náckové vybírají do svých seznamů imigrantů, xenofilů, hnusáků a úchylů a neomarxistů, zveřejněných na webu White Media. „Záměrem barcampu bylo zmapování ‚scény‘ a networking mezi lidmi, kteří se podílejí na aktivitách, které by bylo možné označit za ‚hatefree‘, tj. takové, které podporují vzájemné soužití, toleranci a respekt ve společnosti v době její silící polarizace,“ vysvětlili pořadatelé v doprovodném textu.

Na setkání se tak sešli nejruznější lidé, od dlouholetých aktivistů až po mladé liberály, kteří se začali veřejně angažovat v poslední době v reakci na protiuprchlické lidové běsnění. Někteří pochopili zadání jako sebeprezentaci (a nutno říct, že zvlášť těm mladým šla nad očekávání dobře), někteří představili hlavně aktivity pomáhající stigmatizovaným lidem, skutečným terčům rasistů. Například spoluzakladatelka právnické organizace In iustitia, vzniklé před lety na pomoc obětem násilí z nenávisť, zmínila navíc dost důležitou a pro tuto zemi možná i příznačnou věc: jak si totiž uvědomila, že pro oběti rasistického násilí není nakonec ani tak důležitá pomoc vycházející z uplatňování paragrafů, jako spíš vědomí, že se jich vůbec někdo zastal.

V rudém čili podle nácků „neomarxistickém“ koutku byli i opravdoví levičáci, totiž ti, kteří si nemyslí, že veřejný aktivismus může být nepolitický, a tak tu zaznělo i vyznání lásky k sociálním hnutím nebo poznámka na téma konfliktu s fašisty, který zůstane vždy konfliktem a žádné trpělivé výchovné řeči z něj neudělají idylku končící společnou veselí lidí hájících lidství se zastánci šovinismu a rasismu všech odstínů. A v tomto koutku došlo i na anarchisty, ať už současné nebo ty, kteří zavzpomínali na mládí, kdy nesli ulici černo-rudý prapor.

Dojem z závěr z výstavy a setkání byl zřejmý: postavme se ultrapravicí a jejím obdivovatelům, jedneje a nečekejme, až přijde doba, kdy tu nebude vůle a možnost žádné akce s takovým poselstvím konat.

V TÁBOŘE PROTI NENÁVISTI

Bartošova Národní demokracie se společně s neonacistickým uskupením Generace identity rozhodla po vývozu svých nenávisťných mitinků. Zvolila si k tomu tentokrát jihočeské město Tábor, kam se v sobotu 12. března sjelo několik desítek jejich příznivců.

To si nechťeli nechat líbit místní antifašisté a antifašistky, kteří tuto fašizující partaj, pro-

Tábor

slulou zejména strašením oprátkami, ve svém městě nechťejí. Svolali tedy na stejný den protidemonstraci „Pochod proti xenofobii“, na kterou dorazila více než stovka převážně místních lidí, od mládeže přes rodiny s dětmi až po starší ročníky. Nad jejich hlavami vlály vlajky Antifašistické akce, kampaně Good Night White Pride či zelených a pirátů a k vidění byly transparenty a cedule s hesly „Žij a nech žít!“, „Neboj se tolik, nácičku“, „Solidarita není zločin“, „Refugees welcome“, „I my jsme utikalí“, „Stop hnědé agresí“, „Jižní Čechy Jižním Čechům?“ nebo „Třídíme odpad, ne lidi“.

Antifašisté se po prosloveh přesunuli pochodem z Husova náměstí na náměstí T. G. Masaryka, kde měli u zemědělské školy sraz xenofobové. Obě stejně početné skupiny oddělil policejní kordon, což byla příležitost pro skandování, kupříkladu „Nedej náckům žádnou šanci“ či „Naši zbraní je solidarita“. Fašisté toto narušení svého mítinku evidentně těžce nesli, což projevovali výkřiky „Vlastizrádce pověsit!“, „Do plynu s váma!“ apod. Jejich odpůrci se následně vydali dál po trase svého pochodu k parkovišti na Parkánech.

FEMINISMUS ŽIJE!

V sobotu 12. března se ve dvě odpoledne sešlo na pražském náměstí Republiky asi 60 feministů a feministek. U mikrofonu se vystřídal několik mluvčích, kteří a které mimo jiné zdůraznili, že sexismus nelze pojímat odděleně od fašismu, rasismu a dalších forem útlaku, a proto také není možné věst boj proti nim odděleně. Přičemž také není možné vynechat boj proti kapitalismu. V jednotlivých projevech se řečníci a řečnice opakovaně vymezovali proti pokusům xenofobů a fašistů zneužít téma feminismu.

Po projevech prošel pochod za doprovodu reprodukováné hudby v karnevalové náladě centrem Prahy. I přes poněkud slabší účast byl vidět a slyšet a vyvolal řadu (většinou pozitivních) reakcí okolí. Výrazné byly transparenty Iniciativy Ne rasismu! „Potřebujeme feminismus, protože se útlak omlouvá přirozeností“ a Feministické společnosti UK „Feminismem proti fašismu“. Nechyběly ani cedule s českými a anglickými (vhodné pro lokalitu plnou turistů) hesly, jako např. „Riots not diets“, „Feminismus pro ženy, ne pro nácky“ či „Say it loud, say it queer“. Skandovalo se „Alerta - alerta - antisexista“, „Feminismus žije, boj pokračuje“, „Špina a hnus - sexismus“ a další hesla.

Na Václavském náměstí se průvod dočkal přivítání od několika odpůrců. Pravděpodobně šlo o fašisty, i když z jejich nesourodého pokřikování a křechovitého nucení se k smíchu, aniž by věděli, čemu se vlastně smějí (možná vlastnímu zoufalství), šlo těžko vůbec jakýkoliv jejich postoj odvodit. Zatímco tato skupinka klaunů chvíli zpestřovala program, pokračovaly projevy. Skandováním projeví účastníci podporu autonomnímu sociálnímu centru Klinika a celou akci zakončila svým vystoupením rapperka Potmě.

Feministický „Karneval proti fašismu“ byl mj. vyjádřením podpory feministické demonstraci, která se ve stejný den konala v Kolíně nad Rýnem.

OCCUPY KLINIKA

Autonomní sociální centrum Klinika od naší poslední zmluky dávalo dál najevo, že je stále tady, i když v „okupačním režimu“, přesto plně síly, aktivit a návštěvníků. Vezmeme to tedy velmi stručně, a i tak bude evidentní, že nasazení je enormní, stejně jako zájem o jeden z mála skutečně svobodných prostorů.

Každodenní program v sobě zahrnuje přípravu jídla, pléna, různé jazykové kurzy či dopolední meditace. V pondělí 7. března proběhlo čtení překladové literatury, beseda nad hrozbou korporací, přednáška Tima Weldona představující zblízka hnutí Occupy Wall Street či autorské čtení. Svou podporu vyjádřil Klinice festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět a demonstroval to mj. tím, že sem situoval jedno ze zahajovacích promítání. Konkrétně šlo o film věnovaný uprchlíkům *Žádný člověk není ostrov sám pro sebe*. Zájem byl obrovský, takže se nakonec muselo promítat ve dvou místnostech najednou. Večer pak zakončila hudební párty v podání Aid Kid.

V úterý 8. března se nezapomnělo na Mezinárodní den žen, kterému bylo věnováno večerní promítání snímku *Rozhněvané ženy a Můj život feministky*. Dál byla na programu volná šachová session a přednáška Matěje Spurného „Ve stínu pětáctýřicátého“. Zraky všech se však ten den upíraly k mimořádnému zastupitelstvu MČ Praha 3, kde jediným bodem jednání měla být Klinika a na které dorazilo několik desítek jejich podporovatelů. Koalice „Žičkov nejen sobě“ žádala podporu řešení situace převedením domu pod magistrát. Zastupitelstvo ale odmítlo schválit program se záměrem umlčet pro něj nepřijemnou diskusi. Klinika nedostala prostor se vyjádřit, její příznivci byli zaznamenáni policejním monitorovacím vozem a navíc se ukázalo, že žádné kolaudační rozhodnutí, které bylo zámkou pro neprodloužení smlouvy o výpůjčce, nikdy neexistovalo.

V následujících dnech se na Klinice konaly některé další projekce Jednoho světa, různé workshopy, kulturní akce a bylo možné si vyslechnout přednášky „15 let na rostlinné stravě“, „Pomáhat, chránit a vědět. Policie a stát v roce 1785 (a dnes)“, „Extrémna pravica: jediný vítěz slovenských volieb“, „Pro zájemce o dobrovolnictví v azylových zařízeních ČR“, „DiEM25 a Plán B: Naděje pro Evropu?“, „Polylamorie“, „Fungování družstevních kaváren“, „Úvaha o kolapsu“, „Ukraine after Maidan, Crimea and Donbass“, „Role anarchistů ve španělské občanské válce“, „FNB a dumpster diving“, „Mystika vs. anarchismus“, „90s underground v Brně“ ad. Do toho se konala tisková konference a Kliniku navštívila na popud anonymního udání kontrola od poskytovatele vody, která neshledala nic špatného.

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše (či jinde v této *Existenci*) zmíněných proběhly od uzavěrky minulého čísla ještě další akce, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se pokusili o jejich přehled, i když s vědomím toho, že nejde zdaleka o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse: Paraguay - jezuitské misie (5. 1., Praha); Sousedské setkání na Klinice (10. 1., Praha); Kurz strategického myšlení: Kartografie autonomie a města (12. 1., Praha); Arménská genocida (19. 1., Praha); Benefiční setkání nad tématem migrace (20. 1., Plzeň); ŽLUČ o současné audiotechnice a PA vol. III (21. 1., Praha); Imigrace a česká společnost ve 20. století. Přistěhovalectví do českých zemí z Balkánu a východní Evropy mezi xenofobií a solidaritou (21. 1., Praha); Na cestě k Letům? Přístupy státu k Romům v době první

republiky (26. 1., Praha); Mobilizační večer na Akční den proti pevnosti Evropa (27. 1., Liberec, Brno); Feministický aktivismus v ČR (29. 1., Praha); Lightroom Workshop (30. 1., Košice); O konzumním způsobu života a jeho dopadu na život na Zemi (30. 1., Košice); Polská konzervativní revoluce (2. 2., Praha); Linux install workshop (3. 2., Praha); Dobrovolnictví v Palestině - osobní zkušenosti a praktické rady (4. 2., Praha); Seminář o osvětlovací jevištní technice (4. 2., Praha); Kurz úpravy fotografií pre začiatocnikov (6. 2., Praha); Anarchie v Petrohradu (9. 2., Praha); Místní jídlo bez kompromisů. Přednáška o komunitně podporovaném zemědělství (10. 2., Praha); Český feminismus a antifeminismus po roce 1989 (16. 2., Praha); Beseda s Fare Bandit (17. 2., Praha); ŽLUČ: Návrh modelu vlastního kutilského projektu (18. 2., Praha); Evropanem mezi půl milionem muslimů aneb jak se žije v palestinském městě pod izraelskou okupací (18. 2., Praha); Humanitární práce v Iráku (22. 2., Praha); O adopci romských dětí (23. 2., Praha); Otevřené setkání VAP (23. 2., Praha); Workshop na výrobu bannerů a piktetů (24. 2., Praha); Historie přítomnosti: Komunistická náruč vítá Orient (25. 2., Praha); Různé druhy maskulinit v současné společnosti (25. 2., Praha); Ako som dal výpoved' a precestoval 15 štátov USA (27. 2., Košice); Alternatívni média I. (1. 3., Praha); Energetika: bez decentralizace to nepůjde (1. 3., Praha); Dr. Mundi a jeho cesty Izraelom (4. 3., Košice); 15 let na rostlinné stravě (4. 3., Plzeň); Workshop: Ako na časozbery? (9. 3., Košice); Dni dobrovolníků v Röske (10. 3., Košice); Autonomní sociální centrum Klinika (12. 3., Teplice); Čo je to participatívny rozpočet? (15. 3., Košice); Antiglobalizační hnutí a TTIP (16. 3., Praha); FNB a dumpster diving (17. 3., Praha); Otevřené setkání potravinového družstva Ziskoff (23. 3., Praha); Playing on common grounds (25. 3., Praha); Co je Volná komunita VAP (26. 3., Plzeň).

Benefiční akce (koncerty, večere, bazar...): 9. 1. na Klub a Food not Bombs Košice (Košice); 16. 1. na sociální prádelnu (Praha); 16. 1. na podporu Antifašistické akce (Praha); 16. 1. pro uprchlíky (Ostrava); 16. 1. pro Food not Bombs (Prostějov); 27. 1. na pomoc uprchlíkům (Praha); 30. 1. pro Olega Serebrennikova (Brno); 31. 1. šachový turnaj pro Antifénix (Praha); 7. 2. na sociální a ekologické projekty (Brno); 11. 2. pro zvířecí útulek (Praha); 13. 2. pro rodinu Filipa Fuchse (Liberec); 19. 2. na podporu uprchlíků (Ostrava); 27. 2. pro Jídlo zdarma (Ústí nad Labem); 29. 2. pro knihovnu (Praha); 4. 3. na VeganFest (Brno); 5. 3. na aktivity Jako doma (Praha); 12. 3. pro FNB Hradec Králové a Vysoké Mýto (Hradec Králové); 19. 3. na infocentrum Salé (Praha); 19. 3. pro FNB Pardubice (Rosice nad Labem).

Promítací večery: Praha (30x), Košice (8x), Hradec Králové (3x), České Budějovice (1x), Ústí nad Labem (1x), Olomouc (1x), Liberec (1x), Nová Role (1x).

Ostatní akce: Pravidelné či příležitostné rozdávání jídla potřebným kolektivitu anarchistické iniciativy FNB v Praze, Plzni, Ústí nad Labem, Karlových Varech, Hradci Králové, Liberci, Pardubicích, Vysokém Mýtu, Českých Budějovicích, Ostravě, Olomouci, České Lípě, Košicích a dalších městech. Bezpečnější zóna v Plzni. Společné veganské večere a další program v infocentru Salé. Různé kulturní, komunitní a osvětové akce konané v prostorách Autonomního sociálního centra Klinika, včetně pravidelných jazykových kurzů. Akce různého zaměření v prachatické Kralovce vile nebo košickém centru Klub. Pravidelné cyklistické akce Critical Mass v Košicích. Veganské akce v Café na půl cesty, v Chomutově, Liberci, Brně (např. Veganské hody).

PEVNOST EVROPA ZA OBZOREM

Ohlédnutí za dnem, který se měl stát triumfálním svátkem evropských xenofobů

VZHEDEM K TÉMATU TOHOTO ČÍSLA *EXISTENCE* NEBUDE OD VĚCI PODÍVAT SE PODROBNĚJI NA UDÁLOSTI, KTERÉ PROBĚHLY 6. ÚNORA V PRAZE V SOUVISLOSTI S CELOEVROPSKÝM AKČNÍM DNEM ZA EVROPU COBY PEVNOST, DO NÍŽ SE NIKDO ZVENČÍ NEDOSTANE A UVNITŘ JEJÍCHŽ HRADEB BUDE NÁLEŽITĚ ZATOČENO S VLASTIZRÁDCI, PROSTĚ VŠEMI TĚMI, KDO TĚTO MÝSLENCE NEPŘEJÍ.

VELKÝ XENOFOBNÍ SVÁTEK

Sobota 6. února měla být pro xenofoby, odpůrce islámu a přijímání uprchlíků a různé sorty fašistických a fašizujících nadšenců velkým svátkem. Dnem D, kdy budou položeny pevné základy pevnosti Evropa, oživeného ideálu z doby třetí říše. I nyní přichází hlavní iniciativa zhmotněná v podobě hnutí Vlastenečtí Evropané proti islamizaci Západu (Pegida) z Německa. V kontextu celé Evropy je ale evidentní, že za to nemůže žádná „přirozená povaha národa“. Největší podporu má totiž Pegida v bývalé východní části této spolkové země, a ta vykazuje podobné symptomy jako další země bývalého východního bloku, které by se daly shrnout do rčení „s imigranty nemáme žádnou zkušenost, o to víc se jich však bojíme“. „A nenávidíme je,“ hodilo by se dodat.

Mezinárodnímu dni demonstrací proti uprchlíkům předcházelo v Česku organizované setkání myšlenkově spřízněných uskupení, která se sdružila kolem memoranda „My jsme Pevnost Evropa“. Vedle Pegidy se tu ukázali například zástupci polské organizace Ruch Narodowy, která má vazby na neonacisty. Českou stranu reprezentovaly Blok proti islámu a Úsvit - Národní koalice. Vyvrcholením jejich organizačních snah se měly stát koordinované demonstrace 6. února.

V ten den byla největší akcí demonstrace Pegidy v Drážďanech. Očekávání pořadatelů ale nebyla naplněna, jelikož se jim nepodařilo zopakovat rok starou rekordní účast, a museli se spokojit s méně než polovinou, asi šesti až osmi tisíci účastníky, a to i když šlo ten den o jedinou akcí Pegidy v celém Německu. Oblíbeným se stal trefný komentář místních novin *Sächsische Zeitung*: „Misto ‚pevnosti Evropa‘, kterou Pegida plánovala, vznikl nanejšť rodinný domek. A i ten stojí na vratkých základech.“ Další komentáře přisuzují úpadek zájmu o akce Pegidy přitvrzení vystupování jejich představitelů i přívrženců a otevřené inklinaci k ultrapravicové Alternativě pro Německo, podobně jako k NPĐ, která je oprávněně považována za partaj neonacistů. Navíc se ukazuje, že různí lokální vůdci Pegidy mají vazby na pachatele útoků vůči přístěhovalcům, politikům či novinářům.

V západní Evropě pak byla účast zanedbatelná a navíc museli islamofobové čelit svým odpůrcům, v Calais se sešlo 150 lidí, v Montpellier 200, v Amsterdamu 200, v Kodani 100, menší akce se konala v Birminghamu a v Dublinu zahnalí antifašisté partu demonstrujících neonacistů do nedaleké hospody. Ve Varšavě na akci proti údajné islamizaci Evropy demonstrovalo 1500 až 2000 lidí, z čehož značnou část tvořili neonacisté. Demonstrace v polské Vratislavi byla odvolaná. V Bratislavě se sešly desítky lidí. Mimo primárně islamofobní akce vzdávali neonacisté v maďarském městě Székesfehérvár čest jednotkám Waffen SS, ti v čele pochodu dokonce v uniformách SS.

Základy „rodinného domku Evropa“ se pokládaly také v Česku, které se po Sasku vyznamenalo druhou největší účastí xenofobů, a to hned na několika akcích, což nenechalo chladnými místní antifašisty.

PROTI ŘÍZENÉ INVAZI A VLASTIZRÁDCŮM

V Česku se demonstrovalo ve dvou městech. V Brně se sešlo asi 500 lidí pod taktovkou DSSS, která je tradičně personálně provázána s neonacisty. Mnohem větší pozornost však přitahovala shromáždění v Praze. Na Můstku ke svým příznivcům promlouval Tomio Okamura, který původně lákal na přítomnost Marine Le Penové, ale publikum se muselo spokojit leda se zástupcem rakouských Svobodných, zemanovcem Janem Velebou či vyvanulými celebritami, jako jsou herec Ivan Vyskočil, zpěvák Aleš Brichta a písničkář Pepa Nos. Otrápený politický kolovrátek dal zazníť požadavkům na demisi vlády, předčasné volby, vystoupení z EU a odmítní uprchlíků. Tisícovka přítomných ale prořídla, když se účastníci začali přesouvat na další z pražských akcí.

Výrazově nejradikálnější demonstrací byla ta, kterou svolal „židobijec“ Adam Bartoš. V čele pěti set lidí prošel z Vítězného na Loretánské náměstí. Mluvil o vlastizrádcích a o tom, co takové lidi čeká, že je národ ozbrojený a policie na jeho straně, jen se přidat. Volání po povstání blanických rytířů emocionálně neunesl jeden z mladých holohlavců a coby novodobý rytíř začal střilet plynovou pistolí do vzduchu (za což si vysloužil odvoz v policejním voze).

I tento dav nakonec splynul se shromážděním na Hradčanském náměstí, které svolal Konvičkův Blok proti islámu a které mohlo čítat na 4000 hlav. Šešla se zde pestrá směs lidí, od dětí po důchodce, od nazichuligánů po přestárlé agroskiny, od zjevně opilých po zcela normálně vypadající lidi. Někteří přišli s kříži a transparentem „Tady je Ježíšovo“, zatímco policie odváděla člověka se satanistickým křížem, co dorazil rovnou se sekerou. Těmto lidem, z nichž by se dala dobrá polovina bez váhání označit výrazem „white trash“, pak Konvička vykládal o řízené invazi a civilizačním ohrožení. Navíc se vyjádřil, že ke štěstí nepotřebuje Evropu, že by mu stačil ten náš malý rybníček: „Když nemůže být pevnost Evropa, budeme mít pevnost Česko.“ A kdo není s námi, je kolaborant. Vystřídalo se několik řečníků, z nichž nejvíce zaujal zakladatel švýcarské Strany pro přímou demokracii Ignaz Bearth s přímo hitlerovskou dikcí svého německého proslovu.

Nedá se popřít, že mnozí v těchto shromážděních nacházejí upíraný pocit solidarity s podobně smýšlejícími, ale jednota v takto rozmanitém davu má své trhliny. Zatímco jedni jsou na označení rasisté hrdí a snadno rozeznatelní mladíci si jsou vědomi svých sympatií k fašistickým režimům minulosti, je tu ještě dost těch, kteří taková označení považují za nadávku, aniž by se zamýšleli nad jejich skutečným obsahem a tím, zda ho do jisté míry nenaplnují. Napsat si na ceduli „Odmítám migranty! Neřkejte mi rasisto“ je sice pěkné, ale je to, jako když se zarputilý odpůrce masa brání označení vegetarián. U lidí ochotných věřit hoaxům však takové myšlenkové pochody nemohou překvapit. A vyřvávání na jejich odpůrce, že jsou levicoví fašisté, je už projevem čirého zoufalství a ztráty soudnosti.

KDYŽ SVÍTÍ SLUNÍČKO

Do toho všeho byly svolány tři protixenofobní akce. Ta nejpozdější, na podporu premiéra Sobotky, přilákala asi 80 lidí a nestojí za valnou zmínku. Pojďme tedy na popolední Pohořelec, kde platformy Zleva proti xenofobii a Proti projevům nenávisti svolaly shromáždění „Za Evropu beze strachu a nenávisti“. Tady se za slunečného počasí sešlo asi 300 „sluníčkařů“, tedy směsice lidskoprávních aktivistů, starších i mladých zelených, socdemáckých idealistů, marxistů, anarchistů a lidí, kteří prostě jen cítí potřebu vyjádřit, že uprchlíci potřebují naši pomoc a xenofobii by se neměl přenechávat prostor.

Hlavní část akce se odehrála u Hrzánského paláce, na dohled Hradčanského náměstí. Na připraveném pódiu tu proslovy řečníků střídala svižná hudba, a nikdo si rozhodně nemohl stěžovat, že by byla příliš tichá. Krátce promluvila přítelkyně pobodaného muslima, dobrovolnice Eva Zahradníčková. Michal Meisner řekl, že je důležité ukazovat konkrétní pravdivé příběhy uprchlíků a čelit vlně manipulací a hoaxů. Historička umění Milena Bartlová vzpomenula na bohatou migrační minulost vlastní rodiny a konstatovala, že „za pouhých pár měsíců jsme se strašlivě sesunuli po šikmé ploše k novému fašismu“ a že je nutné „prosazovat spravedlivou ekonomickou politiku a pomáhat těm, které chce bohatá úspěšná společnost vylučovat, a je jedno, jestli se tu narodili, nebo tu chtějí hledat záchranu“. Dokumentarista Tomáš Kratochvíl poučil o potřebě diskuse s islamofoby a neodpustil si žel předvést svůj osobitý druh paterナルismu. Předseda Strany zelených Matěj Stropnický litoval svého hlasu pro Zemana při prezidentských volbách a na jeho adresu prohlásil, že

„není prezidentem slabých, ale slabochů“. O EU řekl, že je to politický projekt pro mír, a o vládě, že by měla přijít s jasným plánem integrace. Marie Lukáčová se Socialistické solidarity předvedla nezáživným proslav o globalizovaném kapitalismu a hospodářských problémech ve světě a přidala otrěpaný citát „...a pak už nezbyval nikdo, kdo by se ozval“. Farář Českobratrské církve Tomáš Trusina si položil otázku, zda taky pánbů není takový naivní sluníčkář, načez nastoupil písničkář Jakub Čermák se sluníčkovým apelem, že je třeba „překonat strach tolerancí a láskou“.

Po skončení programu a nějaké době čekání se odtud lidé vydali Nerudovou ulicí na Klárov.

NO PASARAN!

Bojovnějšího ducha a více elánu a energie nabízela antifašistická demonstrace „Solidarita bez hranic“ svolaná Iniciativou Ne rasismu! (INR), ke které se přidala také Anarchistická federace v rámci „Akčního dne proti pevnosti Evropa“. Akce začala v půl druhé na Malostranském náměstí, kde promluvila zástupkyně INR, vyslovila kritiku snahy budovat pevnost Evropa, vyjádřila se negativně k roli politických stran a připomněla strastiplné osudy lidí prchájcích do Evropy. Promluvil také Ondřej Slačálek, který připomněl nedávné pobodání muslima v Praze, odsoudil selhávající média a politický establishment, zejména pak politiky, jako jsou prezident nebo ministr vnitra. Poznamenal, že ne všichni odpůrci uprchlíků jsou fašisté, někteří mají prostě jen strach, a není tudíž dobré „se morálně nadřazovat, musíme s nimi mluvit a oddělovat je od fašistického jádra“.

Proslavy nebyly moc dobře slyšet, ale většina lidí stejně přišla hlavně proto, aby dala najevo odpor vůči xenofobnímu svátku. Byla tu spousta transparentů, piketů, anarchistické vlajky. Shromáždění posléze doplnil i mobilní soundsystém. Už od začátku se objevovaly ojedinělé provokace procházejících fašounů, omezující se zpravidla na vulgaritu v bezpečí policejního dohledu. Krátce potom, co se shromáždění vydalo na pochod na Hrad, se ukázala skupina asi třiceti neonacistických chuligánů v kuklách, která se i přes mizivou přítomnost policie v dané chvíli na daném místě neodvážila k ničemu jinému než porvávání a hození několika kamenů, lahvi a gumové rohožky. Dav skandoval antifašistická hesla a po chvíli nácky zahnal do vedlejší uličky. Průvod pokračoval po Zámeckých schodech na vyhlídku u Hradčanského náměstí. Tam těžkooděnci sebrali několik účastníků demonstrace a některé další se snažili lustrvat. To si vyžádalo lidský řetěz a blokování těchto policajtů. Řetěz schytl od fízlů několik ran a po minutě byl robocopy odtlačen.

Dál probíhala akce poměrně v klidu a dařilo se blokovat přístup k demonstraci islamofobů, a to za mohutného skandování a velmi živé atmosféry. Zaznělo ještě pár proslavů, např. od Feministické společnosti Univerzity Karlovy, kde se mimo jiné říkalo: „*Ideál těch správných nacionalistických spolubojovnic ztělesňuje uskupení Naštvané matky, které se deklaruje doslova jako antifeministické a snaží se, cítují, o návrat k přirozenosti a zdravému rozumu. Ona přirozenost a zdravý rozum v jejich podání ovšem připomíná spíše oblíbený nacistický slogan Kinder, Küche, Kirche.*“

Ve čtvrt na pět se antifašistická demonstrace dala opět do pohybu Nerudovou ulicí zpět na Malostranské náměstí. Z dodávky zněl živý rap, skandovalo se. Po nějaké chvíli se pokračovalo směrem na Klárov. Tady se spojily zbytky obou protixenofobních shromáždění v počtu několika stovek lidí. Cesta k úřadu vlády byla v tu chvíli uzavřena policií. Došlo i k několika konfliktům, do nichž se zapojovali tajní s teleskopickými obuškami, a pár lidí bylo zadrženo.

Tou dobou se po mostě blížila velká skupina nacionalistů, antifašistická blokáda jim však znemožnila dostat se k cíli - k budově vlády. Bylo jasné, že velký triumfální pochod ze 17. listopadu nezopakují. Skandovalo se hlavně internacionální: „*No pasaran!*“ Lidský řetěz se v jednu chvíli neúspěšně snažilo rozbit několik fízlů. Bylo ale vidět, že pořádně nevěděli, co mají dělat. Až po nějaké době přišli s výzvou, aby se blokující lidé rozešli, nebo budou rozehnaní násilím. Záměr byl splněn, takže nebyl důvod dávat fízlům příležitost k bohaté sklizni a kolem půl sedmé se přítomní po skupinách rozešli.

OD SLOV K ČINŮM

Všechny xenofobní akce ze 6. února měly společně verbální násilí na svých pódiih i v davu. Odepřít uprchlíkům lidství, a tudíž i pomoc, udělat z nich hrozbu, uzavřít hranice, bojovat proti vnitřnímu nepříteli, kolaborantům a vlastizrádcům. Snaha ukojit vlastní slabost voláním po tvrdé ruce, která rozdrtil nepřátele, byla přímo hmatatelná. Ale nejen to, a mnoha místech se i zhmotnila.

Už to, že se na Konvičkovu demonstraci vypravili spojení ultrapravicových fotbalových chuligánů, u nichž je násilí vždy na prvním místě, předznamenávalo další vývoj. Ti ze slávistických ochozů se zrovna nepředvedli při pokusu napadnout demonstraci antifašistů. Napadli alespoň několik náhodných hipíků, další lidi, které vyhodnotili jako jejich ideologii nevyhovující, se pokusili atakovat na hlavním nádraží a nakonec své tažení

ukončili házením kamení na autonomní sociální centrum Klinika a pokusem zapálit ho vhozenými světlicemi.

Další velká skupina neonacistů byla odhodlaná po skončení shromáždění na Hradčanském náměstí dojít k budově vlády, na což měla kamení připravené rovněž. Nakonec se před policií rozutekli po Starém Městě. Na samotné demonstraci pak došlo k napadení přenosového vozu pracovníků Českého rozhlasu. Vedle stojící policisté na to reagovali jen slovy: „*Můžete si za to sami, protože lžete. Najměte si svoji vlastní ochranu.*“ O sympatiích nemalé části policistů si asi nikdo iluze nedělá. Zaznamenány jsou případy napadení i v dopoledních hodinách.

Samozvaní „Blaničtí rytíři“ působí zatím spíš trapným dojmem, ale nebezpečí vytváření bojůvek, které se už nebudou překrývat pouze s bandami neonacistických chuligánů, se nedá podceňovat. Charakteristické je i to, že žádný z islamofobních řečníků neměl potřebu distancovat se od takových činů, jako bylo nedávné pobodání muslima v Praze, které i policie vyhodnotila jako zločin z nenávisti, což nebývá úplně běžnou praxí.

Jsmo sice antimilitaristé, ale nikoli zastydilí hipíci, co nastavují druhou tvář a proti zbrani jdou s květinou. Fašistické hrozbě je někdy třeba se postavit i násilím, a dokonce i se zbrání v ruce, jak nás velmi tragicky poučily dějiny minulého století. I tak ale bylo dobré, že tento den předvedli násilné projevy jen ti, jejichž myšlenkový svět je s násilím a útlakem bezprostředně spojený.

PROMARNĚNÁ PŘÍLEŽITOST A DROBNÉ ÚSPĚCHY

I přes děsivost toho, že Praha byla místem druhého největšího setkání xenofobů toho dne napříč Evropou, můžeme mluvit o dílčích úspěších.

Přestože na fašizující demonstrace dorazilo hodně lidí, růst oproti podobnému setkání přibližně před rokem není nijak extrémní, a to i vzhledem k tomu, jak aktivně pořadající organizace mobilizovaly své stoupence a sympatizanty. V celoevropském měřítku se dá dokonce mluvit o fiasku, které měly zachránit země bývalého východního bloku. A dokonce v samotné baště Pegidy, v Drážďanech, byli pořadatelé z účasti velmi zklamáni.

Českým nacionalistům se navíc nepodařilo zopakovat pochod k sídlu vlády, na který se těšili. Z velké části k tomu přispěly protidemonstrace, které xenofobům znepříjemnily jak příchod na jejich akci, tak zejména odchod z ní. Přímo demonstraci konvičkovců se narušit nepodařilo, na to by byl potřeba výkonnější soundsystém. S tím souvisí drobná výtká směrem k pořadatelům „Solidarity bez hranic“, že ani proslavy nebyly moc dobře nazvučené. To vše ale bylo nahrazeno neutuchajícím skandováním.

Jako velmi dobrá se ukázala strategie dvou decentralizovaných protiakcí, kdy se podařilo znepříjemnit přístup islamofobům hned z několika stran. Navíc nevznikaly ideové třenice, kdy jedna z akcí měla charakter spíše levicově liberální a druhá antisystémově protikapitalistický, i když v praxi bylo vlastně úplně jedno, které z těchto protiakcí se účastníte. Skvělým tahem bylo připravení mapek s polohou různých demonstrací či přípravná setkání, jako třeba trénink skandování 4. února. Samotný průběh akce pořádané INR ukázal, jak je důležité napanikařit, což se potvrdilo jak při zvládnutí pokusu o neonacistický útok, tak v opačném případě při chaosu vyvolaném skupinou tajných s teleskopy na Klárově.

Snaha některých islamofobů odmítnout nálepku fašistů i Konvičkovu srovnávání islamu s nacismem vzaly za své, protože jednota se starými známými neonacisty, držení se rasistického generalizování a vyzývání de facto fašistických řešení jejich demonstraci nasadilo jen korunu, nebo spíše hnedou košili.

Mediálně pak byl pro Konvičku i Okamura den velkým propadákem, neboť veškerou pozornost jim sebrala skupina řádících nazi chuligánů, o které se psalo ještě několik dní. Navíc se islamofobním konspirátorům podařilo jejich angažmá zdůraznit, když nácky označili za policejní agenty, aby tak sami sebe pasovali do role ubližených obětí. Toto zoufalé odkrytí údajného spiknutí udělalo na jednu stranu z nácků naprosté pitomce a na druhou odkrytu choromyslnou povahu šířitelů „pravd“ o řízené invazi islamu. Navíc útok na Kliniku mimoděk vzbudil zájem o toto autonomní centrum a díky projevům solidarity i posílil odhodlání držet pevně pozice a neustupovat tlaku a štvání xenofobů. Mohl tak být předán jasný vzkaz: „*Děkujeme za podporu. Nenecháme se zastrašit. Klinika je silnější než před útokem.*“ Také je třeba zmínit skvělou práci Antifašistické akce při rychlém odhalení identity útočících neonacistů.

Šestého února promarnili islamofobové svou velkou příležitost. Svou Pevnost Evropa už cítili za obzorem, ale zatím našťestí, i když se tomuto obzoru snažili přiblížit, tam tato jejich vize stále vězí. Je na nás, aby se nikdy nevyonořila. Antifašisté ukázali, že je třeba s nimi počítat, i když jejich počty nejsou nijak závratné. Xenofobové nejsou zas tak sourdou a jednotnou skupinou, jak by chtěli vypadat, a někteří díky absenci jakéhokoliv strategického myšlení nadělali táboru víc škody než užitku. Jejich prozatímní neschopnost a politováníhodnost nás ale nesmí uchláholit k nečinnosti. Odpor žije, boj pokračuje! No pasaran!

DEN PRO KLINIKU II.

Souhrnný report z akcí 20. února na podporu autonomního sociálního centra Klinika

AUTONOMNÍ SOCIÁLNÍ CENTRUM KLINIKA VYHLÁSILLO NA SOBOTU 20. ÚNORA DRUHÝ AKČNÍ DEN PRO KLINIKU: „RŮZNÁ MÍSTA, RŮZNÁ MĚSTA, JEDEN CÍL – PODPORA AUTONOMNÍCH A NEZÁVISLÝCH PROSTORŮ, AŽ UŽ TĚCH EXISTUJÍCÍCH NEBO TĚCH, KTERÉ ZA TĚM ŽIJÍ JEN VE VAŠÍ FANTAZII. KLINIKOU BY TO NEMĚLO KONČIT, ALE ZAČÍNAT.“

Odezva na výzvu Kliniky byla opět obrovská, navíc ve světle čerstvé informace, že ÚZSVM odmítl prodloužit Klinice smlouvu o výpůjčce. Pojdme se tedy letem světem podívat, jaké veřejné i neveřejné akce se tento den udály.

V Praze začala první akce už v 10 hodin dopoledne. V žižkovském infoshopu Salé nabídlo návštěvníkům místní osazenstvo opravdu bohaté a chutné veganské pohoštění, které sestávalo z několika druhů polévek, salátů, slaneho štrúdlu, bábovky atd. I přes netradičně časnou hodinu navštívilo tento brunch zhruba 25 lidí, kteří tak mohli posedět v příjemné, takřka domácí atmosféře a k jídlu si vychutnat třeba zapatistickou kávu.

Přímo kolektiv Kliniky se asi nejvíce angažoval při večerní akci v Panoptikonu Barikáda na Žižkově. Program tu začal kolem šesté a návštěvnost překonala očekávání. Vstupné i ceny na baru byly dobrovolné. K poslechu a tanci na rozmanité způsoby zahrály kapely OTK, Ravelin 7 a Mutanti hledaj východisko. Po 22. hodině se většina návštěvníků přesunula do sklepních prostorů Žižkostela na afterpárty, která se protáhla až do ranních hodin. Organizátoři k akci prohlásili: „*Jak zaznělo během koncertu: my všichni jsme Klinika. A tenhle organismus už těžko jen tak utipnout.*“

Benefiční večer pro Kliniku proběhl od sedmi večer ve Studiu Paměť v Soukenické ulici, kde se představily soubory Divadlo Na tahu, Nejhodnější medvídko a Ojebad. Na divadelní představení navázala párty DJs Ventolina a Kohla.

V klubovně Zázemí se na podporu Kliniky sešli básníci a hudebníci. Zpočátku skromně obsazený prostor se postupně začal naplňovat, takže nakonec se zdálo, že dvě stage nebudou stačit. Ze své tvorby tu zarecitovali básník Ticho, Anna Kaczmarška, Kamil Marcel Hodáček a mnozí další. Skvělé bylo hudební vystoupení uskupení Klezmer mir egal.

Od 21.00 si mohli zájemci zatrásat pro Kliniku při pozitivních vibracích drum&bassové produkce v pražském klubu Punto. Na Kliniku se tu vybralo 1474 Kč.

To ve Sběrných surovinách v Krymské ulici se sešlo dohromady 7500 Kč. Na víkendovém mejdánku zde bez nároku na honorář zahrály kapely Cigarette syndrome, Evil Buddhist and the Cyclop Apes a Maniac.

V Bubeněcké nádražce to rozbaly kapely Vole, Godot Youth, Brünner Todesmarsch a další. Akci, jejíž vstup byl dobrovolný, pořádal HC Krev a Pravěk a pro Kliniku vybrali sedm stovek.

Na poslední chvíli se ke Dni pro Kliniku připojil svým programem také oblíbený pražský klub Buben.

Podporu Kliniky vyjádřila na svém pražském setkání frakce Strany zelených, která si říká Zelená revize.

V Plzni se skoro po roce konal druhý Den pro Kliniku, a to opět v družstevní kavárně Inkogni-

Praha

Plzeň

Vysoké Mýto

Pardubice

Brno

to. Sobotní večer tu strávilo asi 20 lidí při besedě, jejímž hostem byl člen kolektivu Kliniky. Ten velmi otevřeně promluvil o aktivitách Kliniky, o představách, s nimiž kolektiv tento projekt rozjízďel, jejich naplnění, překonání, ale i o tom, kde se ukazují různá problematická místa. Aktivista AF pak velmi stručně představil základní body autonomní politiky tak, jak o nich mluvil Arnošt Novák o týden dřív na posledním setkání Kurzu strategického myšlení. Těžko říci, jak moc byl přes přemíru cizích slov a snahu o stručnost tento teoretický úvod sro-

zumitelný. Vše však zažehnilo následující komentované promítání fotografií z Kliniky od jejího uklizení přes solidární demonstrace a policejní zásah až po běžný program centra. Nakonec se dostalo na otázky, komentáře od návštěvníků a debatu, jaké jsou podmínky pro to, aby podobný projekt mohl fungovat třeba právě v Plzni. Součástí besedy bylo focení s hesly na podporu žižkovského autonomního centra, distro anarchistických tiskovin, benefiční raut, do něhož přispělo různými pochutinami hned několik lidí a jehož výtěžek putoval na FNB-Plzeň.

V Ostravě byla 20. února Klinika podpořena petičním stánkem, promítáním filmu *Stávka matek*, místní kolektiv Food not Bombs zajistil občerstvení. V neděli akce pokračovala bazarovým s oblečením před bývalým klientským centrem RPG bytů, dalším promítáním a občerstvením od FNB. Na organizaci se podílel kolektiv Probud' domy!

Středočeská skupina Anarchistické federace a její přátelé podpořili Den za Kliniku vol. II vytvořením a vyvěšením čtyř transparentů v Poděbradech a Nymburce. Umístěním transparentu na průčelí solidaritu vyjádřil i poděbradský undergroundový klub Boss Bar.

Ve slavičinské Orlovně zahráli pro Kliniku maďarská kapela Makrohang a slovenští Inheritance. I přes horší akustiku prostoru se koncert vyvedl.

Další koncert pro Kliniku se konal ve Vsetíně. V klubu Vesmír zahráli vedle kapel How Long? a Kutya Harap také P.R.O.B.L.E.M.S. z amerického Portlandu.

Kolektiv Food not Bombs Vysoké Mýto a Libertinský filmový klub Česká Třebová zorganizovaly solidární focení s nápisem „*At' žije Klinika!*“.

V pardubickém Divadle 29 se konal benefiční koncert pro Food Not Bombs Pardubice a na podporu autonomního sociálního centra Klinika. Zahrály skupiny: Tummo, Nulajednanulanula, ORSES. K dispozici bylo veganské občerstvení a distro anarchistických tiskovin. Na dobrovolném vstupu se vybralo 6324 Kč, navíc se podařilo posbírat bundy, peřiny, nějaké jídlo, konzervy či čokolády.

Kapely Or a Vlněna zahrály pro Kliniku hned dvakrát za sebou, nejprve v pátek 19. února v Olomouci na Minirampě a během sobotního akčního dne v Brně na Skleněné louce. Necelé dva tisíce, které se tu vybraly, putovaly na činnost kolektivu Kulturou proti chátrání.

V brněnské kavárně Tři Ocásci byl Den pro Kliniku zahájen společnou nalezenou večerí, přičemž následovalo hraní Pub quiz na téma squatování o lákavé ceny - trička a tašky Kulturou proti chátrání.

No a v brněnské Vegalitě se zas odpoledne za hojné účasti návštěvníků konala debata, jejímž cílem bylo představit smysl autonomních center a dalších otevřených prostorů v současných městech. Pozvání přijali zástupci amsterdamského ADM, košického Klubu a pražské Kliniky.

Den pro Kliniku měl ale i mezinárodní rozměr. Nedaleko, ve Spišské Nové Vsi, zahrály v Legenda Pubu kapely The Public, Human Humus, Zo Zoo a Anus, a o něco dál, v litevském Kaunasu se v místním infoshopu konala diskuse a párty.

téma Existence:

Fašizace

VÍCE ČI MÉNĚ MŮŽEME SLEDOVAT, ŽE DOCHÁZÍ K URČITÝM PROMĚNÁM VE SPOLEČNOSTI. POLOŽME SI TEDY OTÁZKY, JAK SE TYTO ZMĚNY PROJEVUJÍ, ČÍM JSOU PODMÍNĚNY A JAK LZE CELÝ PROCES NĚJAKÝM ZPŮSOBEM TEORETICKY UCHOPIT A POJME NOVAT.

Hledat komplexní odpovědi je bezesporu na delší dobu. My se zaměříme zejména na určitou změnu diskurzu projevující se v ulicích, v politické sféře i v médiích, která navíc přesahuje hranice jedné země, a na praktické dopady této změny, zejména v souvislosti s výrazným nárůstem xenofobních a rasistických nálad a projevů, které se obracejí vůči lidem vyznávajícím islám a těm, kteří utíkají ze svých zemí rozvrácených válkou a bídou.

Někteří v této souvislosti mluví o xenofobii, jiní o fašizaci, postfašismu či přímo o příchodu nového fašismu. Pojem fašizace je možná nejpřihodnější, není tak definitivní a vyjadřuje spíš určitou tendenci, proces než konečný stav či přímo směr, jímž se ta která společnost ubírá. Vystává tedy před námi potřeba redefinovat pojmy pro jejich snazší pochopení a uchopení coby nástroje pojmenování reality.

SVĚT SE ZBLÁZNIL

To, že bude mít globální ekonomická krize nějaké dopady, nebylo těžké předvídat. Neprivilegovaní zchudli, ti nejbohatší naopak posílili. To by se však dělo i bez krize, nehledě na tlak, který současná podoba kapitalismu na člověka vyvíjí, např. ve formě prekarizované práce, politiky škrtů či zadlužování. Frustraci ze snížení životní úrovně a z mizivých vyhlídek je tedy nutno nějakým způsobem usměrňovat. Tím se otvírá rejdiště pro různé populisty, ultrapravičáky, rasisty a nacionalisty. Za oceánem je toho zářným příkladem kandidát republikánů na prezidentský post Donald Trump. V Rusku utužující se autoritářský režim pod tvrdým dohledem Vladimíra Putina, na Blízkém východě pak bizarní a stejně tak kruté angažmá Islámského státu, v Turecku šílené tažení prezidenta Erdoğana proti opozici a kurdské menšině.

Samostatnou kapitolou je pak prostředí střední Evropy. V Sasku exceluje hnutí Pegida a vypalování center pro uprchlíky je tam na denním pořádku. V Maďarsku již několik let v duchu populistického nacionalismu většinově vládní strana Fidesz, které v parlamentu na krk dýchá otevřeně fašistický Jobbik. Premiér Orbán se již zapsal do dějin jako muž, který v Evropě znovuzavedl ploty podél hranic. Nová polská vláda strany Právo a spravedlnost ihned po nástupu k moci provedla během tří dnů legislativní smršť, díky níž změnila ústavní pořádek, aby proměnila zemi v autokracii ve jménu nacionálně-katolické morálky. Personální čistky, transformace veřejných médií, zásahy v kultuře a školství atd. tak, aby vše odpovídalo národnímu poslání. A naposledy volby na Slovensku, kterým dominoval premiér Fico svým štváním vůči uprchlíkům, jež mu však ve výsledku nepomohlo, nýbrž legitimizovalo hlasy pro otevřeně fašisty Mariána Kotleby.

Země střední Evropy se nejprve draly do Evropské unie, a když byly přijaty, plnou náručí přijímaly miliardy eur rozvojové pomoci. Pokud ale mají najednou přijmout určitý díl odpovědnosti a projevit solidaritu, obrací se zády. Dá se říci, že se jedná o prospěchářskou mentalitu budovanou na individuální úrovni v období normalizace a dále jen s jiným nátlakem prohlubovanou během aplikace neoliberálních schémat po přechodu na kapitalistický modus, dotaženou na státní úroveň. Hnědnutí středu v těchto zemích má ten paradoxní rys, že mainstreamoví politici, kteří si osvojili fašizující diskurz, ze sebe dělají ochranný val proti svým soupeřům z pravice konce spektra nebo sami sebe nechávají dokonce řadit na levici, jako je tomu v případě Zemana či Fica.

FAŠISMUS?

Fašismus je pojem zatížený minulostí. Žádná dokonalá definice neexistuje, jelikož je třeba sledovat nejen ideové kořeny fašismu, které jsou nejasné a často rozporuplné, jeho původ a vývoj, ale i různé fáze fašistických režimů. Fašistická hnutí minulosti byla natolik různorodá a tak nápadně se od sebe v jednotlivých národních prostředích lišila, že někteří pochybují, zda označení fašismus má vůbec význam, nehledě na to, že se později volně užívalo jako hanlivý přídomek bez ohledu na podstatu. Definování fašismu jako termínu se často děje zúžením na určité hledisko - historické, ideologické, filozofické, sociologické atd. Přitom fašismus hledal především emocionální odezvu, proto se uchýlil k rituálům,

pečlivě zrežirovaným ceremoniím a k silácké rétorice. Obecně o něm můžeme mluvit jako o „*politickém jednání vyznačujícím se obsesivními představami o rozkladu společnosti, o národním potupení, o tom, že národ se stal obětí, a kompenzačními kulturními jednáními, síly a ryzešti...*“ (Robert O. Paxton).

Dnes nalézáme různé paralely a v něčem zas dnešní doba do minulých schémat nezapadá. To, co sledujeme v ČR, nespadlo z čistého nebe - mělo to svůj původ v anticiganismu, v předvolebních slibech o vycištění měst od bezdomovců, narkomanů a nepřizpůsobivých, v nenávisti proti pobíračům různých dávek. S tím se protkla neoliberální ideologie, že každý si za svůj neúspěch může sám, že dluhy se musí platit a že je hanba využívat nějakých dávek a služeb poskytovaných státem. Charakteristický je ale onen obraz obětních beránků - paradoxně je dnes na tomto postu nejpopulárnější někdo, koho ani nelze pořádně potkat.

Fašismus se projevuje dehumanizací nepřátel. Třeba muslimové a uprchlíci jsou na jednu stranu podřadný hmyz, který chce žít ze sociálních dávek a znásilňovat, na druhou stranu invazivní nepřítel, který chce vzít práci a ženy zahalit pod burku cudnosti. Podle fašistické hierarchie hodnot stojí národní společenství výše než lidstvo a ohledy na individuální práva nebo řádný proces musí ustoupit. Přesně to odráží postoj xenofobů vůči uprchlické krizi. Tmelícím prvkem se stává obraz falešné jednoty, projektovaný tradičně na nacionalistickém základě. Každý, kdo pak nenaplnuje požadavky této vágní jednoty, je označován za vlastizrádce a každý protichůdný názor za spiknutí. Nacionalismus a rasismus jsou znouzectností pomáhající nacházet důstojnost ztracenou v soukollí sociálního sestupu, kterou má poskytnout právě rasová nebo etnická solidarita spojená s pocitem civilizační nadřazenosti.

Charakteristický je důraz na silová řešení a represivní opatření - mávání šibenicemi, cvičení vojáků na hranicích, volání po střelení uprchlíků a potápění lodí s jejich rodinami. Pro atomizovanou společnost se jedinými pojítky stávají nenávisť a strach. Ty pak velmi snadno přizívají rozmach iracionality a přijetí bludů, hoaxů, konspiračních teorií, očividných lží a upravených polopravd za fakta. I v minulosti se stávalo pravdou vše, co dovozovalo fašistům ovládat jiné a vedlo vyvolený národ k triumfu.

Fašismus vykazuje silné projevy konzervativismu, ale bylo by zavádějící tyto dva pojmy ztotožňovat. Přesto fašismus zachovává stávající režim soukromého vlastnictví a společenské hierarchie, zaštiťuje se údajnou národní tradicí, v ateistické zemi, jakou je ČR, zcela účelově i tradicí náboženskou, a mnozí xenofobové nijak neskrývají svou homofobii. Silně se projevuje opovrhování liberálními elitami. Není špatné na ně útočit, ale mělo by tomu být kvůli jejich pokrytectví a za rozšiřování svobod a demokracie mimo politiku i do sféry sociální a ekonomické, nikoli popřením těchto principů a jejich univerzalizaci. Fašisté zároveň s tím štvou i proti alternativám k současnému systému, které by byly založeny na jiných hodnotách, tedy na rovnosti, solidaritě a rozhodování zdola - takovým příkladem budiž sjednocený boj proti centru Klinika.

To, že někdo volí fašisty či fašizující strany, ještě nemusí znamenat, že sám je fašista, někdy může jít jen o protestní hlasy. Také to, že někdo splňuje nějakou z charakteristik typických pro fašisty, z něj nutně fašistu nedělá. Najde se ale i nemalá část lidí, kteří se dnes už nestydí říci nahlas, že jsou prostě rasisté. Jsou to však konkrétní podmínky, které jim jejich kulturní rasismus umožňují projevit a legitimizovat ho. A je to zejména „white trash“, který se s takovým postojem stává hlasem ulice.

Negativní proměny ve společnosti jsou děny mj. ochotou většiny politiků a médií přistoupit na tento diskurz a jeho utvrzení a posilování. Vzniká tak začarovaný kruh touhy po sledovanosti a politických bodech vzájemně se podmiňující s masovým přijímáním tohoto diskurzu. Již nějakou dobu lze napříč Evropou sledovat přitvrzující se represe a nová legislativní opatření. Velmi populární mezi vládami je zejména zneužívání protiteroristické rétoriky k represí a plošnému šmírování nepohodlné opozice. Ve Francii to okusili aktivisté za klimatickou spravedlnost či práva uprchlíků, u nás anarchisté v rámci vykonstruované operace Fénix. Veškerá údajná protiteroristická opatření ve výsledku vedou k neomezené kontrole obyvatelstva. V různých zemích probíhají soudní jednání proti lidem, kteří pomáhají migrantům, a jsou tendence takové aktivity více kriminalizovat. Opominout nelze ani na jedné straně rostoucí militarizaci a příklon mnoha členů represivních složek k rasistickým tendencím a na straně druhé rezignaci „mlčící většiny“ na xenofobní projevy a rezignativní souhlas s ustavující se společenskou normou.

MÁ SMYSL TADY BÝT

Rozhovor se členem Antifašistické akce

POKUD BY MĚL NĚKDO DOSTAT K TÉMATU FAŠIZACE SPOLEČNOSTI SLOVO, JE TO BEZESPORU ORGANIZACE, KTERÁ SE BOJEM PROTI FAŠISTICKÝM A RASISTICKÝM PROJEVŮM ZABÝVÁ UŽ DVACET LET. POLOŽILI JSME TEDY NĚKOLIK OTÁZEK ČLENOVI ANTIFAŠISTICKÉ AKCE.

Dokumentární film 161>88, který premiérově uvedla AFA v roce 2012 v kině Bio Oko, končí po dlouhých letech bojů s neonacisty neradostnou výzvou v podobě veřejných anticigánských vystoupení „slušných“ Čechů. Jak by film pokračoval, kdyby měl premiéru až dnes?

Konec filmu zůstal otevřený stejně, jako byla otevřená budoucnost tématu, které jeho konec zaznamenával. Výbuchy anticigánských vystoupení se více či méně pravidelně objevovaly po několik následujících roků, aby je v roce 2015 nahradila, i vzhledem k mezinárodnímu vývoji a podobě jeho veřejné komunikace v ČR, nenávisť vůči novému „nepříteli“ - uprchlíkům, imigrantům anebo muslimům. Je těžké říci, zda se výrazněji změnila společenská atmosféra či stav společnosti. Hlasy, argumentace i vyjádření nenávistných davů zůstaly stejné, jen se změnil jejich cíl.

Co se ale změnilo určitě, je vyjadřování politických elit. Ty čím dál tím více veřejně pouští občanskoprávní „disidentský“ diskurz, na němž doposud v podstatě stálo budování české liberální demokracie. Do popředí se dostává nenávistná či xenofobní rétorika, která v sobě kombinuje klasické neoliberální mantry se specificky českým odporem vůči všemu odlišnému. Kdyby film měl premiéru až dnes, určitě by tematizoval rozdíl mezi rasistickými vystoupeními proti domácím Romům, která, až na okrajové výjimky, většina české politické scény odsuzovala, a mezi současnou společenskou atmosférou v postojích vůči uprchlické krizi, kdy řada politických elit používá podobná vyjádření a zastává veřejně podobné postoje jako anonymní nenávistný dav.

Jak je možné, že uprchlíci coby nový „obětní beránek“ dokázali zvednout takovou vlnu xenofobie? Je tento „nepřítel“ něčím specifický?

Těžko říci. Za nenávistnými výstupy obvykle stojí lidé, kteří se nějakým způsobem (společensky, finančně aj.) cítí ohroženi a vylévají si strach či frustraci na někom, kdo je na tom ještě hůř, případně je jisté, že se mu nedostane žádného zastání. To není nic nového. Kromě nich se ale samozřejmě například právě v případě Romů či migrantů na problémů přizívají i otevření rasisté a výjimečně zřejmě i řekněme zajištění lidé ze střední a vyšší třídy, kteří v romské i migrantské problematice vidí právě ten jistý nesoulad s neoliberálním systémem.

V případě uprchlíků je ta věc ale ještě složitější a tu masovost problému lze spatřovat v nastavení, v jakém česká společnost žije v podstatě od druhé světové války. Poválečný režim nastavil diskurz mononárodního státu, který od něj nový režim po revoluci 1989 vlastně převzal. Čeští občané si zvykli žít v jednobarevné zemi bez cizinců. Těžko se pak zvyká na to, že by tady nějakí mohli být, zvláště pokud je jejich příchod a přítomnost vykreslována

jejich odpůrci jako cizácká invaze a jiné podobné nesmysly. Ruku v ruce tyto hlasy reprodukuje velká část tuzemských médií, a uprchlíci se tak stávají zdáním masového potenciálního nebezpečí pro široké vrstvy společnosti.

Mnozí vidí příležitost vytežit ze strachu a nenávisti politický kapitál. Čím to, že tato dosud spíše opovrhovaná strategie zasahuje v nemalé míře i politický mainstream?

To je hodně složitá otázka a odpověď zřejmě není jednoznačná. Jedním z důvodů ale určitě může být i internacionalizace problému a s ním i nová možnost se vymezit. Zatímco „romská problematika“ je věcí, kterou řeší generace politických elit na tuzemské úrovni několik desetiletí, navíc v rozměru, který umožňoval sloučit i postoje, které mj. zastávali otevření rasisté (ale zároveň se jedná o základní hodnoty neoliberální společnosti - Romové nepracují, dostávají dávky ad.), s univerzalismem občanských práv (každý má právo na život atd.), čímž se od otevřených rasistů odlišovaly. V tomto konkrétním případě zejména s cílem Romy přizpůsobit, tj. začlenit je do naší společnosti s jejími (primárně ekonomickými) vzorci chování.

Problém s uprchlíky je ale jinde. Kromě floskulí o „budižkničemech“ a o jejich touze vysávat naše sociální dávky se na světlo dostávají nově slova o ochraně vnějších hranic, o udržování našich hodnot, o střetu kultur a s ním postupně se objevující hlasy, které požadují revizi dosavadního diskurzu. Narativ o lidských právech, směřování do Evropy ad., vznikající v souvislosti s revolucí v roce 1989,

tak doplňují i otázky ohledně revize zahraniční orientace, zavírání hranic, omezování osobních svobod ad. A právě tato revize je zřejmě důvodem, který tuto rétoriku pouští do světa politických elit. Stojí před rozhodováním, zda právě nyní je čas na revizi dosavadního (rozuměj špatného) vývoje a nastoupení nového.

Někteří označují s tímto spojené tendence ve společnosti za její fašizaci. Jak vidí takové nebezpečí AFA, která má boj proti fašismu jako prioritu? Je opravdu třeba zbystřit, nebo se neděje nic nového?

Fašizace společnosti je dlouhý a postupný proces a není to otázka náhlé změny. Zjednodušeně lze říci, že cestou k fašizaci jsou dva faktory, které spolu souvisí. Na prvním místě je určitě touha většinové společnosti omezit práva někoho druhého. Ať na základě barvy pleti, náboženství či odlišné země původu (což je žel poměrně přirozená vlastnost obecně většinových společností). Mnohem důležitější a nebezpečnější je ale paradoxní touha společnosti po omezení vlastních práv univerzálně za účelem „ochrany“ sebe sama. Oba faktory jsou spojenými nádobami.

Společnost si vytváří „nepřátele“, proti kterým je nutné se vymezit a „bojovat“. Pokud je takový nepřítel vykreslen jako skutečné ohrožení, nastupuje fáze zájmu o to omezit klidně i vlastní svobody, pokud to povede k porážce či alespoň oslabení domnělého nepřítele. To jsou ty vsudypřítomné hlasy po uzavření hranic, ale i posílení role policie, rozmach kamerových systémů atd.

Je ale důležité upozornit na fakt, že jako AFA v tomto směru nijak nerozlišujeme mezi otevřenými fašisty a ostatními politickými představiteli. Důležité jsou pro nás jejich kroky, ne, řekněme, politické zázemí. Naopak, jednoduše lze vysledovat i nepsaný vztah mezi fašizací společnosti a nástupem fašistických hnutí. Zatímco „demokratické“ politické elity sice také pojmenovávají nepřitele a následně činí kroky k omezení univerzálních osobních svobod, balancují zároveň na hraně demokratického politického diskurzu, kterou (zatím) nejsou ochotny překročit. V tu chvíli se otevírá prostor pro nejruznější fašistická hnutí - nabízejí jednoduchá řešení ohledně „nepřítele“. Obvykle víceméně nenabízejí nic jiného, ale společnost postavená před danou realitu na ně ráda slyší.

AFA nevidí v současné situaci jakýkoliv zvláštní posun oproti dřívějším letům ve věci vytváření „nepřítele“, kdy byli podobným způsobem stigmatizováni např. zmiňovaní Romové. AFA jako taková vždy vystupovala jak proti otevřeným fašistům, tak ze svých pozic upozorňovala na fašizující tendence ve společnosti i ve vyjadřování či krocích demokraticky zvolených politiků. V poslední době ale přibývá napříč celou společností hlasů volajících po omezení univerzálních osobních svobod, což je první alarmující hledisko. Druhým je, jak již bylo řečeno, že aktuální situace zatím možná nejvíce od roku 1989 směřuje ke stadiu, kdy i demokratické elity tyto hlasy vyslyší, překročí pomyslný Rubikon a otevrou tak cestu k otevřenému fašismu. A před tím je nutné určitě varovat víc než kdykoliv předtím.

Do jaké míry je tato fašizace v opozici k neoliberálnímu projektu a reakcí na krizi z roku 2008?

Vůbec bychom v té souvislosti nepoužívali výrazu „v opozici“, obě věci jdou svým způsobem ruku v ruce. Jak již bylo řečeno, fašizace společnosti nespadá z nebe s uprchlickou krizí, jedná se o dlouhý a plíživý proces, který je pouze odpovědí na atmosféru, ve které je společnost dlouhodoběji udržována.

Ono to celé souvisí se zmíněným vymezením nepřítelů a jeho zobrazením. Ač se nyní v souvislosti s migrační krizí a jejím propojením s poukazováním na nebezpečí islamizace dostávají na světlo nové trendy. Odpůrci migrantů hovoří o jejich odlišném kulturním zázemí, vytahuje se potřeba zachování evropských hodnot, hovoří se o křesťanských kořenech naší civilizace ad. Všechna tato pojmenování je ale poměrně těžké něčím podložit, společnost se v nich nedokáže jednoduše najít, jejich výklad je vágní.

Oproti tomu ale máme hodnoty, které společnost udržují a které jsou naopak pojmennově velmi jednoduše a také je jednoduché jejich dopad domněle uplatnit právě na migranty. A není překvapením, že se jedná právě o hodnoty neoliberalní, respektive takové, které z neoliberalismu přijaly zejména postsocialistické státy. Hlavní hodnotou naší společnosti je tak práce, respektive práce, která přináší zisk, placení daní apod. Migranty je pak jednoduché v podobných mantinelech vykreslit jako línou chátru, která sem přichází pouze vysávat sociální dávky, manipuluje se pojmy jako ekonomická migrace, co nás to všechno bude stát a podobně.

Je trochu paradoxní, že tento neoliberalní diskurz přijaly za své prakticky všechny politické strany, včetně těch levicových, které by naopak měly proti podobnému nálepkování bojovat. Není žádným tajemstvím, že řada nejen vrcholných politiků, ale např. i zástupců lokálních elit, kteří podobné postoje zastávají, pochází z levicových politických stran. Na druhou stranu to ale jenom ukazuje na jejich flexibilitu, když v rámci zachování diskurzu i zájmu voličů dokážou přijímat nejrůznější cizí ideologie. Což nakonec není nic nového, když jsme mluvili o mononárodním Československu po roce 1945, tak tehdy byla hlavním ideologem nacionálně čistého státu KSČ, strana, která původně vyrostla na internacionalizovaných kořenech.

Podobně paradoxní se pak může zdát naopak přístup některých tuzemských ideologů neoliberalismu, kteří právě v uplynulých letech budovali zmiňovanou atmosféru ve společnosti - ta je dnes jedním z východisek širokého odporu české veřejnosti proti uprchlíkům. Tito ideologové dnes při uprchlické krizi často zastávají opačné postoje než většina veřejnosti s tím, že uprchlíkům by se na prvním místě mělo pomáhat. I to dobře charakterizuje, co bylo výše řečeno, že český revoluční diskurz byl směsí neoliberalismu a univerzálního hájení občanských práv.

Je nyní otázkou, nakolik bude jejich hlas rezonovat ve společnosti v současnosti nastavené vůči uprchlíkům vyloženě nepřátelsky, a zda už není pozdě. Hledisko univerzalizmu občanských práv se vytrácí a je nutné říci, že právě neoliberalní elity mají na této věci podstatnou vinu. Stejnou vinu ale mají bezesporu i ti, kdo tyto hlasy blahosklonně přijímají pouze jako svůj současný politický program.

Měla by se tvář v tvář současnému dění nějak proměnit podoba antifašistických aktivit?

Tuto otázku vnímáme jako dotaz na Antifašistickou akci i antifášistické hnutí obecně. Co se týče činnosti AFA, naší agendou byli vždy primárně otevření neonacisté, sledování jejich

činnosti, organizací či pokusů o proniknutí do politiky. V posledních letech tato hnutí zaznamenala velký pokles aktivit, řada z nich se pokouší zakládat nová politická sdružení (Generace identity apod.), která se snaží navenek tvářit jako nová politická (např. právě identitářská) hnutí, ale stojí za nimi stále ti samí lidé z neonacistického spektra, na což jsme v minulosti opakovaně upozorňovali.

V současnosti, se změnou nálad ve společnosti, ale přebírají neonacistickou agendu hlavně nejrůznější obskurní uskupení „slušných Čechů“, na které lidé slyší a mezi které se můžou schovat jak zmíněná sdružení výše, tak i neorganizovaní neonacisté apod. V současné chvíli je pro nás asi nejdůležitější poukazovat na fakt, že veřejných akcí těchto uskupení se zúčastňují - a také je otevřeně podporují - právě neonacisté. Nejde nám o to poukazovat na fakt „na vaše akce chodí náckové“, ale primárně dokázat, že agenda těchto uskupení je neonacistům blízká a tím společensky velmi nebezpečná. My nerozlišujeme, jestli otevřeně nenávislné, rasistické, xenofobní či jiné podobné názory vypouští z úst neonacisté nebo „slušní občané“.

Co se týče antifášistického hnutí jako takového, budeme hovořit za jeho anarchistickou část, která je v tomto směru relevantní. Domníváme se, že vzhledem k proměně společenské nálady je na čase otevřít antifášistické, potažmo anarchistické hnutí více ven, uzavírat dočasná spojení, řekněme diskurzivní koalice, s dalšími uskupeními, která nejsou v rozporu se základními hodnotami hnutí (tzn. ne např. s nejrůznějšími bolševickými spolkami apod.), ale zároveň jim jde v základu o to samé - vymezit se a případně bojovat vůči nenávislným náladám.

Určitě to není jednoduchá cesta, ale zároveň se můžeme poslední měsíce přesvědčit o tom, že je možná a konstruktivní, což v poslední době určitě dokazuje např. projekt Autonomního sociálního centra Klinika a jeho role jak v hnutí, tak v rámci širší společnosti. Ale nejedná se pouze o Kliniku, nýbrž o celkový posun antifášistického hnutí. A AFA určitě je a chce být jeho součástí s tím, že jsme přesvědčeni, že je možné v této podobě fungovat, aniž bychom museli nějakým způsobem slevit ze zažité podoby naší práce. Naopak.

AFA se v poslední době zapojuje do diskuse o politice autonomie. Jak moc je pro vás důležité nebyť pouze silou reagující na aktivity někoho jiného?

Přestože AFA navenek vždy působila primárně právě jako „reagující“ skupina, již delší dobu vnitřně funguje i jako samostatný celek s vlastní agendou. Přestože dnešní Antifašistická akce není čistě anarchistickou skupinou, z anarchismu vychází a ideovým minimem se k němu hlásí. V mnoha ohledech je pro nás anarchismus primárně nikoliv politickou ideologií, ale zejména praxí, principy, na kterých fungujeme. AFA tvoří pevnou součást autonomistického hnutí a díky vlastním strukturám, agendě a výstupům dokázala překročit dosavadní rámec antihnutí.

A co víc, v poslední době lze podobné tendence vysledovat i mezi dalšími anarchistickými skupinami či kolektivy, které z anarchistického prostředí vychází a se kterými také spolupracujeme. To je velmi důležité právě v současné situaci, kdy se anarchistické hnutí více otevírá směrem ven. Myšlenky a praxe autonomie jsou tím, čím se mohou inspirovat či učit i další lidé mimo anarchistické struktury. V tomto směru lze říci, že fašizující tendence ve společnosti paradoxně pozitivně posilují i realizace a dosah autonomních hnutí, aniž by

tato hnutí jako taková fungovala pouze jako prostá reakce na ně. A to považujeme nejen za důležité, ale zejména za pozitivní hledisko.

AFA letos oslaví 20 let své existence. Chystáte při této příležitosti něco speciálního?

Dvacet let děláme svoji práci a někdy je o ní a hlavně o jejich výsledcích slyšet více, někdy méně. Faktem ale zůstává, že AFA se za těch 20 let stala všeobecně respektovanou organizací, jejíž práce dlouhodobě sere fašisty, jejíž výstupy jsou obecně uznávané za relevantní a jejíž praxe je považována za hodnou následování. Nevím, jestli to je něčím speciální, ale rádi bychom v tom pokračovali i ten dvacátý rok existence. Jak jsme řekli, uslyšíte o tom tu více, tu méně, ale budete stále vědět, že jsme tady. Protože dokud budou nenávislné ideologie a názory prostupovat společností, má smysl a hlavně důvod tady být.

Díky za rozhovor.

VZTAH FAŠISMU A KAPITALISMU

(volně pokračování úvodního článku *Fašizace*)

Marxisté rádi tvrdí, že fašisté jsou agenti kapitalismu, a i v anarchistickém hnutí tato myšlenka často rezonuje heslem, že boj proti fašismu je bojem proti kapitalismu. Nic ale nebývá tak černobílé. Počátky fašistické ideologie sice měly v nejednom národním prostředí protikapitalistický étos, kdekoliv se však fašistické strany dostaly k moci, nebylo nic z protikapitalistických opatření provedeno, v kontrastu s tím, že byly splněny veškeré výhrůžky vůči socialistům. Fašisté zpočátku odsuzovali buržoazii zejména pro její laxnost k otázce národa a individualismu, ne za to, že okrádala pracující o vytvořenou nadhodnotu. Faktem však zůstává, že fašismus tvoří pro kapitalismus jistá zadní vrátka, kdyby pro něj začal být v nějaké míře nebezpečný tlak socialistických sil či spontánních sociálních nepokojů.

V minulosti to bylo velmi zjevné. V posledních letech takovým příkladem mohlo být Řecko, kde se vládnoucí třída ocitla pod velkým tlakem sociálních hnutí a generálních stávek. Díky tomu se dostalo finanční i policejní podpory do té doby naprosto marginální neonacistické straně Zlatý úsvit, která to následně dotáhla až do parlamentu. Jejím hlavním úkolem z pohledu kapitálu bylo přesunout zájem rozložených mas od původců krize na zástupně terče frustrace - migranty, vyrovnat síly v ulicích, zvrátit agendu levice od antikapitalismu k antifašismu. Jenže stejně jako v minulosti se projevil frankensteinovský efekt a monstrem začalo žít vlastním životem... a vraždit nejen imigranty, ale i Řeky. Tehdy byl kapitál donucen v tomto směru zařadit zpátečku a nakonec aplikovat mnohem úspěšnější strategii, která přinutila radikální levici k provádění nadiktovaných opatření, čímž byly zabity dvě mouchy jednou ranou.

Disfunkční partnerství demokracie a kapitalismu bere za své, a tak lze pozorovat námluvy neoliberalismu s fašismem, jejichž výsledkem by bylo zachování sociální hierarchie; rozdělení, kontrola a omezení pohyb nepřivilegovaných; volný pohyb zboží a elit; důraz na nutnost splácení dluhů, na étos tvrdé práce a hanby při neúspěchu či požadavku pomoci; stát jako servisní složka vymáhající dodržování kapitálem nadiktovaných pravidel. Nežijeme ale už náhodou v takovém světě?

SADOMASOCHISMUS KONVIČKY A JEHO PODPOROVATELŮ

IVČRN z pohledu schizoanalýzy a kritické teorie

ENÁVISTNÁ RÉTORIKA MNOŽÍCI SE VE VEŘEJNÉM PROSTORU, AŽ UŽ V PODOBĚ KONKRÉTNÍCH ÚTOČNÝCH VÝROKŮ NEBO JEN JAKO JEJICH SVĚDECTVÍ ČI REFLEXE, POUKAZUJE SPOLEČNĚ S DALŠÍMI JEVI NA TO, ŽE JSME V ČESKÉ SPOLEČNOSTI BUĎ SVĚDKY VÝRAZNÉ SPOLEČENSKÉ PROMĚNY, NEBO SE NA POVRCH SPOLEČENSKÉHO DĚNÍ VYNOŘUJÍ SKRYTÉ TENDENCE, KTERÉ NĚKDY BÝVAJÍ OZNAČOVÁNY JAKO FAŠISTICKÉ.

Otázka, zda je toto označení namístě, nebo je příliš zjednodušující či zavádějící, není tak důležitá jako samotný tento jev, ať už jej označíme jakkoli, který s sebou mimo jiné nese posilování negativní diferenciaci *my versus oni*. Té věnovali pozornost v rámci svých analýz už od třicátých let např. teoretici tzv. *kritické teorie společnosti* nebo později ve zcela jiných souvislostech koncem šedesátých a začátkem sedmdesátých let ve své *schizoanalýze* autoři Deleuze a Guattari, jejichž filozofická reflexe může být inspirativní pro pochopení širších souvislostí naší stávající situace prodchnuté protimigračními náladami, vedoucí nejen k rétorické agresii, ale také k fyzickému násilí.

Začalo to rétorikou, tezemi, které se braly jaksi s nadsázkou a vypadaly nereálně, později docházelo k drobnému násilí, které postupně sílilo, a vše vyvrcholilo novými zákony, které legitimizovaly praktiky útlaku. Tento scénář se opakuje v různých dobách v rozmanitých obměnách. Najdeme ho jak na cestě od spisu *Mein Kampf* k *Norimberským zákonům*, tak v koloniálních praktikách legitimizujících se skrze rasové teorie a končící u rasového zákonodárství např. v podobě apartheidu, nebo také v rámci fungování tzv. vyspělých demokracií, jako např. v USA a v jejich institucionalizovaném rasismu nejen v symbolickém ztvárnění ve výsměchu varieté *Jim Crow*, ale v konkrétních segregáčnických zákonech a celospolečenských souvislostech, které dodnes zanechaly stopu ve společenském nevědomí i konkrétním jednání.

Slovo fašismus je používáno pro vykreslení naší současné české situace dokonce i v mainstreamových periodikách. Negace, nenávisť, opevňování, strach, invaze a další podobná terminologická vymezení prorůstají mediálním prostorem a netřeba dodávat, jak se tyto tendence násobí v internetových komentářích. Můžeme hovořit o fašizaci rétoriky v českém veřejném prostoru? Nebo pouze o fašistických tendencích, či mírněji o xenofobii? Dělí se české prostředí na ty *zlé* a *hodné*? Kde postavit hranici mezi *my* a *oni*? Situace se komplikuje, protože některá dělítka, která by řada lidí užila pro usnadnění orientace, klamou. Žijeme přece v postmoderní době. Slušné české maminky s kočárky křičí protimuslimská hesla po boku holohlavých Thorů a plešatých Steinerů. Někteří členové punkových skupin podporují prezidenta Zemana, jiní se chtějí stát předkapelou Ortelu. Provokativního Sida Viciouse s hákovým křížem na tričce nahradili punkové s přeškrtnutou mešitou, kteří však myslí svůj postoj zcela vážně. Když se řekne, že to tady u nás *hnědne*, většina

lidí pokývá hlavou. Někteří si však pod hnědnutím představují fašizaci společnosti, jiní naopak narůstající počty romských spoluobčanů a arabských migrantů.

Tisková zpráva Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků - leden 2016* má zcela jasné poselství: situace je horší, než jsme čekali - 65 % české veřejnosti nechce přijímat uprchlíky ze zemí postižených válečným konfliktem, 28 % by je přijalo, ovšem jen na co nejkratší čas, než se budou moci vrátit domů, a pouze 3 % občanů ČR by je u nás nechala se usadit. Tato analýza přináší něco víc, než je strach z kvantity odmítavých odpovědí, který převyšuje počet 163 tisíc fanoušků na pozastavených facebookových stránkách IVČRN. Tato analýza přináší svědectví o uzavřenosti českého obyvatelstva, které se nemusí nutně nyní ani v budoucnu ztotožnit s názory IVČRN a jim podobných uskupení. Svědčí o hluboké strukturální zakořeněnosti principů vylučování a hierarchizace v české společnosti.

Jak jsou takovéto principy, které bychom prozatím mohli zjednodušeně označit jako *každodenní fašismus*, nebezpečné? Jak se mohou projevat? Jak je lze vymezit? Pro odpovědi můžeme sáhnout do historie. Ne nutně pro srovnání současných xenofobií s těmi minulými, možná spíše pro inspiraci, tedy do historie myšlení - ke starším analýzám fašistických tendencí, které mohou být nápomocny k dokreslení naší situace. V tomto textu využiji především dvě teorie: Deleuzův a Guattariho přístup k otázce fašismu a fenoménu s ním souvisejících a poznatky autorů *kritické teorie* první generace, které dle mého názoru představují stále otevřenou výzvu k analýzám různorodých paradoxních tendencí ve vývoji moderní společnosti.

FAŠISMUS JAKO NEZAMÝŠLENÝ DŮSLEDEK KAPITALISMU A JAKO STRACH ZE SVOBODY

Jedny z prvních teoretických uchopení fenoménu fašismu se objevily v marxistické myšlenkové tradici. Ta potřebovala reagovat na meziválečné problémy dělnického hnutí a vysvětlit historická fakta svědčící o krizi buržoazie, kte-

rou však namísto proletářské revoluce provázela podpora vznikajících fašistických hnutí ze strany revolučního subjektu - proletariátu. Z levicového prostředí se postupně vyprofilovaly teorie fašismu jako monopolního kapitálu, teorie bonapartismu, teorie totalitarismu a také sociálně psychologické přístupy, které zastávali stoupenčí tzv. *kritické teorie společnosti*.

V tomto ohledu byly nejinspirativnějšími jejich poválečné publikace, tedy Adornova kniha *The Authoritarian Personality (Autoritářská osobnost)* z roku 1950, spojená s výzkumy v letech 1943-1950 v USA financovanými *American Jewish Comitee* a dosvědčující například strukturální podobnost amerického rasismu a antisemitismu, a první monografická podoba *kritické teorie* a zároveň poslední Frommova publikace v tomto intelektuálním prostředí *The Escape from Freedom*, do češtiny přeložená jako *Strach ze svobody*, z roku 1941, která navazovala na práci frankfurtského Ústavu pro sociální výzkum ze třicátých let.

Fromm se ve své knize znovu vrací k Freudovým tezím a využívá jeho psychoanalytické poznatky k charakterizování autoritářských osobností i masochistických stádních jedinců. Připomíná, že správně se formující psychika, v dětství spojená s uspokojováním tužeb a dostatečnou socializací, předznamenává psychicky zdravého jednotlivce. Pokud některá z vývojových fází jedince, např. anální fáze, neproběhne správně, může u jedince v dospělosti vzniknout nějaká neuroza, v případě narušení anální fáze např. sklon k sadismu spojený s touhou po moci, který se projevuje jako touha po zavedení *vlastního pořádku*. Tyto poznatky pak Fromm v rámci své sociální psychologie přenáší z roviny psychického vývoje jednotlivce na charakterizování celé společnosti. Už v roce 1936 ve studii *Studien über Autorität und Familie (Studie o autoritě a rodině)* spolu s dalšími pracovníky tzv. frankfurtské školy upozorňuje, že proletariát vykazuje anální rysy. Už ve 30. letech tedy autoři *kritické teorie* upozornili, že naděje vkládané do nižších vrstev společnosti jako revolučního subjektu jsou značně problematické.

Analitu Fromm zároveň spojuje s charakterem kapitalismu a projevuje se podle něj také v charakteru maloměstských vrstev. Kapitalistická morálka, výchova či institucionalizované jednání podle Fromma formují autoritářské, sadomasochistické charakter. Sadomasochismus zní jako oxymoron, ale jedná se o propojení masochistických a sadistických sklonů: masochismus v podobě podřízení se autoritě se spojuje se sadismem uplatňovaným vůči tzv. slabším - např. etnickým či náboženským menšinám či skupinám, které podléhají označení *oni*. V kapitalismu došlo k tomu, že psychická struktura moderního člověka byla narušena, byl zpřetrhán systém tradičních vazeb, došlo k redefinici mezilidských vztahů, člověk se stal zbožím a kapitalismus spolu se svými metodami, jako je reklama, nabytí podoby hypnózy, destruuje svobodné myšlení. Dochází k tomu, že se prohlubuje izolovanost a s ní se objevuje potřeba hledání cest, jak nabyté svobodě a s ní spojenému osamocení uniknout.

Kapitalismus tedy spoluvytvořil prostor strachu ze svobody, který byl v meziválečném období zahrán a naplněn ve formě podpory fašistických hnutí. Střední společenské vrstvy inklinovaly k fašismu, protože se cítily ohrožené sociálním úpadkem, jejich orientace zároveň směřovala k vyšším společenským příčkám, a toto očekávání bylo ve stávajícím společenském uspořádání nenaplnitelné, což způsobovalo násobící se frustraci. Střední vrstva měla svou psychickou strukturou blízko k nerozhodnosti, frustracím různého druhu nebo sympatií pro vůdcovský styl. Zkrátka stala se přesně tou masou, která byla zrozena k vytvoření fašistických mocenských útvarů.

LÁSKA K MOCI A STÁDNÍ TOUHA BÝT VEDEN A OVLÁDÁN

Deleuze s Guattarim v knize *Anti-Oidipus* upozorňují na horšího nepřítele, než je historický fašismus Hitlera a Mussoliniho, na fašismus v nás, v našem každodenním jednání. Láska k moci a touha být veden a ovládn, stádní touha, rabská touha otrocka a represivní touha vykořisťovaného se podle jejich názoru objevují nejen v historické minulosti, ale jsou v naší civilizaci staletí přítomny. Neustále uplatňujeme prastarou negativní diferenciaci *jiní jsou zlí, my jsme dobří*.

System, v němž žijeme, je dle nich důkazem toho, že si sami přejeme vlastní utlačování. Stejně tak masy, které podporovaly Hitlera či Stalina, nebyly obětmi iluze, lidé o své rabství zápasili. Analýzy prezentované v Deleuzově a Guattariho kritických studiích *Kapitalismus a schizofrenie* o fašismu říkají, že je ukryt v každém z nás, v rodinných strukturách, v institucích a také ve skupinovém *super-egu*. Deleuze se spolu s Guattarim snaží zbavit stereotypizované hierarchie celého západního myšlení, ať už v totalizované konstituci „já“, strukturálního oidipovského mýtu v rodině nebo společnosti. Fašismus v současné společnosti se v jejich pohledu vkrádá do našich životů jak v projevech rasismu, tak v podobě průměrného konformismu či stádního obrazu, nebo třeba v univerzalizujících tezech, které říkají slova jako *všichni*, ale přitom vyčleňují minority a vytvářejí totalitní individualizaci.

Zároveň však autoři nekončí jen u popisu, kritiky či negace, ale nabízejí vodítko k řešení. Jak poznamenává v předmluvě k anglickému vydání *Anti-Oidipa* Michel Foucault, základními principy v tomto manuálu pro život jsou: osvobození politického jednání od všech forem sjednocující a totalizující paranoie; odmítnutí politiky, která obnovuje *práva jednotlivce*, protože jednotlivec je produktem moci; odstranění oddanosti starým posvátným kategoriím *Negace*, udržovaným v západním myšlení jako forma moci a *pravý přístup k realitě*; nebo preferování pozitivní rozrůzněnosti.

SOCIÁLNĚ-PSYCHOLOGICKÉ VYKRESLENÍ ISLAMOFOBIE IVČRN

Sjednocující a totalizující paranoia, oddanost kategoriím negace, masochismus v podobě podřízení se autoritě spojující se se sadismem uplatňovaným vůči etnickým či náboženským menšinám či skupinám, které podléhají označení *oni*, tyto všechny výše zmíněné charakteristiky rovněž najdeme ve virtuálních i osobních výstupech členů organizace IVČRN. Když vidíme Martina Konvičku, jak stojí se svými věrnými na pódiu a pod ním jednotně skandují hesla jeho podporovatele, můžeme se vrátit k Frommové analýze a spolu s ním se zamyslet nad autoritářským, a přesto masochistickým charakterem lídrů této organizace a konformními automaty

pod pódiem, které by zároveň chtěly pevnou rukou diktovat všem ostatním svůj svetonázor.

Začneme historickým srovnáním. Kdo patřil mezi podporovatele nacismu? Mezi podporovatele najdeme nižší střední vrstvy, které se cítily jako nejbezmocnější skupina obyvatelstva, vykořeněná, naplněná mizernou zkušeností z doby ekonomické krize. Ve Výmarské republice střední třídy cítily bezmoc v sociálně-ekonomické i politické oblasti. Na pomoc přišel národní socialismus. Koho označil za viníka špatné situace, není nutné opakovat. Také IVČRN upozorňuje na sociální rizika, tentokrát spjatá s přílivem migrantů. Mezi českými islamofoby jistě také najdeme ty, na které doléhá nasycenost pracovního trhu, pocit individuální bezvýznamnosti a bezmocnosti. Současná islamofobie se stejně jako fašismus dá rovněž popsat jako psychologický problém ve spojitosti se sociálně-ekonomickými faktory. Pegida je svědkem toho, jak sociální faktory a strach z neznámého podporují nenávisť tam, kde by vlastně ani neměla co dělat. Pokud si to uvědomíme, strach z migrantů se jeví jako zástupný problém. Mám tím na mysli situaci z počátku tzv. uprchlické krize, kdy se nejvíce podporovatelů Pegidy nacházelo v bývalém východním bloku s většími socioekonomickými problémy, v částech Německa, kde žilo migrantů nejméně, kdežto v západním prostředí, kde je socioekonomická situace lepší, Pegida neměla takové množství příznivců, i když migrantů zde žilo daleko více. Různé druhy sociální exkluze tak plní roli spouštěče nenávisť, jež se dá pomocí štvavé mytologie nasměrovat na vybrané nepřátele, kteří v daném prostředí vlastně reálně absentují, kterými tedy v konečném důsledku může být takřka kdokoli. Zklamání z očekávání dalších vládních, zklamání z protivládních protestů, které nepřinesly výrazné zlepšení situace, jen podporují tuto situaci, a dokážu si představit, že mnoho lidí, kteří se dříve účastnili např. protestů platformy *Stop vládně*, dnes tleská projevům Konvičky. Zbývá ještě doplnit kategorii národa založenou na vymezení se vůči cizimu, vytváření kolektivní identity, která pomůže zahnat pocit samoty, a máme tedy podobné strukturální rysy, jaké nalezneme u fašistických hnutí a jejich příznivců ve 30. letech minulého století.

Podívejme se na další paralely, tentokrát s Frommovou analýzou. Sadismus se projevuje jako usilování o neomezenou moc nad jiným člověkem - příslušníci organizace IVČRN by rádi diktovali zbytku společnosti svou vidinu řádu ve společnosti. Masochismus je touhou být takové moci podřízen, najít symbiotický vztah, který pomůže izolovanému jedinci - ten členové organizace nacházejí v jednotlivých divizích organizace, symbolicky v rovině zdůrazňování kulturní nadřazenosti, při kolektivních oslavách společně sdílených názorů přednášených z úst lídrů na demonstracích. Kromě sadismu a masochismu se pravděpodobně také u mnohých islamofobů jedná o nějakou sexuální frustraci, o čemž svědčí jejich důraz kladený na strašení sexuálním obtěžováním ze strany arabských uprchlíků, upozorňování na sexuální zvrhlost muslimů, sexuální podtext mnoha Konvičkových výroků apod.

Konvička volá po obraně, zachování naší vlasti a našeho národa, stejně tak Adolf Hitler mluvil o instinktu sebezáchovy, o obraně německého národa před nadvládou jiných. Hitler tvrdil, že chce mír a svobodu, sám sebe považoval za nevinného, sadistickými bestii byli protivníci. Proč na takové paranoidní žaloby slyší nižší střední vrstva? Protože i struktura jejího vlastního charakteru je taková, stejně paranoidní, stejně sadistická a masochistická. Konvička bije na poplach před invazí muslimských hord, což připomíná známý koloniální strach v minulých

stoletích před barbary u bran Evropy. Stejně jako nacisté i příslušníci IVČRN vytvářejí seznamy nepřátel, v tuto chvíli seznamy měšit či prodejců halal potravin.

Sami příznivci IVČRN se za fašisty rozhodně nepovažují, na tom není nic překvapivého, naopak tvrdí, že samotné slovo „islamofobie“, do kteréžto škatulky jsou řazeni, vytvářeli fašisti a používají ho rovněž různí zbabělci k ovládní hlupáků. Kdyby se prý nacházeli v roce 1942, tak by se jim říkalo nacifobové. Velmi nápadně to připomíná výše zmíněné a další Hitlerovy obhajoby NSDAP. Jak píšou členové IVČRN na svých stránkách: „*Média jsou dennodenně syčena výlevy o „hnednutí a fašizaci“, každý občan, který nesouhlasí s eurounionjí imigrační politikou, je nálepkován jako fašista, rasista a pravcový extremist. Možná se hon na strašáka „pravcového extremismu“ koná jen proto, aby levicoví extremisté a migrofašisté měli svůj „klid na práci“ ve vládě a v politice...“* Tyto reakce jen dokreslují potřebu útočit, ne diskutovat, univerzalizovat své teze, aby se o nich nemohlo debatovat, hanit jiné a negovat je, vytvářet dojem nositele absolutní pravdy, používat zavádějící argumentaci typu: „*Máme rádi rozmanitost, proto odmítáme islám.*“

Jako oni, proti kterým je nutné se postavit, mohou sloužit jak muslimové, tak sluníčkáři či levicoví extremisté z Kliniky, nebo rovněž příznivci DSSS, kteří jsou také hrozbou, protože jejich rétorika je příliš podobná a přitom by se od nich organizace IVČRN tolik chtěla distancovat, aby nezapadla do společné kategorie. Kdo má podle nich samých paranoidní představy, je, jak sami píšou, premiér Sobotka, kterého ovládají podivné existence s extrémními názory, spojené s *A2larmem* a *Deníkem Referendum*, klany Uhlo/Sabatových, Dienstbier, smetánka z centra Kliniky a ultralevicoví radikálové, kteří skutečně provozují v naší zemi žhářství a teroristické útoky.

★ ★ ★

Islamofobie sklízí úspěch, protože velká část společnosti není schopna odporu. Uskupení IVČRN asi přece jen nelze zcela srovnávat s fašistickými organizacemi minulého století, už jen proto, že je jejich pouhou karikatúrou, která ovšem zároveň není neškodná. Okamura či Konvička jsou parodickými zjevy, kterým se ale nelze jen smát. Zemanovy výstupy či hlásání návratu polozapomenutých rasistických politiků z 90. let se také nedá jen tak přejít, ale mnohem větší nebezpečí se skrývá v posouvání hranic veřejného diskurzu, nejen v otázce migrace. Tak převzali protiuprchlickou rétoriku i vládní strany, je totiž potřeba populistický odchyt deprivovaných a mnozí očividně cítí, že konečně dostali prostor pro sdělení dříve potlačovaných názorů a představ. Veřejné promluvy politiků se obalují vyzováním se vůči cizincům a v jejich hlase lze slyšet ozvěnu emocí spjatých s nenávisť vůči *jinakosti* z 90. let.

Srovnání naší současné situace s nástupem fašismu pro nás minimálně může být výrazným varovným vykřičníkem, který chce upozornit na to, že ve společnosti se vytváří sociální podmínky, které opravdu mohou sloužit coby spouštěč vzestupu fašismu, jako jsou např. fenomén pracující chudoby, celkové ohrožení nižší střední vrstvy nebo krátké působení demokracie, která neplní očekávání v ní vložená. Euroamerická kapitalistická společnost vytváří prostor nejistoty, izolovanosti a strachu. Plody jejího fungování, kromě kapitálu končícího u jejich elit, můžeme také nalézt v podobě posilování destruktivního charakteru, negativní diferenciaci a nové nacionalistické mytologie. Existence IVČRN je jistě svědectvím o úpadku středních vrstev, především té nižší, a to úpadku nejen socioekonomickém. -mt-

UR-FAŠISMUS

Věčný fašismus v podání sémiologa, spisovatele a filozofa Umberta Eca

UR-FAŠISMUS (NEBO TAKÉ VĚČNÝ FAŠISMUS) CHARAKTERIZOVAL UMBERTO ECO, JENŽ ZEMŘEL LETOS 19. ÚNORA, ČTRNÁCTI PŘÍZNAKY. LZE-LI VE SPOLEČNOSTI POZOROVAT ZHRUBA POLOVINU Z NICH, MÁME BLÍZKO K NOVÉMU NÁSTUPU FAŠISMU.

Prvním rysem ur-fašismu je kult tradice. Tradicionalismus je samozřejmě mnohem starší než fašismus. Nejenže je typický pro kontrarevoluční katolické myšlení po francouzské revoluci, ale zrodil se již v době pozdního helénismu jako reakce na klasický řecký racionalismus. Ve středověkém prostoru začali lidé různých náboženství (z nichž většina byla shovívavě přijata do římského pantheonu) snít o zjevení, jež se dostavilo na úsvitu lidských dějin. Toto zjevení zůstávalo podle názoru tradicionalistické mystiky po dlouhou dobu skryto pod rouškou zapomenutých jazyků - v egyptských hieroglyfech, keltských runách, na svítících málo známých asijských náboženstvích. Tato nová kultura musela být synkretická. Synkretismus není jen, jak říká slovník, „kombinace různých forem víry a praktik“; tato kombinace musí tolerovat rozpory. Každé z mnoha původních poselství obsahuje poklad moudrosti a kdykoli se zdá, že říká něco odlišného či neslučitelného s ostatními, jde pouze o to, že všechna tato poselství nepřímo, alegoricky poukazují k téže prvotní pravdě.

V důsledku toho zde nemůže existovat žádný pokrok v poznání. Pravda již byla vyslovena jednou provždy a my se pouze můžeme snažit neustále interpretovat její tajemné poselství.

Stačí se jen podívat na sylabus každého fašistického hnutí a najdeme zde hlavní tradicionalistické myslitele. Nacistická gnóze byla živena tradicionalisty, synkretiky a okultními podivíny. Nejvlivnějším teoretickým zdrojem byly koncepce nové italské pravice, Julius Evola smíchál Svátý grál a Protokoly sionských mudrců, alchymii se Svátou říší římského národa německého. Samotný fakt, že italská pravice, aby ukázala otevřenost svého myšlení, později rozšířila své učení a zahrnula do něj díla Josepha de Maistra, Guenona a Gramsciho, je křiklavým dokladem synkretismu.

Jestliže se ponoříte do regálů, které jsou v amerických knihkupectvích označeny jako New Age, můžete zde najít dokonce i Svátého Augustina, který, pokud vím, fašista nebyl. Ale kombinace Augustina a Stonehenge - to je symptom ur-fašismu [a taky Václava Cílka, dodává překladatel].

2. Tradicionalismus vede k odmítnutí modernismu. Jak fašisté, tak nacisté uctivali technologii, zatímco tradicionalističtí myslitelé ji obvykle odmítají jako negaci tradičních duchovních hodnot. Nicméně i když byl nacismus hrdý na své průmyslové úspěchy, jeho vyzdvihování modernismu bylo pouze povrchové rysem ideologie, založené na Krvi a Půdě (Blut und Boden). Odmítnutí moderního světa bylo maskováno jako odvržení kapitalistického způsobu života, ale směřovalo především k popření ducha roku 1789 (a samozřejmě také 1776). Osvěceni, věk rozumu, je chápáno jako počátek moderní zkaženosti. V tomto smyslu může být ur-fašismus definován jako iracionalismus.

3. Iracionalismus závisí také na kultu akce pro akci. Akce začíná být krásná sama o sobě, musí být vykonána před jakoukoli úvahou nebo zcela bez uvažování. Myšlení je forma zženštilosti. Proto je kultura podzelená do té míry, v níž je identifikována s kritickými postoji. Nedůvěra v intelektuální svět byla často symptomem ur-fašismu, počínaje údajným Goeringovým tvrzením („Když slyším řeči o kultuře, sahám po pistoli.“) až po frekventované užívání takových výrazů jako „degenerovaní intelektuálové“, „impotentní snobové“ či „univerzity jsou hnízdem rudých“. Oficiální fašističtí intelektuálové se angažovali v útocích na moderní kulturu a liberální inteligenci především proto, že podle nich zradila tradiční hodnoty.

4. Žádná synkretická víra nemůže odolat analytické kritice. Kritická mysl rozlišuje a rozlišování je znakem modernismu. V moderní kultuře si vědecká komunita cení nesouhlasu jako způsobu, jímž se rozšiřuje a zpřesňuje vědění. Pro ur-fašismus představuje nesouhlas zradu.

5. Kromě toho je nesouhlas znakem odlišnosti. Ur-fašismus vyrůstá z konsenzu a usiluje o konsenzus využíváním a podněcováním přirozeného strachu z jinakosti. První výzvou fašistického či rodícího se fašistického hnutí je volání k boji proti vetřelcům. Ur-fašismus je tak rasistický už z definice.

6. Ur-fašismus vyplývá z individuální či sociální frustrace. Proto byl jedním z nejtýpějších rysů historického fašismu fakt, že se obracel na frustrovanou střední třídu, na třídu, která trpěla ekonomickou krizí či pocitem politického ponižení, a byla vystrašena tlakem nižších sociálních

Umberto Eco

skupin. V dnešní době, kdy se staří „proletáři“ stali maloburžoazií (a „lumpen“ jsou z velké části z politické scény vyloučeni), bude fašismus zitrka nacházet své posluchače v této nové většině.

7. Lidem, kteří se cítí zbaveni jasně sociální identity, ur-fašismus říká, že jejich jediným privilegiem je to nejobecnější privilegium vůbec, totiž že se narodili ve stejné zemi. V tom spočívá původ nacionalismu. Kromě toho, jediní, kdo mohou národu poskytnout jeho totožnost, jsou jeho nepřátelé. Proto je v ur-fašistické psychologii zakořeněna posedlost spiknutím, možná dokonce mezinárodním. Stoupenci se musí cítit v obležení. Nejsnadnějším způsobem, jak vyřešit spiknutí, je apelovat na xenofobii. Ale spiknutí musí přicházet i zevnitř: nejlepším cílem jsou v tomto případě obvykle židé, protože mají tu přednost, že jsou zároveň uvnitř i vně. Prominentní případ posedlosti spiknutím v USA lze spatřovat v The New World Order (Nový světový řád) Pata Robertsona, ale jak jsme nedávno viděli, existuje i mnoho dalších.

8. Stoupenci ur-fašismu se musí cítit poníženi ostentativním bohatstvím a moci svých nepřátel. Když jsem byl malý chlapec, učili jsme se o Angličanech jako o lidech, kteří jedí pět jídel denně. Jedli častěji než chudí, ale střídmí Italové. Židé jsou bohatí a pomáhají si jeden druhému prostřednictvím tajné sítě vzájemné podpory. Nicméně stoupenci musí být přesvědčeni, že mohou nepřátelé zdotat. Tak jsou nepřátelé díky trvalým posunům rétorického zaměření současně příliš silní i příliš slabí. Fašistické vlády jsou odsouzeny k tomu prohrávat války, protože jsou ze své podstaty neschopné objektivně posoudit sílu nepřítele.

9. Pro ur-fašismus neexistuje boj o život, ale spíš život je veden jen kvůli boji. Pacifismus proto znamená intrikování s nepřítelem. Je špatný, protože život je trvalý válečný stav. To s sebou nicméně nese i „komplex Armagedon“. Protože nepřátelé musí být poraženi, musí dojít k poslední bitvě, po které převezme hnutí nadvládu nad celým světem. Ale takové „konečné řešení“ implikuje, že bude následovat éra míru, Zlatý věk, který je v rozporu s principem permanentní války. Žádný fašistický vůdce nikdy neuspěl s řešením tohoto nepříjemného dilematu.

10. Elitářství je typickým aspektem každé reakční ideologie, jelikož je v základu aristokratické, a aristokratické a militaristické elitářství nutně implikuje opovržení slabými. Ur-fašismus může obhajovat pouze populární elitářství. Každý občan patří k nejlepšímu národu na světě, člen strany je tím nejlepším mezi všemi občany, každý občan se může (nebo by se alespoň měl) stát členem strany. Ale nemožno tu být patricijové bez plebsu. Ve skutečnosti vůdce, který ví, že mu jeho moc nebyla demokraticky svěřena, ale že ji dobyl silou, také ví, že jeho síla je založena na slabosti mas; jsou tak slabé, nakolik potřebují vládce a nakolik si ho také zasluhují. Protože skupina je hierarchicky organizovaná (podle vojenského modelu), každý vůdce na nižší pozici opovrhuje svými podřízenými a každý z nich zase opovrhuje svými představenými. To jen posiluje smysl masového elitářství.

11. V takové perspektivě je každý vychováván k tomu, aby se stal hrdinou. V každé mytologii je hrdina výjimečnou bytostí, ale v ideologii ur-fašismu je heroismus normou. Tento kult heroismu je striktně spjat s kultem smrti. Není náhodou, že heslo falangistů znělo „Viva la Muerte!“ (Ať žije smrt!). V nefašistických společnostech má laická veřejnost za to, že smrt je nepříjemná záležitost, ale je třeba ji čelit důstojně; většinou je řečeno, že je to bolestná cesta k dosažení nadpřirozeného štěstí. Naproti tomu ur-fašistický hrdina se dožaduje heroické smrti, která je vyhlášována jako nejlepší odměna za hrdinský život. Ur-fašistic-

ký hrdina se nemůže dočkat, až zemře. Ve své netrpělivosti ovšem posílá na smrt častěji jiné lidi.

12. Protože jak permanentní válka, tak heroismus jsou hry, které se hrají obtížně, přenáší ur-fašista často svou vůli k moci do sexuálních záležitostí. V tom spočívá původ machismu (který zahrnuje jak přezíravost vůči ženám, tak netoleranci a odsuzování nestandardních sexuálních návyků, od zdrženlivosti po homosexualitu). A protože i sex je obtížná hra, má ur-fašistický hrdina sklon hrát si se zbraněmi - což se stává ersatz (náhražkovým) falickým cvičením.

13. Ur-fašismus je založen na selektivním populismu, kvalitativním populismu, mohli bychom říci. V demokracii mají občané individuální práva, ale ve svém celku mají politický vliv pouze z kvantitativního hlediska - jedinec se musí podřídit rozhodnutí většiny. V případě ur-fašismu ale nemají jednotlivci jakožto jednotlivci žádná práva a za kvalitu, monolitickou entitu, která vyjadřuje obecnou vůli, je považován Lid. Protože obecnou vůli již nemůže vyjadřovat kvantita lidských jedinců, činí si nárok na to být jejím interpretem vůdce. Když občané ztratili svou moc delegovat svého zastupitele, již nejednají; jsou pouze povoláni k tomu, aby hráli roli Lidu. Tak se Lid stává pouhou teatrální fikcí. Abychom si předvedli nějaký dobrý příklad kvalitativního populismu, nepotřebujeme již ani Piazza Venezia v Římě, ani norimberský stadion. V naší budoucnosti existuje televizní nebo internetový populismus, ve kterém emocio-

nální odpovědi vybrané skupiny občanů mohou být prezentovány a akceptovány jako Hlas Lidu.

Kvůli svému kvalitativnímu populismu musí být ur-fašismus zaměřen proti „prohnilým“ parlamentním vládám. Jedna z prvních vět, kterou vyslovil Mussolini v italském parlamentu, zněla: „Mohl bych toto neplodné a bezúčelné místo proměnit v přístřešek pro své manipuly.“ (Manipul byl pododíl tradičních římských legií.) Ve skutečnosti ihned našel lepší místo pro ubytování svých manipulů, ale jen o něco později zlikvidoval i parlament. Kdykoli začne politik zpochybňovat legitimitu parlamentu, protože již nereprezentuje Hlas Lidu, můžeme cítit zápach ur-fašismu.

14. Ur-fašismus mluví newspeakem. Newspeak vynalezl Orwell ve svém románu 1984 jako oficiální jazyk Ingsocu, anglického socialismu. Ale prvky ur-fašismu jsou společné různým formám diktatury. Všechny nacistické či fašistické učebnice používaly ochuzený slovník a elementární syntax, aby omezily nástroje komplexního a kritického uvažování. Musíme však být připraveni identifikovat i jiné druhy newspeaku, dokonce i když se zdají být nevinnou formou populární talk-show.

Přeložil Čestmír Pelikán

Celý text Umberta Eca z roku 1995 lze najít např. zde: www.nybooks.com/articles/1995/06/22/ur-fascism

FAŠISTÉ JSOU NÁSTROJEM STÁTU

Peter Gelderloos odpovídá na otázku, čím je fašismus současnému režimu užitečný

FAŠISMUS JE ŠIROCE ROZŠÍŘEN V MNOHA PRŮMYŠLOVÝCH A POSTKOLONIÁLNÍCH ZEMÍCH A MÁ PODOBU RADIKÁLNÍHO NACIONALISMU, NEONACISMU A NĚKTERÝCH DALŠÍCH FOREM RADIKÁLNÍHO AUTORITÁŘSTVÍ. TĚMĚŘ VE VŠECH PŘÍPÁDECH MAJÍ SKLON TVOŘIT ČLENSKOU ZÁKLADNU FAŠISTICKÝCH HNUTÍ NEMAJETNÍ PŘÍSLUŠNÍCI PRIVILEGOVANÝCH SPOLEČENSKÝCH SKUPIN (NAPŘ. CHUDÍ BĚLOŠI).

Před druhou světovou válkou byla velká část pracujících Německa zbídačena krizí, což kontrastovalo s jejich vlastním sebehodnocením jako bohatého a mocného národa. V současné době Německu neonacistické politické strany dostávají hodně hlasů, často víc než 10 procent celkově, zejména v oblastech s vysokou mírou nezaměstnanosti. V USA se chudí běloši z jihu, kteří nedostávají bohatství příslibené bílým lidem nejbohatšího národa na světě, přidávají ke Ku-klux-klanu. Ve Rwandě etnikum Hutuů, zchudlé a naléhavě potřebující půdu, vyjádřilo svou touhu po bohatství a moci ztotožněním se s etnickou většinou a připojením se k fašistické hutuské straně zodpovědné za genocidu. Také v Indii mezi hinduisty bylo podobné fašistické hnutí, potvrzující jejich moc jako etnické většiny. Tak lze fašismus nahlížet jako reakci na zbavení moci a zhroutené přísliby privilegií.

Fašismus lze také nahlížet jako elitní fenomén, hnutí privilegovaných. Mezi členy německé nacistické strany byli bohatí průmyslníci; španělští fašisté pod vedením Franca představovali spolek generálů, šlechty vlastníci půdy a církevních hodnostářů; zatímco Mussolini tvrdil, že fašismus by se měl nazývat „korporativismem“, protože je to směs státní a korporátní moci. V USA byl Ku-klux-klan původně džentlmenským klubem a před druhou světovou válkou podporovali fašisty v Evropě nejbohatší průmyslníci (Hearst, Rockefeller, Ford, DuPont, Morgan). V současnosti v USA řada elitních konzervativců podporuje protiimigrantskou skupinu Minutemen a další kryptofašistické skupiny. Fašismus je spojen především s konzervativní částí elity, která se bojí toho, že rozšíření vlivu progresivní části elity podlomí a destabili-

zuje celý systém. V této podobě je fašismus způsob elity jak zachovat tradiční morálku, posilovat sociální hierarchii a chránit se před revoluční aktivitou nižších tříd.

PRÁZDNÉ IDEJE

Základní myšlenky charakteristické pro fašismus (a/ antiimigrace; b/ rasová čistota; c/ nadvláda bílých; d/ politická oprávněnost prostřednictvím nacionalismu; e/ myšlenka sociálního darwinismu o „přežití silnějšího“; f/ antisemitismus) jsou prázdné a chybné.

A/ Protiimigrantský postoj je pokrytecký. Politické strany s tímto postojem v USA a Evropské unii obvykle podporují ty dohody o svobodném trhu a války (např. NAFTA, občanská válka v Salvadoru), které vedou k imigraci, a jejich ekonomiky jsou závislé na práci imigrantů (v USA by bez imigrantské práce rychle zkolabovalo zemědělství a stavební průmysl). Evropské vlády, které údajně pečují o ochranu své kultury před imigranty, často dělaly totéž v kolonizovaných zemích, z nichž imigranti přijíždějí, a nevidí problém ani v tom, že zavádějí svoji kulturu v jiných zemích, ani v tom, že nedělají nic, aby zastavili „zanášení kultury“ McDonaldu a MTV.

B/ Pokud jde o rasovou čistotu, tato myšlenka nemá vědecký základ a fakticky je rasa nahodilým zobecněním. Není žádné nebezpečí v míšení ras, rozmanitý genetický fond je totiž životaschopnější než ten homogenní, a neexistují ani zcela „čisté“ etnické skupiny. De facto pocházíme všichni ze stejných předků a od samého začátku se neustále míšime.

C/ Nadvláda bílých je také lež bez jiných faktických základů, než bylo hrubé (a vykonstruované) pseudovědecké měření lebky, probíhající v 19. století.

D/ Nacionalismus je očividná lež: politická a ekonomická elita neustále uzavírá smlouvy s jinými zeměmi a díky tomu se obohacuje, a současně učí své slepé následovníky nenávidět lidi z jiných zemí, čímž rozdělují obyčejné pracující. Mávání vltajkou a láska k národu zplnomocňuje vládu k držení moci, což je pravý opak zplnomocnění lidí. Je to směšné, ale nacionalisté věří, že budou svobodní, pokud je-

jich vězňitelé budou vypadat jako oni a mluvit stejným jazykem jako oni.

E/ Sociální darwinismus - teorie o „přežití silnějšího“ zabudovaná do politického systému - nemá nic společného s vědeckým darwinismem. Ve skutečnosti Darwin nikdy nepoužil spojení „silnější přežije“. Darwin přišel na to, že druhy přežívají tak, že se adaptují na okolní prostředí, nikoli tak, že by proti němu vedly válku. Lidé opravdu ztrácejí své největší evoluční výhody - schopnost dorozumívat se a myslet tvořivě - tím, že se přizpůsobilí přísné sociální hierarchii, která nemá žádný věrohodný přirozený základ.

F/ Co se týče antisemitismu, ve středověku stejní lidé, kteří zabíjeli Židy, jim také vyhradili roli lichvářů a byli na nich závislí. Ve 20. století antisemitští kapitalisté obviňovali Židy z „mezinárodního bolševického spiknutí“ a současně je antisemitští antikapitalisté obviňovali z toho, že jsou součástí spiknutí bankéřů a kapitalistů. Je zřejmé, že fašisté prostě využívají Židy jako toho, koho lze obvinít vždy, když je to potřeba.

KOMU PROSPÍVÁ?

Tolik fašistů a neonacistů by nemohlo věřit tak hloupé a nepodložené teorii, kdyby jejich nenávisť nesloužila důležitým cílům. Jistěže nemůžeme brát vážně ideologii fašistů, ale musíme brát vážně fašisty samotné, protože za vraždy, sociální krutosti a hrozby jsou zodpovědní. Proto je-li fašismus prospěšný, musíme se ptát, komu prospívá.

Předcházející příklad antisemitismu poskytuje odpověď. Fašismus poskytuje obětní beránky. Fašismus povzbuzuje chudé členy dominantní skupiny (např. chudé bělochy nebo chudé křesťany), aby nenáviděli nějakou jinou skupinu, a jejich skutečný nepřítel tak byl v bezpečí. Chudí mají dobrý důvod nenávidět bohaté. Když Židé reprezentují bohaté lidi (jako část mezinárodního bankéřského spiknutí), pak chudí nenávidí Židy a judaismus víc než bohaté a kapitalismus. Když to probíhá takhle, elita se může usmívat a být klidná: jsou chráněni před hněvem těch, které vykořisťují. Fašistická nenávisť je namířena i na utlačované

skupiny. V americké historii to byli černoši, původní obyvatelstvo a Hispánci. Chudí bílí se musejí obdílet na vykořisťování nejnižší vrstvy (v dobách otroctví často drželi bič). Podle mytologie o nadvládě bílých mají všichni bílí předpoklad být nadřazenými (včetně bohatství a moci). Fašismus učí chudé bezmocné bílé nenávidět a obviňovat černé a imigranty (z toho, že jsou „příčinou zločinnosti“ nebo „nám kradou práci“) místo toho, aby nenáviděli skutečného nepřítele - elitu. Tato nenávist také vytváří psychologický odstup, který jim usnadňuje útisk barevných a komplikuje sjednocení s nimi. Jsou to bílí boháčci, kapitalisté a státní elita, kdo bohatne z otroctví, imigrantské práce a dalších forem vykořisťování; a bílí reprezentanti pracující třídy musí hrát roli policajtů. Mají nepatrnou materiální výhodu, ale snaží se sami sebe oklamat psychologickou výhodou, když předstírají, že jsou silní a lepší jako příslušníci nějaké mytické bílé rasy. Bílí boháčci se můžou smát celou cestu do banky, že tak snadno a levně udělali z tolika pracujících své nástroje.

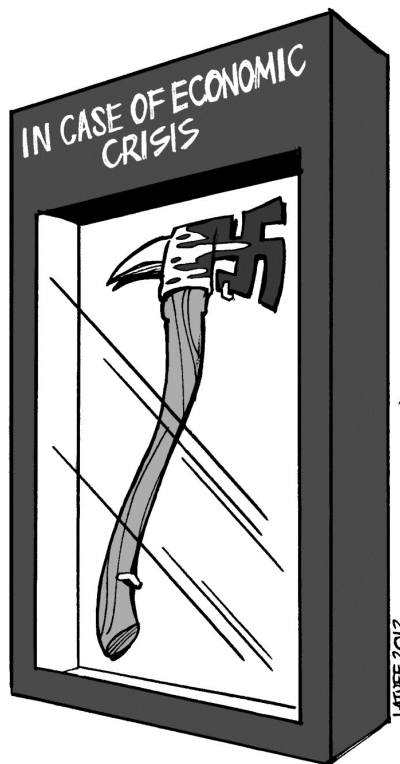
Pokud platí, že elita požívá výhod od fašismu, pak můžeme najít důkazy podpory fašismu elitami. A to jsme také udělali. Řada vlád v rámci Evropské unie podporuje myšlenku „kulturní čistoty“ a před „znečištěním“ imigranty chrání nadřazenou evropskou kulturu požadavkem, aby imigranti absolvovali kulturní test. Korporátní média (patřící elitě) v Evropské unii a USA probírají problém migrace tak, že je jisté, že podpoří nezalost a strach. Například jen vzácně zmíní důvody, kvůli kterým lidé emigrují, nemluví o tom, které korporace a které války jim zničily zem, kde byli doma. Jen zřídka zmíní fakt, že ekonomika EU nebo USA se bez práce imigrantů zhroutí, že bílí konzumenti jsou závislí na levné práci a levném importu (ovoce, oblečení, počítačů...) ze zemí, z nichž imigranti přišli. A v USA poskytují příslušníci elity finanční podporu umírněnějším fašistickým skupinám (hlavně křesťanským fundamentalistům). George W. Bush dokonce dokázal (stejně jako Reagan) poskytnout takovým skupinám státní peníze. V zemích jako Itálie, Polsko, Ukrajina a Rusko je rovněž snadné najít důkazy ideologické nebo materiální podpory fašistů státem nebo církví. Je jasné, že elita přizívá strach a nevědomost, které dávají fašismu opodstatnění.

CO ZA TO?

Co za to dostává elita od fašismu? Velmi mnoho. Fašistické nástroje své elitní vlastnické nezklamou. Fašisté pomáhají odvést pozornost nižších vrstev tím, že svádí problémy vytvářené elitou (chudobu, bezmocnost, korporátní globalizaci) na obětího beránka, jakým jsou imigranti. Nepokoje v Maďarsku v roce 2006 jsou skvělým příkladem. Lidé byli tak rozhořčeni špatnými podmínkami, že šli do ulic, vyhnali policii a obsadili veřejnoprávní televizní stanici, ale revoluce to nebyla. V davu převládala fašistická ideologie, proto před tvář skutečného nepřítele - kapitalistického vykořisťování (které se zhoršilo, když vláda připojila zemi k Evropské unii) - obvinili ještě chudší lidi, než byli sami: imigranty. Útočili na synagogy a sklouzli k fantaziím o idylické maďarské historii před stovkami let, ačkoli většina lidí přímo zodpovědných za jejich problémy byli také Maďaři. Fašisté rozdělují nižší vrstvy a poskytují jim důvod bojovat mezi sebou a podporují nenávist a rozbroje, což usnadňuje bílým a křesťanům útlak a vykořisťování lidí s jinou barvou kůže, muslimů atd. Tak chrání elity před revolucí.

Některé fašisté (inspirovaní Hitlerovým „národním socialismem“) jsou záměrně antikapita-

listy nebo si to o sobě myslí. Tihle extremisté jsou pro elity také výhodní, a přestože často nenávidí vlády, stejně jsou jejich nástroji. Zaprvé dělají jakoukoli potenciální antikapitalistickou revoluci méně efektivní, protože rozdělují nižší vrstvy a zdůrazňují rasové hledisko. Protože zaměňují aktuální charakter kapitalismu, skončí podporou národního kapitalismu (to povede jen k větší státní kontrole, podobně jako při „socialismu“ Hitlera nebo Lenina).

Zadruhé jako extremisté, kteří tvrdí, že jsou revolucionáři, směřují svou nenávist v základu proti komunistům, antifašistům a anarchistům. Autoritářští komunisté jsou ještě další konkurenční skupina fašistů, a když byli jednou u moci, předvedli ochotu používat tytéž metody k očištění nebo vyčištění své země. Právi a leví fašisté spolu můžou bojovat, ale nakonec najdou hodně společného (jak jsme viděli v dohodách Lenina s Rakouskem a Německem, v paktu Molotov-Ribbentrop z roku 1939, a nedávno při objevení se nacionálních bolševiků a při podpoře Komunistické strany Ruské federace xenofobního Hnutí proti ilegálním imigrantům). Na druhé straně anarchisté chtějí odstranit veškerou politickou moc, takže představují pro elity nekompromisní hrozbu. Ne náhodou jsou pak fašisté nekompromisní ve svých útocích na anarchisty. Fašisté napadali a dokonce zabíjeli anarchisty v celé Evropě i v USA. V některých částech východní Evropy můžou anarchisté jen těžko zorganizovat benefiční koncert kvůli jistotě, že ho napadnou fašisté. Tak fašisté fungují jako vojenská síla státu. V USA infiltrovala FBI Ku-klux-klan a další bílé rasistické skupiny a využívá je k útokům na černé radikály jako při masakru v Greensboro; v Itálii v průběhu „strategie napětí“ v 70. letech státní zpravodajská služba využívala fašistické skupiny k vraždění levičáků a bombovým útokům na rušných veřejných místech, aby z toho pak obvinila Rudé brigády; v Moskvě v roce 2006 neonacisté bojovali na straně policie proti Gay Pride parade.

Kromě předpokladu této stálé služby jsou fašisté úspěšným nástrojem státu, protože elity a buržoazie můžou používat fašistickou revoltu k ochraně před skutečnou revolucí nižších vrstev. Ačkoli fašismus může svrhnout konkrétní vládu, vláda je jen nástrojem elit...

BOJOVAT PROTI FAŠISMU I KAPITALISMU

Lidé stojící proti fašismu musí útočit proti vládě a kapitalismu jako příčinám a fašismus brát jako agresivní a blokující symptom. Antifašisté bez kritiky kapitalismu nebo státu bojují ztracenou bitvu, protože zaměňují příčinu s následkem. Fašisté odnikud nepocházejí. Jsou stimulováni státem a povzbuzováni hněvem, který produkuje kapitalismus. Fašismus nemůže být poražen obyčejným mlácením nácků (ačkoli z krátkodobého hlediska je sebeobrana určité důležitá). Koneckonců fašisté se často rekrutují z chudých vrstev, které by mohly podpořit skutečnou antikapitalistickou revoluci, kdyby mohly být poučeny, že mají vidět minulost xenofobie a rasismu.

Abychom porazili fašismus, potřebujeme vytvořit antikapitalistické hnutí, které je i antiautoritářské. A takové hnutí musí patřit lidem všech barev a národností a být schopné mezinárodní solidarity. Ovšem zavrhnout národní/etnické fašistické rozdělávání neznamená, že budeme ignorovat rozdíly, které ve společnosti existují.

Jsou to liberálové, kteří volí pokrytecky „barvoslepý“ přístup k rasismu. Mezi lidmi s různou barvou pleti nejsou zákonité rozdíly - v tomto smyslu jsme si všichni rovni. Ale existují rozdíly kulturní a historické. Je velký rozdíl, když s vámi a vašimi předky společnost zachází jako s podlidmi. Systémy privilegií a útlaku nás stále rozdělují, i když máme dobré úmysly. Bílí antifašisté tyto rozpory často přehlížejí a nejsou schopni spolupracovat s lidmi jiné barvy pleti, pokud si zachovávají svá privilegia nebo jsou slepí ke skutečným rozdílům v potřebách, v historii a v důsledcích akcí (například k tomu, jak tvrdě bude policie reagovat na různé lidi podle barvy jejich kůže). I proto je antifašistické hnutí v celé Evropě a v USA téměř výhradně bílé a účinně vylučuje barevné lidi a imigranty.

Překonání bílé nadřazenosti je stejně důležité jako překonání kapitalismu a barvoslepe vidění, které se omezuje pouze na ekonomiku, je způsob, jímž bílí lidé rozkládají hnutí (mnoho barevných lidí nebude chtít spolupracovat s bělochy, kteří podceňují dalekosáhlé problémy bílé nadřazenosti). Běloši musí rovněž najít vlastní důvody k boji proti odcizení a k oslabování systému bělošské nadřazenosti. Když namísto přehlížení uvidí, jak to poškozují a omezuje jejich vlastní identitu, může jim to pomoci účinněji se spojit s barevnými lidmi, kteří rasismem trpí zjevněji. Překonání segregace, která antifašisty paradoxně trápí, neznamená, že bílí antifašisté budou lákat aktivistické imigranty a barevné lidi do hnutí. Naopak to znamená, že bílí antifašisté potřebují pochopit, jak by mohli být lepšími spojenci těch, kteří trpí fašismem nejvíce...

Neodkladné kroky k vybudování hnutí schopného zničit fašismus u jeho zdroje vyžadují pochopení toho, jak naše společnost fašismus sytí, a poučení, kde tento proces zablokovat; pochopení toho, že privilegovaní a utlačovaní lidé mají různé zkušenosti s fašismem a s odporem vůči němu; brát toto pochopení společně v duchu vzájemné pomoci; a směřování hněvu lidí denně frustrovaných vykořisťováním a autoritami pryč od obětího beránků na správné cíle: kapitalismus a stát.

Peter Gelderloos

Zdroj:
theanarchistlibrary.org/library/peter-gelderloos-fascists-are-the-tools-of-the-state; překlad -mb-; redakčně kráceno a doplněno mezititulky

FAŠISMUS JE TŘEBA POCHOPIT

Úryvek z knihy George Orwella *Cesta k Wigan Pier*

GEORGE ORWELL NENÍ JAKO SPISOVATEL NEZNÁMÝ, A I KDYŽ SI HO NĚKDY PRAVIČÁCI RÁDI BEROU DO HUBY, ON SÁM SEBE POVAŽOVAL ZA SOCIALISTU. TO ALE PRO NĚJ NIKDY NEZNAMENALO, ŽE BY BYL K SOCIALISMU A ZVLÁŠTĚ K SOCIALISTŮM NEKRITICKÝ, PRÁVĚ NAOPAK. V KNIZE *CESTA K WIGAN PIER* SE VE SVÝCH ÚVAHÁCH NAD VYHLÍDKAMI SOCIALISMU VE VELKÉ BRITÁNII ROKU 1936 ZABÝVÁ I OTÁZKOU KONKURENČNÍHO POLITICKÉHO PROUDU, FAŠISMU. TEN NA ROZDÍL OD LEVICOVÝCH SIL V TÉ DOBĚ NEDĚLAL „DEMOKRATICKÝM MOCNOSTEM“ VELKÉ VRÁSKY, COŽ NEDLOUHO NA TO DOKÁZAL JEJICH POSTOJ K OBČANSKÉ VÁLCE VE ŠPANĚLSKU, KAM MÍŘILI PROTI VŮLI SVÝCH STÁTŮ TISÍCE DOBROVOLNÍKŮ, VČETNĚ ORWELLA, ABY MOHLI BOJOVAT PROTI FAŠISMU.

(...) Aby se s fašismem dalo bojovat, je ho potřeba pochopit, což znamená i připustit, že krom mnoha zlého v sobě nese i něco dobrého. V praxi samozřejmě představuje jen nechvalně proslulou tyranii, která si moc získává a udržuje takovými metodami, že dokonce i ti nejhorlivější obhájci raději převedou řeč jinam. Ovšem základní názorové ladění fašismu, to, co lidi do fašistického tábora zprvu přitáhne, asi nelze úplně zavrhnout. Nerovná se to vždy, jak by *Saturday Review* mohl jednomu namlouvat, nepřičetné hrůze z bolševického strašáka. Každý, kdo o ono hnutí zavádil alespoň pohledem, přece ví, že takový řadový fašista bývá často docela bohumilně smýšlející člověk - zcela upřímně usilující například o zlepšení údělu nezaměstnaných. Větší váhu než to však má skutečnost, že fašismus čerpá sílu jak z dobrých, tak ze špatných variant konzervatismu. Pro každého, kdo si zakládá na kázni a tradici, přichází se svými klady jako na zavolanou. Nejspíš lze velmi snadno, když už se vám zajídá socialistická propaganda onoho neomalenejšího ražení, vidět ve fašismu poslední instanci obrany všeho, co se dá evropské civilizací připisat k dobru. Dokonce i takový fašistický postrach ve své nejhorší symbolické podobě s gumovým obuškem v jedné ruce a lahvi ricinového oleje v druhé si ještě nemusí připadat jako postrach; cítí se spíše jako Roland, který při ztěkání Roncevaux brání křesťanstvo před barbarstvím. Musíme si přiznat, že pokud se fašismus všude rozmáhá, můžou za to valnou měrou sami socialisté. Dilem to způsobuje pochybená komunistická taktika sabotování demokracie, tedy podřezávání větve, na které sedíme; ještě více se však na tomto podepisuje skutečnost, že socialisté začali s předkládáním svých argumentů takřkajíc ze špatného konce. Nikdy totiž dostatečně nevyjasnili, že socialismus si za hlavní cíle klade spravedlnost a svobodu. S očima přibíhající k ekonomickým faktům vycházejí z předpokladu, že člověk nemá vůbec duši, a na základě toho, ať to přiznávají nebo ne, si vytkli jako metu materialistickou utopii. V důsledku toho může fašismus brnkat na strunu veškerého citění, které se bouří proti požívačnosti a lacinému pojetí „pokroku“. Může se stavět jako obránce evropských tradic a zaklínat se křesťanskou vírou, vlastněctvím a vojenskými ctnostmi. Je daleko spíše škodlivé než zbytečné zavrhnout fašismus jako „masový sadismus“, nebo ho odbýt jinou jednoduchou nálepkou obdobného druhu. Budete-li si ho malovat pouze jako scestnost, která záhy sama sebe pomine, ukořelíte se s ním, z něhož se proberete, až vás někdo praští gumovým obuškem. Nabízí se jediný možný postup, a to zvážít fašistickou argumentaci, připustit, že má něco do sebe, a dát pak světu na srozuměnou, že veškerá pozitivita fašismu v sobě ukrývá i socialismus.

Nad momentální situací nelze než zoufat. I kdyby nás už nepotkalo nic horšího, vládnou tu poměry, které jsem vylíčil v předchozí části této knihy a které se za našeho současného ekonomického systému nezlepšily. Ještě naléhavěji pak vyvstává nebezpečí fašistické nadvlády v Evropě. A pokud se socialistické učení, v účinné podobě, řádně a velmi rychle nerozšíří, není vůbec jisté, že se fašismus podaří někdy porazit. Socialismus totiž představuje jediného skutečného nepřítele, kterému musí fašismus čelit. Kapitalisticko-imperialistické vlády, ačkoli i jim samým hrozí poplavení, proti fašismu jako takovému valně bojovat nebudou. Naši vládcí, tedy ti, kteří chápou situaci, by každý čtvereční centimetr britského impéria radši nejspíš vydali Itálii, Německu a Japonsku, než by dopustili vítězství socialismu. Bylo snadné smát se fašismu, když jsme žili v dojmů, že se zakládá na hysterickém nacionalismu, neboť se zdálo nabíledni, že fašistické státy, z nichž se každý považoval za vyvolený národ stojící vlastenecky *contra mundum*, se přece mezi sebou poperou. Nic takového se ale neděje. Fašismus už povýšil na mezinárodní hnutí, což znamená nejen to, že se fašistické národy mohou spolčovat za účelem kořistění, ale i to, že se derou, možná ještě naplňují nevědomky, směrem k světovému systému. Namísto vize totalitárního státu totiž nastupuje vize totalitárního světa. Jak už jsem poznamenal dříve, rozvoj

George Orwell

strojní techniky musí nakonec vést k nějaké formě kolektivismu, který ovšem nemusí nutně nést podobu rovnostářství; nemusí to tedy být přímo socialismus. Aniž bych se chtěl dotknout ekonomů, je docela snadné představit si světovou společnost, která funguje na ekonomicky kolektivistickém základě - tedy tak, že odstraní princip zisku -, zároveň ale veškerou politickou, vojenskou i vzdělávací moc soustřeďuje v rukách nevelké vrstvy vládců a jejich vrahounských pohůnků. Něco takového či obdobného je cílem fašismu. A to samozřejmě znamená otrokářský stát, potažmo otrokářský svět; společenské zřízení to bude nejspíš stabilní a vzhledem k nesmírnému bohatství, které se dá ze světa dobyt, kyne i naděje, že otroci si tak budou dobře jíst a spokojeně žít. O fašistické metě se obvykle mluví jako o „státu jako mraveništi“, což vůči mravencům vyznívá navýsost nespravedlivě. Spíše by se to dalo připodobnit ke světu zajíců ovládaných lasicemi. Právě proti této hrůzně eventualitě se musíme spojit.

To jediné, na čem se můžeme sjednotit, je ideál ukrytý v základu socialismu; tedy spravedlnost a svoboda. Slovem „ukrytý“ však lze sotva tenhle ideál dost pádně vystihnout. Je totiž skoro úplně zapomenutý. Vrstvu za vrstvou ho zasulo doktrinářské hnidopišství, stranické třenic a bezhlavé „pokrokářství“, až zapadl jako diamant pod hromadu hnoje. Úkolem socialisty je znovu ho vynést na svět. Spravedlnost a svoboda! Tahleta slova musejí znít světem jako polnice. Už dlouho, rozhodně celých posledních deset let, hrál vždycky na tu nejlepší notu d'ábel. Dospěli jsme do fáze, kdy samo slovo „socialismus“ vyvolává na jedné straně obraz letadel, traktorů a ohromných vyblýskaných továren ze skla a oceli; na straně druhé pak obraz vegetariánů s plihnoucím plnovousem, bolševických komisařů (z nichž každý je napůl gangster a napůl gramofon), svědomitých dam v sandálech, vlasatých marxistů chrlících proudy slabik, zběhlých kvakerů, fanatiků plánovaného početi a kuloárních šplhavců z labouristické strany. Socialismus, přinejmenším na tomto ostrově, už nezavání revolucí a svržením tyranů; zavání vyšinutostí, uctíváním strojů a trapným kultem Ruska. Pokud se tento odér nepodaří odstranit, a to velmi rychle, je možné, že fašismus zvítězí.

Použit překlad Petry Martinkové, který vyšel v roce 2011 v nakladatelství Argo.

ANACIONALISMUS

Mezi nepřivilegovanými není cizinců

Bernat Castany Prado

TERMÍN ANACIONALISMUS ZAČAL POČÁTKEM 20. STOLETÍ POUŽÍVAT ANARCHISTICKÝ AKTIVISTA EUGÈNE LANTI PRO OZNAČENÍ NOVÉHO POLITICKÉHO HNUTÍ, KTERÉ USILOVALO O ZRUŠENÍ NÁRODA NEJEN V RÁMCI INTERNACIONÁLNÍHO BOJE PRACUJÍCÍCH, ALE JEŠTĚ SPÍŠ JAKO ZÁKLAD PRO JAKOUKOLI SOCIÁLNĚ-POLITICKOU ORGANIZACI.

Po zhruba sto letech jako by se na tento projekt zapomělo. Ani *Encyclopaedia of Nationalism*, vydaná pod redakcí Atheny S. Leoussiové na přelomu tisíciletí, ani španělská *Enciclopedia del nacionalismo*, vydaná pod redakcí Andrése de Blas Guerrera o několik let dříve, neobsahuje heslo „anacionalismus“.

V hlavních teoretických pracích věnovaných nacionalismu (ať od Ernesta Gellnera, Anthonyho D. Smithe, Elieho Kedourieho, Michaela Billiga nebo Erica Hobsbawma) ani v pracích propagujících postnacionalismus (od Jürgena Habermase, Pascal Casanové, Edwarda Saida ad.) se nezmiňuje jméno Eugèna Lantiho ani pojem anacionalismus. A přitom je tato koncepce tak podnětná zvláště v dnešních diskusích o politice identity.

Anacionalismus je radikální kosmopolitismus, který stojí jak proti buržoaznímu nacionalismu, tak proti dělnickému internacionalismu, jenž selhal v průběhu první světové války. První část Lantiho *Manifestu anacionalistů* z roku 1931 proto obsahuje obvinění na adresu reakčního dělnického internacionalismu, neboť jediný boj výhodný pro proletariát je boj třídní, ne národní, který je pouze pastí v rukou buržoazie určenou k rozštěpení proletariátu anebo v lepším případě znamená jen ztrátu času a energie.

Proto je internacionalismus nedostatečný. Je oportunistický, neboť internacionální dělničtí lídři nestojí o odmítnutí národního paradigmatu v obavě, že anacionální organizace se bez nich - jako prostředníků mezi různými národními frakcemi - obejde. Anacionalismus jako hnutí je nejvíce spjat s osobou Eugèna Lantiho (vl. jménem Eugène Adam, žil v letech 1879-1947). Lanti se narodil v rolnické rodině v Normandii. Rodina se přestěhovala do Paříže, když byl ještě dítě. Tady pak pracoval jako dělník a navázal kontakt s anarchistickým hnutím. Po účasti v první světové válce se připojil k esperantskému dělnickému hnutí a v roce 1919 byl jmenován redaktorem zpravodaje *Le Travailleur Espérantiste* (Pracující-esperantisté). V roce 1921 se účastnil esperantského kongresu v Praze a během něj také založil Celosvětové anacionální asociace, známé pod zkratkou SAT podle jejího esperantského názvu Sennacieca Asocio Tutmonda. Byl jasným lídrem této asociace až do roku 1933. Právě v tomto roce začal užívat pseudonym Eugène Lanti podle své francouzské přezdívky L'anti tout (Proti všemu).

Jak se dalo očekávat v atmosféře nacionalistické hysterie 20. let, docházelo k výrazným konfliktům v dělnickém hnutí mezi internacionalistickým proudem, který se nezřekl koncepce národa a doufal v koordinaci a koexistenci národů, a anacionalistickým křídlem v čele s Lantim, které usilovalo o překonání národní koncepce cestou rozšíření univerzálního jazyka, jakým je esperanto. Bez ohledu na své kontakty s francouzskou komunistickou stranou se Lanti stále více distancoval od sovětského komunismu. Ve svém *Manifestu* Sovětské Rusko obvinil z vybudování „státního kapitalismu, obrovské oligarchické byrokracie“.

V letech následujících po založení SAT nebyl pojem anacionalismus přesně definován ani podložen adekvátní teoretickou prací. Úkolem *Manifestu anacionalistů* z roku 1931 bylo změnit tuto neurčitost a zformulovat přesnou pozici anacionalismu ve vztahu k dělnickému internacionalismu, a také k sovětskému esperantskému internacionalismu v čele s Ernestem Drezemem. Internacionalisté hájili právo na sebeurčení národů, které chápali jako součást protikoloniálního boje; anacionalismus se domníval, že národnostní složka může jen oslabovat boj pracujících a svádět je z cesty ke skutečnému cíli. Když spory mezi oběma frakcemi zesílily, Lanti v roce 1933 opustil svoji funkci v SAT a brzy nato dolehly na hlavní lídry esperantismu stalinské čistky. K tomuto pronásledování se neopomněl přidat i Hitler, který už v knize *Mein Kampf* (1925) prohlásil esperanto za „celosvětový jazyk mající za cíl usnadnit kontrolu Židů nad světem“, který existuje jen proto, že „dokud Židé nevládnou v žádné zemi, musejí vymýšlet jazyky“.

Pro pochopení anacionalismu je nezbytné vzít v úvahu historický kontext jeho vzniku. Na jedné straně byla asociace SAT založena sotva tři roky po skončení první světové války, která uštědřila dělnickému internacionalismu obrovskou ránu. Na druhé straně vznikal *Manifest anacionalistů* uprostřed evropských fašismů, které jsou v něm zmínovány. Na adresu německé komunistické strany je tu uvedeno, že v předvolební kampani využívala nacionalistické nálady. Tím také napomáhala stavu,

kdy „hrozí, že v jistém okamžiku nacionalistická vlna v Německu zaplaví všechno“.

Nicméně kořeny anacionalismu není nutné hledat jen v historicko-politickém kontextu první třetiny 20. století. Spočívají už v předcházejících filozofických a ideových směrech, například v kosmopolitismu, pacifismu, anarchistickém antivlastenectví nebo homaranismu (směru zdůrazňujícím toleranci a porozumění).

Pokud jde o kosmopolitismus, sám Lanti ve svém *Manifestu* říká, že tento termín v etymologickém smyslu slova „*má zhruba tentýž význam, jaký přiřazujeme slovu anacionalismus*“. Přesto tradice kosmopolitismu nedává bezpodmínečně stejný politický důraz na totéž jako anacionalismus, který je těsně spojen s anarchismem. A kosmopolitismus také nespojuje všechny univerzalistické naděje s umělým světovým jazykem, jakým je esperanto.

Anacionalismus se inspiruje i pacifistickou nebo irenistickou tradicí, vycházející z takových textů jako *Stížnost míru* Erasma Rotterdamského (1517) a dosahující vrcholu velkou protiválečnou literaturou 20. století, kde vynikají jména jako Romain Rolland, Erich Maria Remarque, Dalton Trumbo, Kurt Vonnegut nebo Rodolfo Enrique Fogwill. V této řadě je možné objevit i Viktora Huga, který v *Ubozácích* (1862) pokládá otázku: „*Copak je nějaká válka s cizinci? Copak není každá válka mezi lidmi válkou mezi bratry?*“ A na závěr prohlašuje: „*Monarchie je vnějším nepřítelem; útlak je vnějším nepřítelem; ‚svaté právo‘ je vnějším nepřítelem. Despotismus narušuje morální hranice, podobně jako vpád nepřítel narušuje hranice zeměpisné. Vyhnat tyрана nebo vyhnat Angličany v obojím případě znamená osvobodit své území.*“

A je ještě jeden důležitý zdroj anacionalismu. Tím je anarchistická antivlastenecká tradice, od níž se příliš neodlišuje, pokud nebereme v úvahu prvořadou víru ve schopnost esperanta sjednotit dělnickou třídu z různých území. Stačí připomenout anglického protoanarchistu Williama Godwina, pro kterého „*láska k vlasti v přísném slova smyslu není totéž jako klamné iluze vytvořené násilníky s cílem proměnit masy ve slepý nástroj svých zlých úmyslů*“ (*Politická spravedlnost*, 1793), nebo Maxe Stirnera, který říkal, že „*by mohl obětovat svoji vlast kvůli spravedlnosti, kdyby byl nucen volit mezi tím prvním a druhým*“ (*Jediný a jeho vlastnictví*, 1844).

Se systematictější a důslednější kritikou nacionalismu vystoupil Bakunin ve svých *Dopisech o vlastenectví* (1869), kde prohlásil, že „*stát je mladším bratrem církve a vlastenectví, tato státní ctnost, tento kult státu, je jen odrazem božského kultu*“ (*Dopis třetí*), a právě privilegovaná třída je zainteresována v existenci státu (*Dopis čtvrtý*).

Emma Goldmanová, nejvýznamnější anarchistka na území USA, napsala v textu nazvaném *Vlastenectví je hrozbou svobody* v roce 1911, že „*mýslící muži a ženy na celém světě začínají chápat, že vlastenectví je příliš úzká a omezená idea, aby poskytla odpovědi na požadavky naší doby*“, a mezi pracujícími různých zemí rostle pocit „*solidarity, která se nebojí zahraničního vpádu, protože to přivede všechny pracující k okamžiku, kdy řeknou svým pánům: Jděte a dělejte si své masakry. My to pro vás dělali už moc dlouho.*“

Errico Malatesta v brožurě *Anarchisté zapoměli na své principy* v roce 1914 napsal, že „*pracující všech zemí jsou bratři a nepřítel ‚cizozemec‘ je vykořisťovatel, ať se narodil v našem vlastním domě nebo v daleké zemi a ať mluví naším jazykem nebo jiným, který neznáme*“. Proto „*vždy vedeme boj proti nacionalismu jako přežitku minulosti ve službách zájmů utlačovatelů, a jsme hrdí na to, že jsme internacionalisté nejen slovy, ale v nehlubším nitru*“. A přestože začátek první světové války ukázal, že „*se nacionalistické pocity rozhořely silněji a pocity internacionálního bratrství nebyly tak hluboké, jak jsme mysleli*“, je nezbytné „*zesílit naši protivlasteneckou propagandu*“.

Poslední důležitý zdroj anacionalismu byl homaranismus, což v esperantu znamená „*láska k lidem*“. Tato pseudoreligiózní doktrína se částečně inspirovala díly rabiho Hilela (asi 50-130 n. l.) a jejími základními pilíři jsou humanismus, kosmopolitismus a pacifismus. Základní argumenty homaranismu jsou obsaženy v *Deklaraci homaranismu* z roku 1917, pod kterou je podepsán Ludvík Lazar Zamenhof. Právě ten třicet let předtím vydal knihu *Mezinárodní jazyk* (1887) s výkladem principů nového jazyka, který dostal název podle pseudonymu, jímž Zamenhof podepsal své texty - Doktoro Esperanto, tedy Dr. Doufající.

Autor působí na Barcelonské univerzitě.

Zdroj: www.diagonalperiodico.net/saberes/28886-es-anacionalismo.html, překlad Partidista.

KDYŽ JE KAŽDÝ VZDOR TERORISMEM

Rozhovor s Rafatem Sub Labanem

O TOM, JAKÉ IZRAELSKÝ APARTEIDNÍ SYSTÉM APLIKUJE PRÁVO NA „LIDI DRUHÉ KATEGORIE“, HOVOŘÍ PALESTINSKÝ OBHÁJCE LIDSKÝCH PRÁV Z ORGANIZACE ADDAMEER.

Jaký právní systém funguje na území Palestinské autonomie?

Území Palestinské autonomie kontrolují izraelské síly, ale právní systém se tady liší od izraelského. V Izraeli se užívá občanské trestní právo u občanských soudů. Na Západním břehu a zčásti ve Východním Jeruzalémě platí nařízení válečného stavu používaná u vojenských soudů a izraelským vojenským velením. Přitom tu jednotný právní systém neexistuje. Nařízení válečného stavu se doplňují v závislosti na případu dalšími právními systémy: koloniálním britským, jordánským nebo osmanským. A právě vojenské velení stanovuje, jaký právní systém bude použit u soudu, podle toho, který je v konkrétní situaci výhodný pro Izrael. Např. v osmanském právním systému je zákon o tom, že pokud člověk neobdělával půdu v průběhu sedmi let, úřady ji mohou zkonfiskovat. Izraelské úřady používají tento paragraf už řadu let, aby konfiskovaly palestinskou půdu na Západním břehu.

Jak mohou být mezi palestinskými vězňými obyvatelé Východního Jeruzaléma, když toto území bylo anektováno Izraelem a obyvatelé dostali plná občanská práva?

Ne všichni Arabové z Východního Jeruzaléma mají izraelské občanství. Mnozí dostali jen status trvalých obyvatel, ale žádné občanství nemají. Zpravidla je soudí podle izraelských vojenských zákonů.

Také převážná většina odsouzených za teroristickou činnost (security prisoners) jsou Arabové, dokonce i když žijí v Izraeli a mají izraelské občanství.

Podle kterých základních paragrafů jsou zatýkáni a souzeni palestínští vězňi?

V tuto chvíli existuje pět základních porušení zákona, za něž Palestince soudí podle vojenských zákonů: zločiny proti bezpečnosti; narušení veřejného pořádku; v některých případech kriminální trestné činy; nezákonný výskyt v Izraeli (užívá se v podstatě ve vztahu k Palestincům pracujícím v Izraeli); porušení pravidel silničního provozu: pokud Palestinec porušuje bezpečnost silničního provozu v zóně C a izraelská policie ho zastaví, mohou ho poslat před izraelský vojenský soud.

Také jak jsem už říkal, absolutní většina odsouzených za „teroristickou činnost“ jsou Palestinci, včetně těch, kteří mají izraelský pas, i když teoreticky za ni může být odsouzen i jakýkoli jiný občan Izraele. Na Západním břehu pod „teroristickou činnost“ spadá jakýkoli politický aktivismus. Podle izraelských vojenských zákonů jsou tu zakázány všechny politické strany, politické organizace a jakákoli shromáždění. Neboli člověk se může dostat do vězení i za to, že vstoupí do kterékoli politické strany.¹

Co znamená být členem politické strany? Rozumí se tím oficiální členství se stranickou legitimací?

Stačí, když někdo půjde a řekne o někom, že je členem politické organizace. Nepotřebují žádné doklady, které by to potvrzovaly. Zpravidla zavírají členy LFOP (maoistická Lidová fronta pro osvobození Palestiny), Hamásu (Hnutí islámského odporu), někdy FATH (Hnutí za ná-

rodní osvobození Palestiny), ale tuto stranu podmíněčně nepronásledují.

Třeba Khalida Džararová, feministka, členka palestinského parlamentu za LFOP a bývalá ředitelka Addameeru, byla nedávno odsouzena izraelským vojenským soudem k patnácti měsícům vězení za členství v nezákonné organizaci.

Je to přímý důsledek kriminalizace jakýchkoli forem politického života na okupovaných územích. Člověk se nemůže zapojit do práce parlamentu, která je teď na léta zmrazena, nemůže se zákonně zapojit do politického procesu obecně. Palestinská samospráva nemá vlastní zákonodárství, nejsou tu volby.

Přitom člověk nepotřebuje být lídrem strany nebo se účastnit militantního odporu, aby ho zavřeli. To se stane komukoli. Například členovi studentské organizace. Lídři studentských organizací neustále dostávají tresty, zvláště když jsou členy Hamásu.²

Když nejsou členy, tak je zavírají také?

Ano, když někdo jen ohlásí, že jsem člen strany, stačí to k uvěznění.

Politická činnost na Západním břehu je pronásledována oficiálně?

Ano, politická i občanská činnost je pronásledována v souladu s vojenskými rozkazy 101 a 378 izraelského vojenského zákona.

Vojenský rozkaz 101 (Zákaz podněcování a nepřátelské propagandy) byl přijat v srpnu 1967, dva měsíce po začátku izraelské okupace palestinských území. Tento zákon zakazuje jakoukoli politickou a občanskou aktivitu včetně organizování protestních akcí a účasti na nich, mávání praporek a veřejné použití nějakých politických symbolů, včetně tiskovin a šíření materiálů, „které mají politický charakter“. Pod „politické podněcování“ spadá jakákoli činnost, která může mít vliv na veřejné mínění. Jakýkoli projev sympatií k organizaci uznané za nezákonnou je brán jako „podpora nepřátelské organizace“ a je také pronásledován.

K uspořádání setkání (tj. když se sejde deset a více lidí), které „má politický charakter nebo může být interpretováno jako politické“, dokonce i když se pořádá v soukromí, nikoli ve státním prostoru, je potřeba povolení. Vojenský velitel může dát příkaz k uzavření místa, kde probíhá takové „nezákonné setkání“, a zakázat účast všem kromě izraelských vojáků.³

Podle vojenského rozkazu 378, který definuje „zločiny proti bezpečnosti“, může vojenský soud odsoudit „kteréhokoli obviněného ze spáchání trestného činu za hranicemi okupovaných území (nebo v oblasti A31 Palestinské autonomie), za podmínky, že svým jednáním narušil nebo se chystal narušit bezpečnost nebo veřejný pořádek“.

Protože zákon nezohledňuje mezinárodní právo, které přiznává právo jednotlivce na odpor proti okupaci, kriminalizuje všechny formy palestinského vzdoru vůči izraelské okupaci a klasifikuje je jako terorismus.

Jaké druhy nepodmíněných trestů se používají vůči Palestincům?

Užívají se tři druhy odnětí svobody do soudního řízení: zadržení (detention) dospělého člověka může trvat čtyři dny, než proběhne soud, a může být prodlouženo o další čtyři dny, zatímco podle mezinárodního práva může zadržení trvat 24, maximálně 48 hodin. Děti na Západním břehu mohou být zadrženy na dva dny.

Mladí lidé od šestnácti do osmnácti let mohou být zadrženi na dva plus dva dny.

Tzv. výslech (interrogation) může trvat až 75 dní, než člověka odvezou k soudu. V tuto dobu probíhají výslechy, přičemž zatčený často neví, z čeho je obviněn, nemusí k němu pustit advokáta a neexistuje možnost prověřit, v jakých podmínkách je držen a není-li na něj vyvíjen nátlak při výsleších. Po uplynutí této doby může soud vyšetřování prodloužit na dalších 75 dní, to už je 150 dní, tedy téměř půl roku. V době vyslýchání se může stát ledacos, včetně užití různých forem fyzického nátlaku a v některých případech mučení. Děti jsou často při vyslýchání nuceny, aby podepsaly papír s textem v irvitě, přičemž obvykle tento jazyk neovládají. Řeknou jim, že je to protokol s jejich výpovědí, ale ve skutečnosti to může být přiznání.

Tzv. administrativní vazba (administrative detention) se také realizuje jen vojenským velitelstvím a může trvat od jednoho do šesti měsíců, po nichž může velitelství dostat nový příkaz na dalších šest měsíců. To může pokračovat dva roky. Co si pamatují, případ nejdelšího nepřetržitého věznění tohoto typu trval téměř šest let.

Přitom znovu nezazní žádné obvinění, neprobíhá žádné soudní jednání a případ se zakládá na tajných materiálech, ke kterým ani sám zatčený, ani advokát nemají přístup. Hájit člověka s tímto typem uvěznění znamená nevědě, z čeho je obviněn a jaké jsou proti němu důkazy, proto je hodně složité dělat obhajobu u vojenských soudů.

V průběhu všech druhů dosoudních odnětí svobody se proti Palestincům užívá psychologický a fyzický nátlak, zakázaný mezinárodním právem. Potom co soud vynese rozsudek, odsouzený si odbyvá trest v jedné ze zvláštních věznic nebo vězeňských částí pro pachatele činů „proti bezpečnosti“.

Mohou příbuzní navštěvovat lidi ze Západního břehu a z Gazy, kteří podléhají administrativní vazbě?

V některých případech je to povoleno, ale zpravidla ne. Obvykle ti, kteří mají administrativní vazbu, sedí za takzvané zločiny proti bezpečnosti. Zákaz návštěv se často používá jako způsob nátlaku pro tuto stranu zelené hranice (v Izraeli) a obyvatelé Západního břehu mají zakázáno obježovat se v Izraeli „z důvodu bezpečnosti“. Proto kdyby byl například můj syn v telavivské věznici, musel bych dostat od Izraele povolení na překročení hranice a je velmi pravděpodobné, že mi takové povolení nevydají. Z toho důvodu mnohé rodiny nemohou navštěvovat své příbuzné ve vězení.

Tím se porušují články 49 a 76 IV. Ženevské úmluvy,⁵ podle kterých okupovaná strana nemá právo vyvážet obyvatele z okupovaného území na území okupujícího státu.

Na kterých územích pracujete? I v Gaze?

Pracujeme na Západním břehu a ve Východním Jeruzalémě. V Gaze nepracujeme, protože je příliš daleko geograficky a situace tam má svá specifika. Ale fungují další organizace, jejichž kanceláře jsou přímo tam.

PODMÍNKY VE VĚZNICÍCH

Jak je to ve věznicích s jídlem?

S jídlem je problém ve všech izraelských věznicích pro Palestince: lidé, kteří se tam ocitli, často říkají, že v průběhu výslechů nedostávají

dost jídla, což je jedna z forem nátlaku. Prakticky všem uvězněným Palestincům dávají místo jídla, a to, co tam dostávají, nemůžou jíst.

Nedostávají halal jídlo?

Jídlo je nepoživatelné. Zpravidla jsou potraviny prostě neupravené nebo zkažené. Věznění jsou nuceni kupovat si jídlo ve vězeňské jídelně za své peníze. Průměrně to vychází na 400 šekelů měsíčně (přes 2500 korun), a pokud je vězněný kuřák, platí ještě dalších 220 šekelů. Část těchto peněz jim posílají rodiny, část Palestinská správa a jindy politické strany, které za vězněnými stojí.

Pro Izrael to není špatný byznys: od palestinských vězňů dostávají tři a půl milionu šekelů (22 a půl milionu korun) měsíčně. Nedávno se jeden izraelský novinář zeptal, na co jdou všechny tyhle peníze, a dostal oficiální odpověď: „Na stavbu infrastruktury na Západním břehu.“ Neboli na stavbu osad.

Můžu já vězněnému koupit jídlo?

Dříve byly balíčky povolené, teď jsou zakázané. Jediná možnost pro vězněného, jak může dostat jídlo, je koupit si ho ve vězeňské jídelně a jediná možnost, jak dostat věci zvenčí, je přes jeho rodinu. Rodina v době setkání může předat oblečení a knihy, přičemž počet knih pro vězněného je omezený: může mít jen dvě knihy měsíčně, a aby dostal nové, musí odevzdat staré.

Jsou ve věznicích knihovny?

Zpravidla ano.

Kdybych chtěla vězněnému pomoci, jediný způsob je předat věci nebo peníze rodině?

Ano, všechny věci se předávají jen prostřednictvím rodiny. Sám může člověk vězněnému poslat tak leda pohlednici. Proto když jsou setkání s rodinou zakázána, jak se to v mnoha případech děje, vězněný zůstane úplně odříznutý od vnějšího světa. Obvykle je ve věznici rádio a televizor, takže rodiny posílají vzkazy přes televizi a rozhlasové programy.

Existuje vnitřní řád věznic?

Existuje, ale je tam velmi málo práv, a ta, která tam jsou, se často nedodržují.

Kolik metrů vychází na jednoho člověka?

Existuje tam problém příliš malých cel a jejich přeplnění?

Na různých místech je to různé. Někde je cela velmi malá, dva na dva metry, celý bývají přeplněné. V posledních měsících bylo uvězněno hodně lidí, proto může být v cele i šest až deset lidí.

Ale lůžek je dost...

Pokud vím, tak ano. Ale já sám nejsem advokát, takže jsem ve věznici nebyl a neviděl jsem stav na vlastní oči. Ale ani advokáti se nedostanou do cel a nevidí, jak vězněný žije.

Kdo má právo přijít do cely?

Veřejný výbor proti mučení v Izraeli (Public Committee Against Torture in Israel, PCATI) a Červený kříž mají toto právo, ale Červený kříž nemůže tyto informace zveřejnit.

Jaké jsou podmínky pro vězněné ženy?

A ženy s malými dětmi?

Podmínky vězněných palestinských žen se obecně neliší. Možná se občas pohlaví zohledňuje, ale v téhle otázce se špatně orientuji, protože žen sedí velmi málo. Podle našich informací k prosinci 2015 v izraelských věznicích sedělo šedesát žen, z nichž bylo třináct neploletých.⁶

A kolik je ostatních vězňů?

Podle dat, která jsme dostali úplně nedávno, je z téměř 7000 palestinských vězňů teď více než 450 mladistvých (od 14 do 18 let), z nichž je šest dívek a čtyři děti (těch se týká administrativní vazba). Celkem má administrativní vazbu 660 lidí, a 500 jich má doživotní vězení. Doživotí obvykle dostanou ti, kteří byli zapojeni

do nějaké militantní činnosti, například jako vojenští velitelé. Zhruba 6500 lidí je ve vězení za členství v zakázaných organizacích nebo házení kamenů. Tedy většina lidí není ve vězení za vážné trestné činy. Od roku 1968 bylo zavřeno do vězení přibližně 700 000 palestinských mužů, což je asi dvacet procent všech obyvatel a čtyřicet procent mužského obyvatelstva, 10 000 palestinských žen a 2000 dětí.

Poskytují věznicové nějaké oblečení? Jsou vězňi povinni nosit vězeňský mundur?

Věznicové poskytují oblečení, ale také rodina může přinést oblečení na povolené setkání. Vězňi mohou často nosit obyčejný oděv.

Jsou nějaké výsledky v boji za lepší podmínky pro vězněné?

Jediná metoda pro Palestince, jak dosáhnout zlepšení podmínek věznění, je hladovka. Od 70. let proběhlo mnoho hladovek a často byly úspěšné...

Měla jsem na mysli právní metody.

Tak jako v případě mučení obvykle nefungují. Obraceli jsme se na izraelské vojenské soudy a pokoušeli se pomáhat palestinským vězňům, ale vojenské soudy se velmi liší od těch občanských. Nejsou nestranné ani nezávislé. Soudci u vojenských soudů nemají žádné právnícké vzdělání, jsou to obyčejní důstojníci, kteří zkrátka plní úlohu soudců v daném případě. Dosáhnout spravedlnosti odkazováním na právní logiku je tu zcela nemožné. V tom spočívá naše základní kritika vojenských soudů.

V 70. letech neměli uvěznění prakticky žádná práva, proto se nemohli dovolávat zákona a drželi hladovku. Například byla velmi úspěšná hladovka za to, aby vězněným dávali normální matrace a polštáře.

A jako dřív je hladovka prakticky jediný způsob pro vězněného, aby dosáhl toho, že se budou dodržovat jeho práva. Hladovku používají při protestech proti administrativní vazbě, proti zákazu rodinných setkání, proti tvrdým podmínkám, nekvalitnímu jídlu atd.

LÉKAŘSKÁ PÉČE

Jakou lékařskou péči mají vězňi k dispozici?

Hlavní problém lékařské péče je nedbalost. Podle naší statistiky od roku 1967 padesát tři uvězněných zemřelo kvůli zanedbání lékařské péče. Ve věznicích jsou praktičtí lékaři, specialisté tam obvykle nejsou. Takže když vězněný žádá o lékařské vyšetření, zpravidla může počítat jen s prostředkem proti bolesti - paracetamolem, panadolem, a to je tak všechno.

Když vězněný potřebuje pomoc specializovaného lékaře, může počítat s tím, že ho převezou na kliniku?

To se stává velmi zřídka a jen v nejkrajnějších případech. Ale dokonce i když člověk potřebuje specifické podmínky, Izrael mu je může odeprít. Například jsou věznění lidé s rakovinou, kterým odpírají jakékoli léčení. Jedním z takových případů byl Maysara Abuhamdia, který zemřel na rakovinu v roce 2013. Několik měsíců před smrtí byl propuštěn, aby nezemřel ve věznici. Dokud tam byl, nepovolili mu žádnou lékařskou péči.

Kdo může ověřit, jestli se vězněnému poskytuje lékařská péče? Může to dělat vaše nebo jiná palestinská organizace na obranu lidských práv?

Navštěvujeme věznicové, ovšem přijít bez předchozího upozornění nemůžeme. Proto pokud člověka drží v tvrdých podmínkách, před naším příchodem to vždycky změní.

Přesto vězněné navštěvovat můžeme, a pokud si někdo stěžuje na to, že nedostává potřebné léky, spojíme se s organizacemi, které se věnují

tomuto tématu, například s izraelskými Lékaři za lidská práva (Physicians for Human Rights - Israel's ethics committee, PHRI). Ti také v některých případech posílají lékaře do věznic, aby monitorovali podmínky, v jakých jsou nemocní, a dohlížejí na kvalitu léčení. Jindy sami poskytují léčení, ale to jsou opět výjimečné případy. Palestinských vězňů je v izraelských věznicích velmi mnoho a mezi nimi jsou lidé, kteří potřebují léčení, jež PHRI nemůže poskytnout. To je povinen dělat Izrael, ne neziskovka.

Dejme tomu, že jsem palestinský vězněný. Jak můžu dosáhnout toho, aby mi byla poskytnuta nezbytná lékařská péče?

Neustále o ni žádat. Musela byste jít k vězeňskému lékaři. Ten vám nedá nic kromě analgetik. Od té chvíle musíte žádat, aby vás převezli na kliniku.

Může se stát, že vězeňskému lékaři dojdou léky?

Ne, léků je tam dostatek. Problém je v něčem jiném: nedávají je uvězněným. Jde o to, že neposkytování lékařské péče se často používá jako způsob mučení. Mezinárodní právo to za mučení považuje.

MUČENÍ

Můžete uvést konkrétní případy takového mučení?

Především je třeba pochopit, že to nejsou samostatné případy, ale politika. Příkladů mám, kolik budete chtít. Třeba v říjnu v Jeruzalémě byl člověk zraněn gumovým projektilom do oka, pak byl hned uvězněn. Chirurgové mu v nemocnici oko odstranili a už za tři dny byl ve věznici. Od té chvíle skončilo veškeré léčení, jen ještě týden dostával mast, aby si mazal oční důlek.⁷

Proč ho dali do vězení? Podepsal nějaké přiznání?

Jak jsem už říkal, k pětasedmdesátidennímu uvěznění není potřeba žádné přiznání, zpravidla přitom dokonce není nutné vznést obvinění. A v jeho případě výslechy začaly už v nemocnici. Přiznání se používají při vynesení rozsudku.

Lze odmítnout podepsat protokol u výslechu?

V tom to je, že když někdy člověk odmítne, nutí ho to udělat. Například vyhrožují, že uvězní jeho rodinu, budou dělat nepříjemnosti. Mohou se používat nejruznější druhy nátlaku včetně mučení.

Je v Izraeli legální užívat mučení?

Až do roku 1999 používal Izrael mučení otevřeně, ale nikdy tomu mučení neřekli, nazývalo se to „přiměřený fyzický nátlak“. V roce 1987 se objevila vládní Landauova komise, která řešila požadavky na užívání mučení. Izraelské síly se na tuto komisi obracely předtím, než použily nějaký účinný způsob pro získání výpovědi od konkrétního vězněného, a komise požadavek povolila nebo zamítla, a probíhalo to otevřeně. K získání výpovědi se užívaly různé druhy mučení, hlavně ty, které nenechávají stopy na těle: například elektrošoky nebo silné třesení. I když třesení nenechává stopy na kůži, je hodně traumatické. Od roku 1968 do roku 1999 zemřelo sedmdesát čtyři Palestinců na následky mučení, většina z nich byla mučena právě třesením. Několik lidí zemřelo na násilné krmení.

V roce 1999 vrchní soud Izraele uznal fyzické akty pro získání výpovědi za nezákonné. Možnost používat mučení zůstala jen v „případech tikajících bomb“. Jasně vysvětlení, o co jde, není, ale rozumí se pod tím zhruba následující: nějaký člověk disponující informací naprosto nutnou pro bezpečnost státu. Například ví, kde je umístěna bomba s časovačem, která má brzy vybuchnout. V tom případě je možné použít jakékoli metody včetně mučení, aby dotyčný

poskytl danou informaci. Tato legitimizace mučení se užívá dosud. Přitom, jak jsem řekl, termín „případ tikající bomby“ není jednoznačně definován, což komplikuje kritiku užívaných metod.

Dnes se užívají různé druhy fyzického nátlaku: fyzické ponižování, mlácení, mučení, ale víc psychologické násilí - bránění ve spánku, hlasitá hudba, hooding (vyslýchanému dají na hlavu kapuci zakrývající oči a tak ho nechají mnoho hodin). Z fyzických druhů zůstaly jen ty, které nenechávají na těle viditelné stopy - například mnohahodinové setrvávání v nějaké bolestivé pozici. Za posledních deset let PCATI konstatovali sedm set případů mučení a ani jedno z jejich oznámení nemělo žádný výsledek. Soud neuzná zjevné důkazy, normální vyšetřování se neprovádí a dosud nikdo nenesl odpovědnost.

Nemá smysl užívat oficiální prostředky? Například se obracet přímo na vládu?

Vláda je část problému, protože právě izraelská vláda dovolí, aby se tohle všechno ve věznicích dělo. Právě vláda v červenci 2015 přijala zákon povolující násilné krmení, bylo to rozhodnutí izraelského ministra bezpečnosti, a my ho nemůžeme vnímat jinak než jako legitimizaci mučení. Vláda neprovádí žádné vyšetřování případů tvrdého zacházení. Nejasné zákony, mučení, nedbalost, to všechno je součástí systému, dělá se to proto, aby člověka zlomili. Aby po propuštění člověk ani nepomyslel na politický aktivismus. Právě proto jsou na Západním břehu zakázány všechny formy protestu, pokojné nebo nepokojné. Jeden z klíčových úkolů politiky Izraele je získat plnou kontrolu nad obyvatelstvem Západního břehu a potlačit tam veškerý společenský a politický život.

Když je někdo zraněn nebo zemře ve vězení, stát to neprošetřuje?

Stát provádí kontrolu, ale vždy bezvýslednou. Příklad: před několika lety byl občan Libanonu znásilněn ve vězení během výslechu. Po propuštění se snažil iniciovat proces u izraelského soudu, ale soud případ uzavřel, protože oběť neměla izraelské občanství.⁸

Používají obhájci lidských práv nějaké mezinárodní nástroje?

My, PCATI i další organizace jsme se snažili zapojit komisi OSN proti mučení, ale Izrael obvykle odmítne spolupracovat a nikdy neprovádí normální vyšetřování.

Používá stát k nátlaku i to, jací vězni se spolu ocitnou v cele?

Zpravidla ne, protože palestinští političtí vězni sedí odděleně. Když se ale ocitnou v jedné cele s izraelskými vězni odsouzenými za nepolitické trestné činy, mohou vzniknout problémy.

Například nedávno dali tři palestinské neplnoleté dívky, které obvinili z napadení Izraelců, do cely k nepolitickým izraelským asi sedmnáctiletým dívkám, odsouzeným za prostituci. „Politické“ pak byly trápeny hlukem, agresivním chováním sousedek, nemohly v noci spát. Tohle není výjimečné.

NÁSILNÉ KRMENÍ

Jak je to s násilným krmením?

Jak se stávaly hladovky stále úspěšnější, povolil v červenci 2015 izraelský parlament násilné krmení. Není to novinka, v 80. letech, kdy mnoho vězňů používalo hladovku, se už násilné krmení používalo. Nosem vám zavedou hadičku přímo do žaludku. Tři vězni tehdy zemřeli přímo během krmení, protože se trubička dostala do plic. Další tři zemřeli na následné komplikace a po těchto úmrtích bylo násilné krmení zakázáno a přestalo se používat. Ted' to zákon umožňuje znovu. Jiné země se snažily naléhat na Izrael, ale bezúspěšně. Zatím tuto metodu nepoužili, ale mohou to udělat kdykoli.

ADDAMEER

Lidskoprávní organizace Addameer (Světová) byla založena v roce 1992 v Ramalláhu a věnuje se podpoře palestinských politických vězňů, kteří sedí v izraelských věznicích. Organizace poskytuje bezplatnou právní pomoc vězňům a jejich rodinám, bojuje proti falšování soudních případů u izraelských vojenských soudů a proti mučení ve věznicích, dále se zapojuje do informačních kampaní společně s dalšími místními i mezinárodními organizacemi na obranu lidských práv a aktivistickými skupinami.

Alé mezinárodní právo to zakazuje.

Není zcela jasné, jestli to odporuje mezinárodním zákonům, protože tam není přesná formulace týkající se násilného krmení (například USA ho používaly na Guantánamu). Izrael tvrdí, že bude tuto metodu používat, aby hladovka nezpůsobila vězňům újmu na zdraví. Obhájci lidských práv jsou proti tomu. Chápeme to jako druh mučení. Už zavěšení trubičky je bolestivý proces a bolest je tak silná, že je možné to chápat jako fyzické mučení. Navíc je to nebezpečný úkon, který tu v 80. letech způsobil šestkrát smrt. Po dvaceti dnech hladovky je tělo velmi oslabené, proto může trubička způsobit zdravotní potíže.

STANOVISKO

Věnujete se jen palestinským vězňům v izraelských věznicích nebo i ve věznicích na území Palestinské samosprávy?

Pracujeme se všemi palestinskými politickými vězni. Většina z nich sedí v izraelských věznicích, ale práva těch, kteří se dostanou za mříže z politických důvodů v Palestinské samosprávě, hájíme také.

Kdo je podle vás politický vězeň?

Všichni palestinští vězňové v izraelských věznicích, protože jsou stíháni podle okupačních vojenských zákonů. Všichni trestaní za politický aktivismus, za členství v politických organizacích, za násilný i nenásilný odpor, za házení kamenů. A ti, kteří byli uvězněni bezdůvodně. Ti všichni jsou politickými vězni, protože sedí na základě politických paragrafů a protože jsou Palestinci. Podle mezinárodních zákonů mají právo na odpor proti okupaci. Z vězňů, kteří jsou ve věznicích na Západním břehu, bereme jako politické všechny, které zavřely palestinské úřady za jakýkoli politický aktivismus.

Je nebezpečné být obhájcem lidských práv na Západním břehu?

Armáda tu pravidelně pořádá zátahy na lidskoprávní organizace. Před třemi lety izraelská armáda vpadla do naší kanceláře, ukradli techniku a soubory. Naše pracovníky často zatknou. Jak jsem už říkal, nedávno byla uvězněna naše bývalá ředitelka a politická aktivistka Khalida Džararová. Naš právník Ayman Nasser, který strávil ve vězení rok, byl propuštěn nedávno. I další lidé byli ve vězení. Někdy nám nepovolí jet přes hranice, naši spolupracovníci ze Západního břehu často nedostanou povolení jet do Izraele. Já jsem z Jeruzaléma, proto mohu do Izraele jezdit, ale ti, kteří nemají izraelské doklady, na tenhle problém často narazí.

Takže ano, jako všechny ostatní palestinské lidskoprávní organizace jsme omezovali.

Zastáváte nějaké stanovisko ohledně řešení palestinsko-izraelského konfliktu?

Mohu mluvit jen za sebe, ale většina aktivistů se mnou souhlasí. Myslím, že je jedna životaschopná varianta - jeden demokratický světský stát s rovnými právy pro všechny, a také s právním návratu pro uprchlíky (ted' v uprchlických táborech žije šest až sedm milionů lidí). Pro mě

není podstatné, jestli se bude stát jmenovat Izrael, Palestina nebo nějak jinak.

Poznámky:

1) Tento zákaz se nevyužívá důsledně. Každý týden na Západním břehu probíhají mnohatisícové mítinky, které nejsou vždy rozehánány, a zdi domů jsou oblepeny plakáty s fotografiemi lidí, kteří zahynuli, a výzvami k pouličním protestům. Úřady upřednostňují vytažování lidí po jednom z jejich domovů až po demonstraci a na checkpointech je možné často vidět fotografie a pátrací letáky hledající děti, které házely kameni.

2) Jakékoli občanské sdružení na Západním břehu, a tím spíš v Gaze, prakticky nemůže fungovat bez „záštity“ jedné z politických stran. Pokud občanská iniciativa nemá podobné oprávnění, je mnohem zranitelnější, pokud jde o napadání jak ze strany izraelské armády, tak palestinských politických stran. Členství ve straně může být spíš formální, ale už to opravňuje armádu zatýkat lídry organizací.

3) Příkladem takového rozhodnutí je nedávné uzavření komunitního centra Youth Against Settlements (www.facebook.com/media.yas) v Hebronu, přičemž dům patřil jeho koordinátorovi. Skupina dokumentuje trestné činy, kterých se dopouštějí izraelské ozbrojené síly, pomáhá místnímu obyvatelstvu bránit se před útoky ultrapravic a organizuje setkání-přednášky s turisty a mezinárodními dobrovolníky.

4) Podle izraelské terminologie „zadržovaných“, protože Izrael formálně neuznává, že jde o okupaci, i když rozdíl mezi „okupací“ a „zadržováním“ nevysvětlil.

5) Článek 49: Zakazuje se vyhánění bez ohledu na motivy a také deportace chráněných osob z okupovaných území na území okupující mocnosti nebo na území nějakého jiného státu nezávisle na tom, zda je okupován nebo ne. Z článku 76: Obviněné chráněné osoby budou drženy ve vězení v okupované zemi a v případě odsouzení si musí tamtéž odpykat trest.

6) Podle informací na webu www.addameer.org pohlíví vězňům Palestinců prakticky nemá vliv na podmínky, v nichž jsou drženi. Ženám také neposkytují žádnou zvláštní lékařskou péči bez ohledu na jejich nepřetržité požadavky. Těhotné odvezou do nemocnice s kovovými pouty na ruku i na nohu a několik minut po porodu je znovu spoutají. Matky s malinkými dětmi jsou drženy v izolovaných nebo přeplněných celách, plných špíny a hmyzu, bez přirozeného světla.

Většina palestinských vězňů žen je vystavena různým formám psychologického nátlaku a tvrdého zacházení včetně různých forem sexuálního násilí. Občas jsou umísťovány do stejné cely s odsouzenými izraelskými ženami, které je ponižují nebo bijí. Při prohlídkách jsou ženy nuceny svléknout oděv, někdy i spodní prádlo, někdy jim prohlížejí pohlavní orgány. Ty, které to odmítnou, bývají často zavřeny na samotku. Tyto prohlídky mohou probíhat i uprostřed noci podle typu trestu. Ženy vojáky odpovídají za všechny tyto procedury jsou stejně surové ve vztahu k uvězněným palestinským ženám jako jejich kolegové vojáci.

7) Muž se neúčastnil střetů a byl zraněn, když vyšel na balkon, aby se podíval, co se venku děje.

8) Místo, kde se to stalo, se jmenuje Zařízení 1391. Je to tajná věznice, které se říká izraelské Guantánamo. Do roku 2003 Izrael tajil existenci tohoto vězení, bylo vymazáno ze všech map a vězni tu byli drženi neoficiálně, neměli právo vidět obličej personálu a byli vystaveni fyzickému a psychologickému týrání. Ted' stát tvrdí, že se věznice už nepoužívá.

Rozhovor vedly Jana Teplícká, zabývající se právy vězňů a zadržovaných v Sankt Petěrburgu, a Jelena Pasyukovová, aktivistka z izraelské anarchistické organizace Jednota.

Zdroj:

www.nihilist.li/2016/02/20/kogda-lyuboe-soprotivlenie-terrorizm-interv-yu-s-palestinskim-pravozashhitnikom/; překlad -dm-

ÚVAHY O ROJAVĚ

Rozhovor Zaynara Omraniho s Janet Biehlovou

V TOMTO ČÍSLE EXISTENCE JSME SE ROZHODLI BLÍŽE PODÍVAT NA BOJE ZA AUTONOMII V ROJAVĚ.

K TOMU ÚČELU JSME VYBRALI DVA ROZHOVORY, KTERÉ BY TAMNÍ DĚNÍ UCHOPILY JAK Z TEORETICKÉHO, TAK PRAKTICKÉHO HLEDISKA.

Můžeš nám říct něco o tom, jak ses poprvé dozvěděla o kurdské otázce, a vysvětlit, proč tě zaujala?

Po smrti Murraye Bookchina v roce 2006 mi několik lidí poslalo fantastický hold PKK Bookchinovi, ve kterém se píše, že by se „rádi pokusili uvést Bookchinův boj do života“ a vytvořit „první společnost, založenou na hmatatelném demokratickém konfederalismu“.

Poté mě v roce 2011 pozval kurdský ekologický aktivista Ercan Ayboga, abych se účastnila Mezopotámského sociálního fóra (MSF) v Diyarbakiru, které organizoval. Věřil, že kurdské hnutí i já budeme mít mnoho věcí na srdci, které bychom si chtěli sdělit. Měl pravdu.

Na MSF jsem našla plně rozvinutou sociální a politické hnutí, překypující aktivismem a idejemi o ekologii a rovnosti pohlaví a ještě mnohým dalším. Viděla jsem staré patriarchálně vypadající muže, jak sedí a naslouchají pozorně dvacetiletým ženám, které v diskusích mluvily o zabíjení z důvodu cti. Myslím si, že se tu něco děje.

Potom jsem pomáhala překládat dvě knihy na toto téma z němčiny do angličtiny: *Demokratická autonomie v severním Kurdistanu*, kterou napsala skupina aktivistů německo-kurdské solidarity, kteří cestovali v okolí Bakuru [v severním Kurdistanu], aby zkoumali instituce demokratické autonomie, které se zde vytvořily; a *Revoluce v Rojavě*, jejímž spoluautorem je Ercan Ayboga. Kniha vyjde v nakladatelství Pluto Press někdy během roku 2016.

V prosinci 2014 se mně samotné podařilo odcestovat do Rojavy jako člence akademické delegace. Byli jsme tam asi deset dní.

Řekni nám něco víc o své první cestě do Rojavy. Odpovídala skutečnost tvým očekáváním?

Překládala jsem německé zprávy, takže jsem byla předem dobře informovaná. Nic mě ale nemohlo připravit na to, že uvidím mladé ženy, něco přes metr šedesát vysoké, v uniformách, držící s nedbalou elegancí kalašnikov - naše všudypřítomné průvodkyně. A opravdu nic mne nemohlo připravit na to, že budu svědkem revoluce. Poprvé jsem viděla, jak soustředěná moc kolektivní lidských bytostí může transformovat společenský řád v tak krátkém čase. A bylo tu veřejně vyvěšeno mnoho Öcalanových obrazů, ne jako ve stanu v Diyarbakiru - tady byly na zdech téměř každé místnosti.

Potkala jsem lidi, kteří byli věznění a mučení režimem, a přesto pokračovali v práci, dokud nedotáhli svůj záměr k plodným výsledkům. Moje delegace mluvila s organizátory Tev-Dem a Yekitiya Star; revolucionáři vykonali mnoho práce, když buďovali lokální výbory a jiné instituce. Když byl Murray naživu, studovala jsem dějiny revolucí a pomáhala jsem mu psát o nich knihy. Ale vidět takovou věc na vlastní oči, to je něco výjimečného.

Komuny, Tev-Dem, 22 kantonálních ministrů, městské rady, soudní dvory - všechny tyto instituce uvádějí do praxe ideje, kte-

ré předtím existovaly jen na papíře. Do jaké míry bylo to, co jsi viděla v Rojavě, v souladu s Bookchinovými myšlenkami?

Celkem jsem tam se dvěma delegacemi (s tou druhou v říjnu 2015) strávila asi 13 dní a lidé, kteří s námi mluvili, byli členy politické třídy. Takže musím přiznat, aby bylo jasno, že všechno je založeno na tom, co mi řekli lidé, kteří věděli, že když mluví k naší skupině, složené z návštěvníků, přicházejících zvenku, mluví k celému světu.

Téměř každý upozorňoval na to, že projekt Rojava nemá žádný stát a stojí v opozici vůči státu. Asadův režim udržoval tuto oblast ekonomicky na velice nízké úrovni rozvoje, takže zatímco tu byl přítomen kapitalismus, nevětil se do společnosti a politická třída se zaměřila na vytvoření kooperativní ekonomiky. Farmy a zemědělská půda, opuštěné režimem, byly proměněny v rolnická družstva. Navíc společnost všech tří kantonů je komunalistická, jak nám lidé vysvětlovali, jak prakticky, tak ideologicky, spíš než individualistická jako v USA.

Konkrétně k Bookchinovi: instituce demokratické samosprávy, které nám popisovali, do značné míry odpovídají tomu, co si on sám představoval (pod označením libertariánský municipalismus). Základem demokratického konfederalismu je občanské shromáždění (u Bookchina) nebo komuna (v Rojavě). Ta vysílá delegáty do konfедераční rady na rovině sousedství a rada sousedství vysílá delegáty na shromáždění okrsku a okrsek na úroveň kantonu. V této mnohvrstevné struktuře, jak ji Bookchin popisoval, funguje moc zdola nahoru.

Stala se vize skutečností? V prosinci 2014 jsem se účastnila shromáždění komuny v Qamislú. V říjnu 2015 jela naše delegace do Amude, sídla kantonální úrovně demokratické samosprávy, kde jsem potkala Hakama Khelloa, předsedu legislativní rady. Ptala jsem se ho, kolik v Rojavě existuje komun. Řekl mi, že v osvobozené oblasti je asi 4000 komun včetně arabských vesnic a sídel jiných etnik.

Některé věci nebyly tak, jak si to Bookchin představoval. Bookchin především nestavěl tolik do popředí ženy, jako to udělal Öcalan. Bookchin byl proti jakékoli hierarchii, ale Öcalan klade zvláštní důraz na utlačování žen a připisuje ženám značnou roli, dokonce snad roli avantgardy. Bookchin ženám takovou roli nepřisuzoval, požadoval zhruba 40% kvóty pro zastoupení žen nebo podvojně vedení.

Abyste bylo jisté, že růst zdola přináší své plody, musela bych být svědkem rozhodnutí, učiněného na shromáždění komuny, potom sledovat, jak s ním bude naloženo na sousedské radě, a potom na radě okrsku a kantonu. Naneštěstí neumím místní jazyky, a tak k těmto jednáním nemám přístup, takže moje informace v těchto věcech závisejí na jiných pozorovatelích.

Mohou podle tvého názoru legislativní a exekutivní instituce v Rojavě jednat mimo hegemonii Sjednocené demokratické strany (PYD)?

Naše delegace z října 2015 se také setkala s premiérem kantonu Cizîrê, právníkem Akramem Hessoem. Ptala jsem se ho, zda moc v jejich systému působí zdola nahoru nebo shora dolů. „Bereme myšlenky a potřeby, které nám lidé zdola předkládají,“ řekl mi prostřednictvím tlumočnicka, „a studujeme tyto názory,

abychom zjistili, jestli je možné je realizovat v souladu se zákony, převést myšlenky lidí do praktických zákonů a rozhodnutí.“ Nemohu si pomoci a musím poznamenat, že to není přesně totéž, co bychom si představovali pod pojmem politické provádění rozhodnutí, na nichž se usnesla základna.

Takže jsem se ptala: Jak získáváte od lidí jejich názory? „Máme malé komuny v rámci sousedství,“ řekl mi. „Lokální instituce, parlamenty, exekutivní rady. Lidé vyjadřují své potřeby krok za krokem, směrem nahoru, v pyramidě.“

Uspořádáte brzy volby? pokračovala jsem v dotazování. „Měli jsme volby do městských zastupitelstev tento rok,“ odpověděl, „ale volby do parlamentu byly odloženy kvůli útokům ISIS v Kobanê a všude okolo.“

Budou se volby konat v souladu s dohodou v Duhoku z konce roku 2014? ptala jsem se dále a odkazovala na dohodu, v níž se strany spojené s PYD a strany sdružené okolo ENSK dohodly, že si místa v parlamentu rozdělí rovným dílem. „Dohoda z Duhoku se týká pouze kurdských stran. Dohodu ovšem podporujeme, nemáme s ní žádný problém.“

Mají tedy ve výkonné radě, jejímž jste předsedou, zastoupení i strany mimo PYD? ptala jsem se. „Na samosprávě kurdského lidu se podílí dvanáct stran. Demokratická samospráva je otevřena všem těmto stranám. Já sám jsem členem ENSK.“

To jsem nevěděla a musela jsem si dát chvíli pauzu, abych zpracovala to překvapení. Později jsem našla vysvětlení, jak se Hesso stal ministerským předsedou kantonu. Před osmi měsíci to vyloužil jednomu reportérovi IPS: „Měli jsme několik setkání, dokud nebyl ustaven výbor 98 členů reprezentujících rozmanité komunity. Ti měli za úkol zvolit ze svého středu 25 lidí, kteří vytvořili dnešní vládu.“ Jak byli však vybíráni členové toho výboru, není jasné. Ale vraťme se zpátky do Amude.

Abychom pokročili dál, zeptala jsem se: Lidé tvrdí, že PYD je dominantní, že ostatní utlačuje. Jaký je váš názor? Odpověděl mi: „PYD je kurdská strana, jako jakákoli jiná strana tady. Má svá místa v parlamentu, je velmi populární, ale to neznamená, že tu dominuje.“

Proč tu nemáte na zdi žádný obraz Öcalana? zeptal se jeden z mých kolegů delegátů a měl na mysli budouv kantonálního parlamentu. „Jako demokratická samosprávná vláda reprezentujeme všechny lid,“ odpověděl Hesso, „všechny školy a lidry, mnoho škol, žádné obrazy. Demokratická samospráva respektuje všechny ideje, včetně ENKS. Lidé mohou mít fotky Öcalana ve svých domovech, ale ne ve vládní budově.“

Následující den, když Hesso vystoupil na New World Summit v Deriku, mluvil s plnou oddaností revoluci: „Naše revoluce je revolucí obětí a odporu. Máme rovnost žen jak v demokratické samosprávě, tak v ženských komisích. Naše revoluce je revolucí celého lidství. Máme komise zabývající se lidskými právy a náboženstvím. A novou společnost stavíme na krvi našich obětí. Demokratická samospráva závisí na YPG, YPJ, Sotoro, Asayis - ti všichni brání Rojavu.“

Jaké jsou strategie pro omezení takové moci? Jinými slovy, jaké demokratické záruky mohou zabránit proniknutí rozhodování shora dolů?

Zdálo se mi, že lidé v Rojavě si velmi dobře uvědomují nebezpečí, kdy se systém vládnutí zdola nahoru může obrátit v systém shora dolů. To se koneckonců stalo v Rusku. V roce 1917 existoval mnohostranný systém sovětů neboli rad po celém Rusku a byl původně určen k přenosu moci od základny k vrcholku. Ale jakmile se k moci dostali bolševici, dokázali tyto instituce využít jako nástroje vládnutí shora dolů, jako skutečnou totalitární nadvládu.

Ptáš se mě na záruky, přáteli, mluvíme o lidských společenstvích, nikoli o fyzikálních zákonech. Tady neexistují žádné záruky. Není tu žádný matematický vzorec, který by říkal, že když jsou dodrženy takové a takové podmínky, pak je zaručeno, že demokracie bude nadále pokračovat ve své čistotě.

Bookchin nabízí mnoho úvah o tomto problému a jedním z jeho nejvytrvalejších témat je, že společnost musí zajišťovat oddělení politiky a administrativy. O politických záležitostech mohou rozhodovat jenom občané na shromážděních. Role konfederálních rad je pouze administrativní, mají jen vykonávat tato rozhodnutí. Jakmile začnou rady samotné dělat politická rozhodnutí, už tu není působení moci zdola nahoru.

Zadruhé, delegáti konfederálních rad musí být voleni a odvolatelní. Jedinou jejich rolí je přenášet politická rozhodnutí, která učinili občané na shromážděních, na vyšší úrovně. Jestliže v tom selžou, lidé je mohou odvolat. Jestliže mají delegáti dovoleno jít i za rámec svého mandátu, potom ztrácíme orientaci působení moci zdola nahoru.

Když v Amude mluvila naše delegace s Hakamem Kheloom, vedoucím představitelem legislativní rady kantonu za PYD, posuzovali jsme to z praktického hlediska. Předpokládáme, že se různé komuny v rámci sousedství neshodnou v určité otázce, zeptal se jeden člen naší skupiny, a jejich různí delegáti na sousedské radě budou zastávat rozporuplné názory. Jak se bude takový problém řešit? „*Sousedská rada to bude muset rozhodnout*,“ vysvětloval Khello, „*ale definitivní rozhodnutí může být přijato také na úrovni kantonu.*“

A jaké faktory ovlivňují takové rozhodnutí? ptali jsme se dále. „*Rozhodnutí musí být učiněno v souladu se společenskou smlouvou*,“ řekl, přičemž odkazoval k psané ústavě, na jejímž základě je společnost strukturována. „*Standardním principem je tu například svoboda žen*,“ pokračoval, a stejně tak je tomu i s ekologickými zásadami. „*Odvolávání se také k mezinárodní chartě lidských práv nebo dětských práv. Ty organizují náš život.*“

Považují za důvěryhodné mít základní principy společnosti v psané formě po ruce jako vodítko při vyjednávání o rozhodnutích. Jakým jiným způsobem byste chtěli zajistit, aby se princip vytváření moci zdola nahoru neproměnil ve směr shora dolů? zeptala jsem se Khelloa.

„*Lokální komunity se zabývají pouze lokálními problémy*,“ odpověděl. „*Legislativní rada diskutuje o otázkách, které se vztahují na všechny lidi kantonu.*“

Ano, slyšela jsem i jiné lidi v Rojavě mluvit o tomto principu: že rozhodování o daných otázkách se provádí na co nejvíce lokální úrovni v místě, ve kterém o tuto otázku jde. Jestliže je místní komuna kompetentní danou otázkou řešit, jako například kde postavit školu nebo jak dlouho bude puštěná elektrina, pak ji také řeší, a vyšší úroveň by do toho neměla zasahovat. To udržuje instituce lidem nablízku, umožňuje jim to, aby sami řešili otázky, které se jich samotných bezprostředně týkají, a brání tomu, aby se rozbuřela byrokracie. Je to způsob, jakým může demokracie zůstat odpovědná vůči lidu.

Ale může být toto lokální zaměření efektivní v udržení principu přenosu moci zdola nahoru? Divila bych se. Koneckonců, lidé scházející se na shromážděních by měli mít možnost vyslovovat se i k záležitostem týkajícím se celého kantonu. Například otázky války a míru se dotýkají každého - proč by se k nim tedy sousedská shromáždění nemohla vyjádřit? Obávám se, že svěřeni rozhodování o záležitostech celého kantonu na kantonální rady by koncentrovalo moc nahore.

Den po setkání s Kheloomem jsem na New World Summit pronesla řeč o libertariánském municipalismu neboli demokratickém konfederalismu. A když jsem skončila, zvedla se jedna ruka v první řadě. Byl to sám Khello a vrátil mně a dalšímu účastníkovi tohoto fóra, významnému ministrovi zahraničí ze Cizírě, Amine Osseovi, otázku, kterou jsem mu předtím položila: „*Jak zajistit, aby se působení moci zdola nahoru nezměnilo ve směr shora dolů?*“

Osse mluvil o významu oddanosti demokratickým principům. Souhlasila jsem s tím a zmínila jsem to, co často říkal Bookchin: „*Za svědomí neexistuje žádná náhrada.*“ Lidé musí být oddaní idejím a procesu a tomu, aby udržovali proces v chodu, a musí zůstat bdělí. Jestliže lidé nejsou oddaní věci, jestliže něco zanedbají, potom postupně, čistě v běhu věci, začne moc působit shora dolů.

Ráda bych tu připomněla ještě jednu věc, která se zdá být pro zajištění mocenského působení zdola nahoru zásadní, a to je transparentnost. Když lidé začnou něco držet v tajnosti, utajovat něco před druhými, potom nemohou všichni rozhodovat za sebe správně, a když začnou jiní provádět rozhodnutí za scénou, rozhodnutí založená na tajných informacích, potom už tu nebude demokracie založená na společném rozhodování.

Na stejné téma nabídl ještě další zásadní poznámku můj přítel Zaher Baher. „*Jedinou nadějí pro Rojavu je Tev-Dem*,“ řekl mi jednou, přičemž měl na mysli organizaci reprezentující rozmanité grassrootové asociace. Zaher řekl, že si myslí, že Tev-Dem je nástrojem pro přenos přání lokálních skupin na konfederální rady. Myslím, že tento moment dobře vystihl: Rojava má mnoho asociací občanské společnosti a značná část moci v demokratické společnosti spočívá v jejich síle.

Jestli se domnívám, že tento systém v Rojavě je přesně to, co si představoval Bookchin? Ne, není to přesně ono, ale to patrně leží za hranicemi lidských možností. Lidé tu ovšem zápasí s problémy realizace něčeho, co Bookchin jako teoretik nikdy nepředvídal, a já si myslím, že i chyby, které lidé v Rojavě mohou udělat, jsou velice důležité pro budoucí význam těchto myšlenek.

Legislativní a exekutivní organizace mají zjevně určité úkoly a svobodné volby jsou v mnoha oblastech. Nemyslíte si, že tu existuje extralegální síla, která může zablokovat jakékoli rozhodnutí, které nebude sledovat v souladu se svými zájmy?

Extralegální silou máš asi na mysli PKK. Samozřejmě, mnoho politických činitelů v Rojavě strávilo nějaký čas v horách Qandil a mají své kořeny v PKK, ale dávají si velký pozor, aby popřeli přítomnost jakýchkoli současných vazeb. Zdá se, že se ptáš, co se děje za scénou, ale o tom nic nevíme a nevíme, jak to zjistit.

Americký profesor, odborník na kurdské záležitosti Michael Gunter v knize *Odnikud: Syrští Kurdové v míru a ve válce (Out of Nowhere: The Kurds of Syria in Peace and War)* píše, že si myslí, že systém zdola nahoru je nefunkční a že doopravdy řídí všechno v Rojavě z pozadí PKK. „*Ve skutečnosti vedení PKK v horách Qandil*

a Abdullah Öcalan v Imrali jsou ti, kteří vládou prostřednictvím velitelů PKK/PYD v různých oblastech.“ Jaké má pro takové tvrzení důkazy? „*V září 2013 byl prohlášen vedoucím velitelem vojenských jednotek PYD/YPG v Sýrii Shanin Cello z Kobanê. Dříve byl členem ústředního výboru PKK a jejím vedoucím představitelem v Evropě.*“

Ano, přítomnost bývalých vojenských činitelů PKK je sugestivní. Ale YPG a YPJ jsou součástí celého rojavského systému; jsou zodpovědné demokratické samosprávě a jsou také demokraticky řízeny - jejich velitelé jsou voleni z řadového členstva.

Předpokládejme, čistě jako hypotézu, že je pravda, že všechno řídí PKK. To by byl problém, protože historie nás učí, že válka může změnit společnost na mnohem více autoritářskou prostřednictvím velitelské struktury, a to dokonce i společnost oddanou radikální demokracii. Vojenská rozhodnutí se jistě provádějí denně. A vyšší vrstvy administrativy v Cizírě mají k dispozici mnoho schopných a zkušených lidí, jako jsou spolugovernéři Hadiya Yousef a šejk Humejdi Denham, a také premiér Hesso a předseda rady Khello a další - nejvyšší vrstva se zdá být značně početná, nepochybně proto, že je válka. Máme si snad představovat, že se řídí přáními občanů, vycházejícími zdola, aniž by vykonávali svá vlastní rozhodnutí? Proč potom mají talentované, schopné lidi na vrcholu?

Ale na vedoucí úloze talentovaných, zkušených lidí není nic špatného, pokud se tito lidé zodpovídají základně. Jestliže si základna udrží moc je volit znovu či je odvolat, stále je to demokracie.

A historie nás také o válečné době učí, že může rozšířit pole demokracie. Společnost ve válce si žádá, aby za ni lidé bojovali a možná dokonce i zemřeli. To platí zejména o společnosti bez sofistikované vojenské technologie, jako je Rojava, o společnosti, která spoléhá na ozbrojené vojáky spíš než na bezpilotní bombardéry nebo stíhací letouny. Vzpomeňme si na antické Athény - hoplité, armáda bojovníků, to byli také občané účastníci se shromáždění, *ekklesia*. A když byli pro vojenské námořnictvo, pro triremy, potřební veslaři, demokratická participace se rozšířila i na nižší třídy.

Takže společnosti ve válce paradoxně připouštějí nebo dokonce rozšiřují demokratické rysy. Je to do jisté míry věc společenské smlouvy. Skutečnost, že společnost tří kantonů musí mobilizovat své lidi, aby vedli válku proti IS, je doopravdy silou působící ve prospěch demokracie. Lidé musí s válkou souhlasit, podílet se na ní, bojovat, a musí být ochotni obětovat své životy a životy svých rodinných příslušníků pro tuto společnost.

Čili, bez ohledu na to, zda PKK činí nebo nečiní vojenská nebo jiná rozhodnutí v pozadí, je to nutně válka lidu a lid ji musí vybojovat s pomocí své samosprávy. A „lid“ samozřejmě zahrnuje Kurdy, Araby, Sýřany, Turkmény a všechny ostatní skupiny. Ne-li pro nic jiného, pak kvůli mobilizaci zde musí být demokracie jistou realitou.

Janet Biehlová byla letitou přítelkyní a spolupracovnicí Murraye Bookchina. Je autorkou knihy *Ekologie, nebo katastrofa: Život Murraye Bookchina*, kterou vydala v nakladatelství Oxford University Press v říjnu 2015.

Zaynar Omrani je iránský Kurd, nezávislý novinář a filmový dokumentarista, jeho dokument *Uvnitř Kobanê: Držet Islámský stát v patřičných mezích* vysílala BBC.

Zdroj: roarmag.org/essays/janet-biehlov-interview/; redakčně kráceno, přeložil čp.

ANARCHISTA V ROJAVĚ

V první linii boje s Islámským státem a za společenskou samosprávu

PRO PŘIPOMENUTÍ VÝVOJE SITUACE V KURDSKÉ ROJAVĚ PŘINÁŠÍME ROZHOVOR S BERXWEDANEM (TOTO SLOVO V KURDŠTINĚ ZNAMENÁ ODPOR), ANARCHISTOU ZE ŠPANĚLSKA, KTERÝ STRÁVIL V LOŇSKÉM ROCE NĚKOLIK MĚSÍCŮ V ODDÍLECH LIDOVÝCH OBRANNÝCH JEDNOTEK (YPG) A BOJOVAL PROTI ISLÁMSKÉMU STÁTU. BERXWEDAN ODPOVÍDÁ NA OTÁZKY, KTERÉ ZAJÍMÁJÍ ANTIAUTORITÁŘSKÉ REVOLUCIONÁŘE, JAKO PŘÍMÝ ÚČASTNÍK REVOLUČNÍCH UDÁLOSTÍ. JEHO POHLED SE TAK ODLIŠUJE OD „ANALÝZ“ VYTVÁŘENÝCH NEKOMPROMISNÍMI TEORETIKY, JEJICHŽ KRITIKA SE RODÍ V BEZPEČNĚ VZDÁLENOSTI OD REÁLNÉHO DĚNÍ.

KDYŽ TI DŮVĚŘUJÍ, BEROU TĚ JAKO SKUTEČNÉHO PŘÍTELE

Proč a kdy ses rozhodl odjet do Rojavy?

Rozhodujícím okamžikem byla bitva o Kobanê. Tehdy jsme mysleli na to, co se stalo na Ukrajině po protestech na Majdanu a v Sýrii po arabském jaru. Přitom jsme skutečně málo věděli o kurdských ideách bezstátního politického systému. A tak se někteří z nás rozhodli účastnit se událostí na místě.

V těch dnech jsme slyšeli o oddílech lidových milicí a lidí z různých koutů světa, kteří bojovali v ulicích Kobanê. Tihle lidé říkali: Kobanê se stane hroben fašismu! No pasaran! A další antifašistická hesla odkazující k občanské válce ve Španělsku. Média a vojenští experti tvrdili, že Kobanê vydrží déle než čtyři dny... Ale vydrželo.

Na jaké základní problémy jsi narazil? Jak jste našli s místními lidmi vzájemné porozumění?

Hlavní problém byl jazyk. Velmi málo jich mluví anglicky. Trvá to měsíce, než začneš rozumět kurmancî (zvanému také severní kurdština), který má mezi kurdskými jazyky největší počet mluvčích. Teda já jsem to tak měl, možná jiní mají větší talent na jazyky...

Hned od prvního dne tam člověku Kurdové pomáhají - jsou hodně vstřícní. Není tam nějaký jednotný vztah k internacionálům, proto vás v některých oddílech budou třeba příliš opečovávat, ale v jiných bude vztah náležitě bratrský.

Řekl bych, že první měsíce se člověk učí, jak mezi nimi žít, jak řešit různé konkrétní problémy na veřejném shromáždění. Když ti začnou důvěřovat, poznají tvoje revoluční myšlenky a vidí, že bereš boj vážně a máš sebedisciplínu, berou tě jako skutečného přítele.

DOMOBRA NA FUNKUJE JAKO KULTURNÍ ŠKOLA

Je v Rojavě hodně anarchistů? Jaké ideové směry reprezentují?

Situace se změnila oproti úplnému začátku, době operací v komuně Kobanê a Tel Abjad. Teď je mezi internacionálními bojovníky míň lidí s nějakými politickými názory a víc těch, co prostě přijeli bojovat proti Islámskému státu. Potkal jsem tam sotva tucet anarchistů ze západních zemí. Někteří z nich jsou napojeni na anarchistické organizace. Ale nevíme, jestli by chtěli, abych o tom veřejně mluvil...

Jinak se hodně tureckých anarchistů účastnilo pohraničních akcí v době obrany Kobanê. Taky v Rojavě je hodně dobrovolníků z různých zemí a zastávají různé ideje, od marxistů po apolitické, řešící prostě jen sociální spravedlnost.

Jaký vztah mají k anarchismu sami Kurdové?

Je rozdíl mezi těmi, kteří přišli z hor (to jsou partyzáni), a obyvateli Rojavy nebo Bakuru (v Severním Kurdistanu, který je teď územím tureckého státu). Kurdové z Rojavy mají nízkou úroveň politické kultury. Tyhle lidi formoval syrský režim a vědí málo dokonce i o myšlenkách Öcalana, lídra Kurdské strany pracujících (PKK). Až teď si budují tuhle kulturu díky tomu, že jsou v řadách YPG/YPJ. Tahle domobrana funguje jako kulturní škola.

Kurdové, kteří byli v horách, o anarchismu vědí a souhlasí s jeho ideami, zvláště ti mladší. Všichni jsou politicky vyzbrojeni. Obyvatelé Turecka - Kurdové i Turci - jsou do velké míry pod vlivem marxistických myšlenek. Ale přitom je jim blížká i anarchistická ideologie. Myšlenky PKK se rozvíjejí v rámci kritiky marxismu a marxismu-leninismu. Právě proto je teď hnutí otevřeně novým antiautoritářským konceptem.

Znají třeba práce Murraye Bookchina? Nebo Öcalanovy texty ovlivněné Bookchinem? Nebo tam lidi prostě chtějí dobře žít bez všech těch revolucí?

Seznámil jsem se s partyzánským velitelem, který se označil za anarchistu právě pod vlivem myšlenek Murraye Bookchina a amerického profesora Noama Chomského. A tyhle autory zná opravdu hodně Kurdů. Taky jsem se bavil s jedním kurdským bojovníkem, kterému se moc líbil ruský teoretik anarchismu Petr Kropotkin. A tenhle člověk se hodně zajímal o anarchistický ateismus. A taky jsem viděl bojovníky z Gruzie, Arménie a Íránu, kteří s anarchismem souhlasili.

Tohle všechno se týká klasické revoluční koncepce anarchismu. Ale nelíbí se jim jiný „anarchismus“. Tím myslím, když slyší o nějakém mladém týpkovi, co pije a nosí divný hadry... o tomhle „anarchismu“ taky slyšeli a mají vůči němu hodně předpoklady. Lidi, co jsem potkal, se v tomhle shodovali, byli proti podobným způsobům sebevyjádření, proti tomuhle typu individualismu a pseudoradikalismu.

Další aspekt kritiky, na který jsem narazil, zněl: ano, anarchismus je dobrá myšlenka, ale nenabízí reálnou politickou alternativu. Říkají, že reálná alternativa je demokratický konfederalismus a že se nachází mimo marxismus, anarchismus i ostatní tyhle -ismy.

PROTI STÁTU, PROTI VLÁDĚ, PRO ALLÁHA

Setkal ses s Asyřany, Araby, Armény a těmi, kteří se nedávno osvobodili od Islámského státu?

Než jsem odjel do Rojavy, mluvil jsem s několika syrskými aktivisty, z nichž se část hlásila k anarchismu. Bojovali v řadách Svobodné syrské armády. Potom jsem v Rojavě bojoval bok po boku s lidmi z Burkan al Firat (bývalými členy Svobodné syrské armády), což byla dobrá zkušenost. Pochopil jsem díky tomu jejich jednoduchou ideu: Proti státu, proti vládě, pro Alláha. Taky jsem potkal několik arménských revolucionářů, ale nebyli místní. Bojovali v partyzánských Lidových obranných silách (Hêzên Parastina Gel, HPG), vojenském křídle PKK.

Mluvil se o etnických čistkách a také o antiarabském a antiturkotatarském kurdském hnutí. Kritické označují účast některých Arabů v kurdském systému jen za zástěrku pro diskriminaci.

Ano, u některých Kurdů by se dalo mluvit o známkách rasismu. Souvisí to s tím, že zažili represe arabského státu a jeho politiky arabizace, která podporovala arabské kolonisty v kurdských oblastech. Totéž se týká Turkmenů a tureckého státu. Všechno to souvisí s problémem nacionalismu. Většina Arabů jsou syřští nacionalisté, většina Turkmenů jsou turečtí nacionalisté. Kromě toho útoky Islámského státu vytvářejí klima etnické nenávisti.

Přesto kurdské hnutí a jeho organizace v tomto ohledu takové nejsou. Reálně usilují o vybudování politického systému bez rasismu a navrhují v něm účast etnickým i sociálním skupinám. Myšlenky Konfederace komunit Kurdistanu (Koma Civakên Kurdistan, KCK) jsou kulturní školou pro místní obyvatelstvo a snaží se působit proti rasistickým pozicím. Skutečně jsou hodně aktivní, aby zastavili mezietnickou nenávist v době, kdy nejsou pro vzájemné sblížení nijak ideální podmínky.

A mají ta obvinění reálný základ?

Islámský stát má podporu jisté části arabského obyvatelstva, hlavně ze střední vrstvy a na venkově. Kromě toho pocítují v některých oblastech Arabové důsledky války jen tehdy, když Kurdové vítězí nad Islámským státem. Nepřátelé Kurdů toho využívají, aby ze všeho obviňovali YPG. Přitom mnozí Arabové taky bojují proti Islámskému státu a spolu s Kurdy budují konfederativní systém.

Nevidím problém v tom, když otevřeně řeknu, že jsme přišli do domů opuštěných přívrženci Islámského státu. Ano, brali jsme tam věci pro naše oddíly a taky pro chudé rodiny. Ano, zabavili jsme tyhle domy a půdu a dali je k obecnému užívání. Ale nesetkal jsem se s projevem diskriminace vůči Arabům: jen nějaká ta silná slova a výstřely do vzduchu, když se chtěli lidi dostat do zóny bojů. Islámský stát ale používá sebevrahy s bombami, což vedlo k paranoi a v jejím důsledku je na kontrolních stanovištích Arabů důkladnější dohled. Taktika Islámského státu je založená na využívání sebevražedných atentádníků a na používání aut, min a místních obyvatel v zónách bojů jako živého štítu.

Byl jsem svědkem vojenských chyb, jejichž důsledkem bylo utrpení lidí, kteří nebojují, a nemůžu je omlouvat ani o tom lhát. Čestně ale prohlašuji, že YPG není armáda agresorů, kteří by útočili na obyvatelstvo. Ovšem válka musí skončit. I ta obranná a revoluční válka přináší obyvatelstvu bolest a utrpení.

Je to šílená válka: hodně bojovníků Islámského státu jsou děti a obyčejní lidé, kteří moc nechápu, o co vlastně jde. Válka je nástrojem států a ekonomických sil k likvidaci povstání, revoluce.

ANI LIBERÁLNÍ KAPITALISMUS, ANI KOMUNISMUS

Na jedné straně se v tomto regionu rozvíjí družstva, na druhé se udržuje soukromé vlastnictví. Jaký je vztah „socialismu“ a „kapitalismu“ v rámci toho systému?

Ve skutečnosti jsem strávil málo času na území, kde se nebojovalo. Jen pár týdnů v Kobanê po jeho osvobození. Tam po bojích nezůstalo nic a hospodářství se začalo teprve obnovovat. V kantonu Jazira ekonomika do značné míry funguje v normálních podmínkách, válka tu všechno nezničila.

V Jaziře jsou různé politické síly, nejen PKK. Víím, že je to systém mísící kapitalismus a socialismus. To proto, že místní obyvatelé mají nízkou politickou kulturu a systém Rojavy je umírněný, PKK/KCK nechtějí zavádět žádné prvky komunismu násilím. Je to spíš systém, který začíná lidem nabízet možnost účasti a budování politické kultury. Objevuje se hodně družstev, nějaká půda se kolektivizuje. Nad ekonomickým systémem se vykonává kontrola, ve skutečnosti to není liberální kapitalismus ani komunismus.

Proč to takhle vzniklo?

Píšu se některé dobré analýzy ekonomických a politických aspektů. Pro lidi, kteří chtějí vidět jen klasickou třídní revoluci, to nebude zajímavé. Jejich mysl zůstala v zajetí zastaralých a dnes bezzubých koncepcí.

Všechno je to důsledek syrských a blízkovýchodních arabských sociálních povstání. Hlavní ideou je svoboda a sociální spravedlnost, válka proti tyranii a represím. Tyhle události vytvořily prostor pro Kurdy, aby měli možnost bránit autonomní území. Pro Kurdy je hlavním podnětem jejich etnická identita, která byla mnoho staletí utlačovaná.

Kurdové po desetiletí bojovali se všemi státy na tomto území, proto teď založili konfederativní systém. Ten jim umožní potvrdit nynější občanská práva, rovnost mužů a žen a princip přímého demokratického rozhodování. To proběhlo v regionu, kde Kurdy neuznávají, jejich jazyk je zakázaný a samotní Kurdové jsou tu velmi chudí.

Takže je to v první řadě revoluce za svobodu, rovnost a samosprávu. A za kurdskou identitu. Také ženská emancipace je jedním z nejsilnějších ideových impulzů tohoto boje. V průběhu tohoto procesu si Kurdové v Rojavě osvojují mnohem radikálnější názory na patriarchát, ekonomický komunismus, ekologii...

EUROPOCENTRISMUS JE AUTORITÁŘSTVÍ

Kurdské hnutí je často obviňováno ze spolupráce s imperialisty: s USA a současně s Ruskem a Asadovým režimem.

Na začátku syrské občanské války kurdské organizace na severu země uzavíraly s režimem určité dohody kvůli udržení rovnováhy sil. Také bojovali proti syrské armádě a lidé se účastnili demonstrací a blokad.

Syrský stát s pomocí těchto dohod vytvořil bezpečnostní zónu oddělenou od tureckého státu, který podporuje nacionalistické a islamistické frakce syrské opozice. Kromě toho se Asadův režim vyhýbá konfliktům s dobře organizovanými kurdskými milicemi. Kurdové pomocí těchto dohod uchránili svá města před nálety namířenými na civilní objekty, které se řídily pravidlem „vypálí to tu Asad, nebo my“.

Hodnotím to jako strategické jednání a měli bychom pochopit, že syrská opozice, která se dostala pod vliv islamistů a nacionalistů, nebude podporovat kurdskou autonomii, proto byli Kurdové skutečně od samého začátku na třetí straně.

Nicméně Kurdové a také kurdské organizace nemají rádi syrský stát ani Asadův režim, vždycky o nich říkají tvrdá slova. Město Kámišlí je rozděleno na kurdskou a vládní zónu a došlo tady k několika střetům, situace je tu napjatá.

Spolupráce s USA je podmíněná válkou s Islámským státem, a byla zahájena v důsledku tlaku západního veřejného mínění. Díky ní se zachránili a my jsme zvítězili nad Islámským státem. To je pravda. Teď znova jedná s Asadem a ruskými interventy... Je pro nás složité to podporovat, ale jim jde o to, aby přežili.

Jedinými alternativami byla genocida nebo věčný život uprchlíků. Kurdové povedou rozhovory s každým, kdo jim poskytne i malou pomoc, ale současně budou až do mučednické smrti bojovat s každým, kdo na ně útočí. To je současně důvodem toho, že přežili, i toho, proč chtějí všechny státy páchat etnické čistky a genocidu Kurdů.

Někteří anarchisté říkají, že nové libertinské myšlenky PKK mají jen zamaskovat předcházející autoritářskou ideologii. Jiní tvrdí, že antiautoritářské myšlenky nelze dodávat shora.

To není změna ideologie. Probírali jsme ty myšlenky od samého začátku. V dřívějších letech partyzánské války PKK existoval silný vliv SSSR a národně-osvobozeneckých hnutí. Jeden z nejlepších rysů tohoto revolučního hnutí je reálný sklon ke kritice a sebekritice. Díky tomu PKK pochopila chyby marxismu-leninismu, národně-osvobozeneckého boje, moci a svých dřívějších názorů.

Ta myšlenka přišla „shora“, protože jsou tady lidé s vyšší úrovní politické kultury. Kurdský lid je ubohý a nemá přístup ke kultuře, nemůžeme od nich očekávat, že rozvinou komplexní radikální analýzu historie patriarchátu, klasické filozofie, založení států a různých sociálních směrů.

Taky tu nejsou sociální hnutí. Až v posledních letech se u Kurdů objevilo více možností pro setkávání a diskuse. Tyto ideje přicházejí od partyzánů, od hnutí odporu. A tyto struktury mají velký zájem na tom, aby se rozvinuly takové formy diskuse, kterých se může účastnit každý.

Kritikové říkají, že Abdullah Öcalan je člověk, který ze své vůle změnil ideologii hnutí. Můžeš říct o ideologické proměně strany něco, co jsi viděl na vlastní oči?

Struktury, které jsem zmínil, vypracovaly celkové pojetí, zdůrazňující důležitost subjektivnosti a konsenzu. Dá se tedy možná říct, že se to neděje „shora“, ale že je to obecný proces a vývoj.

Tyto myšlenky souvisejí s obrazem světa kurdského lidu, který zahrnuje komunity a blízkost k přírodě - proto nejsou na tuto půdu přinášeny uměle. To se všechno týká myšlenek PKK/KCK v „čiré podobě“. Protože ne každý Kurd jim rozumí komplexně a jsou tu různé tendence.

Také musíme říct, že mluvíme o KCK, protože to je skutečná organizace. Kdybychom se kriticky stavěli ke stranické struktuře PKK, pak nechápu, proč o tom dál mluvit stejně, jako to dělají média a turecký stát.

A co se tedy skrývá za zkratkou PKK?

Používají značku PKK pro konfederativní model, který je ve skutečnosti spojen s KCK. PKK je populární název, ale když mluvíš s veliteli a účastníky se organizační práce YPG, trvají na tom, že správně se má mluvit právě o KCK. Vysvětlují konfederativní model a všechny tyhle věci. Není to maska.

Určitá kritika západních radikálních levičáků a anarchistů je hodně destruktivní. Říkají, že PKK je autoritářská, že je nelze podporovat a že je to všechno podvod. Říkají, že přechod k libertinské rétorice přišel proto, aby vzbudil všeobecné sympatie, že je to strategie... Taková blbost!

Být anarchistou není nejlepší způsob, jak dospět k dohodě se zbývající částí současné společnosti! U nich bezpochyby nejde o utopii, existuje určitá vojenská struktura, také tam fungují různé strany a organizace, přesto bychom měli podporovat anarchistické tendence a vývoj tímto směrem.

Tyto myšlenky nepřišly jen od Öcalana. Kurdské revoluční hnutí má svoji metodu, jak utvářet ideologii. Je to složité vysvětlit, ale nejde o to, co Öcalan napsal a s čím by všichni v KCK souhlasili, protože je to jejich lídr. Spíš jde o metodu - posuzovat všechno společně, vést diskusi a taky přestovat kritiku a sebekritiku. Vytvořili si společný způsob promýšlení.

Můžeme říct, že tyhle myšlenky konfederalismu, radikální antipatriarchálnosti a antiautoritářství vycházejí ze „zastřešujících organizací“: KCK a HPG/YJA Star (oddílů lidové domobrany PKK a jednotlivých ženských částí) složených z partyzánů, kteří hodně čtou a studují všechny filozofické myšlenky, historii, politické a ekonomické koncepce. Shromažďují svoje přístupy společně a Öcalan a další intelektuálové vystupují v roli jejich propagátorů. V tomto smyslu kurdsťtí lidí rozvíjejí ideologický model, uvádějí ho do souladu s kurdskou tradicí a principy předkapitalistických společenství.

Partyzánsťtí „lidí“ nechtějí být veliteli ani prezidenty, nechtějí ani zkoumat různé filozofické směry, historii, politiku, aby poskytli nástroje osvobození svému lidu. Chtějí žít v souladu s přírodou bez všeho materiálního a bojovat, i kdyby je to mělo stát život, aby bránili svobodu.

Jaká činnost tam stojí za zvláštní pozornost?

Kurdské hnutí má hodně zajímavých myšlenek. Anarchisté by měli podporovat jejich vzájemné sdílení, protože nikdo další to nedělá. Když je zatracujeme, zatracujeme tím rozvoj libertinských idejí v jiných společnostech.

Měli bychom mluvit i o dalších lídrech, jako je Sakine Cansızová, o koncepci jineologie (radikální teorie ženského osvobozeneckého hnutí), o výzvě oživit venkovskou krajinu a skončit s městským způsobem života a průmyslovou výrobou.

Procesy, které tu probíhají, jsou skutečně zajímavé, dokonce z antropologického hlediska. Je pro nás složité to pochopit, protože jsme infikováni západními předsudky. Nevěříme kurdským revolucionářům, protože nevěříme těm, kdo se od nás odlišují, nevěříme lidem - a to je náš problém.

Europocentrismus je autoritářství a mnozí takzvaní revolucionáři a anarchisté ho přímo zosobňují. Anarchismus a socialismus jsou myšlenky z evropské historie a kultury, v jiných částech světa lidé mají rozvíjet vlastní osvoboditelské ideje a ne jen adaptovat ideje západní. Teď mám na mysli příklady typu zapatistů v Mexiku, indiány Mapuče v Chile nebo Hnutí za osvobození delty Nigeru (známé pod zkratkou MEND z anglického Movement for the Emancipation of Niger Delta).

S PODPOROU KOBANĚ JSME SE OPOZDILI

Jaká forma solidarity od lidí za hranicemi Rojavy by byla nejužitečnější?

Myslím, že teď jsou nejdůležitější nátlakové akce na turecký stát. Kurdské organizace mají hodně podpory, proto když vezmeme v úvahu naše omezené možnosti, stálo by za to zdůraznit podporu našich kamarádů bojujících přímo tam. Nebo jakýchkoli konkrétních anarchistických kolektivů Turecka, Íránu a vůbec na Blízkém východě.

Je důležité nesoustředit se jen na Kurdy, to je past vytvářená masmédií. Sociální vzpory probíhají v různých státech Blízkého východu a my bychom je měli podporovat.

Když se zeptáme našich kurdských přátel na to, co bychom měli dělat v našich zemích, řeknou, že máme budovat komunitní vztahy a bojovat. Cesta je jednoduchá: vybudovat samosprávu k řešení našich každodenních problémů, založit domobranu, aby se nashromáždily síly, a organizovat se k obraně našich prostorů a území. To je možné realizovat na jakékoli úrovni, od malé komunity nebo kolektivu až po čtvrt' město nebo region.

Chceš něco dodat?

Situace se mění, „rojavské jaro“ skončilo. Zůstala jen válka a politické dohody, a já mluvím víc o revoluční intervenci, o intervenci činnosti, která musí být rychlá, a to od prvních chvil. Když ji uskutečneme, můžeme podpořit libertinské síly, antiautoritářské směry a jejich myšlenky budou reálnou silou v probíhajících událostech. Svoboda a osvobozenecké myšlenky mají hodně nepřátel a my máme odpovědnost za jejich obranu.

Měli bychom se připravovat na nastávající situaci, abychom podporovali naše přátele od samého začátku, ne čekat roky, abychom se dívali, co se stane. Ztratili jsme možnost podpořit antiautoritářské revolucionáře v Sýrii. Opozдили jsme se s podporou Kobanê a oni bojovali bez ní. Nevěnovali jsme dost úsilí tomu, abychom podpořili anarchisty v průběhu ukrajinského a egyptského povstání. Teď je na řadě Turecko. Všichni mluví o tom, že globální konflikt se bude rozrůstat, tak bychom měli být připraveni jednat v libovolné části světa!

Z originálu dostupného na <https://ad-sr.info/2015/12/11/anarhist-v-rozhave-e-to-revolutyjsiya-za-svobodu-ravenstvo-i-samoupravlenie/> přeložila Dagmar Magincová

BEZ PATRIARCHÁTU

aneb Jak si ženy berou zpět islám

Sofiko Arifdžanová

POCHOPENÍ KULTURNÍCH SPECIFIK RŮZNÝCH SPOLEČENSTVÍ (MEZI NIMIŽ SI HISTORICKOU DOMINANCÍ SILOU PROSADILY TZV. CIVILIZOVANÉ KULTURY BÍLÝCH EVROPAŇ, TAKŽE JSOU DNES VYDÁVÁNY ZA COSI UNIVERZÁLNÍHO) S SEBOU NESE I OBEZNÁMENOST S JEJICH SPECIFICKÝMI NORMAMI A HODNOTAMI. I PROTO JSME SE ROZHODLI V TOMTO ČÍSLE UVEŘEJNIT TEXT VĚNOVANÝ BLÍZKOVÝCHODNÍMU FEMINISMU.

Bude řeč o jednom z druhů feminismu, který se rozšířil v islámských společnostech. Je ovšem třeba mít na mysli, že navzdory většinovému názoru je islámský svět krajně nesoudný. Ženy jsou vystaveny útlaku všude, ale jejich diskriminace je v jednotlivých národech odlišná.

Feminismus na Blízkém východě existuje téměř tak dávno jako v západních zemích. Nejznámější postavou minulosti byla Huda Sha'arawi (1879-1947) z Egypta, která už počátkem 20. století otevřela domácí ženský literární salon. V roce 1923 jela Sha'arawi na Mezinárodní ženský kongres do Říma. Když se vracela domů do Káhiry, na nádraží ji čekal mnohatisícový dav. Přímou před davem na egyptském nádraží si sundala burku. Později uspořádala ještě odvážnější akci: spolu s několika spolubojovnicemi si veřejně sundaly burky a spályly je.

V arabském světě se Sha'arawi stala symbolem boje žen za jejich práva. Později bude řazena k takzvanému světskému feminismu. A v čem spočívá rozdíl mezi světským a islámským feminismem? Světské feministky málo zajímá reforma islámu a více je znepokojuje proces genderové rovnosti ve světské společnosti. Islámské feministky jsou aktivní právě v rámci islámu.

Amina Wadud, Riffat Hassan, Asma Barlas, to jsou jen některá klíčová jména islámského feminismu. Tyto ženy-vědkyně prosazují ideu islámu bez patriarchátu. Hluboké kritice podrobují tradiční výklad *Koránu* a tvrdí, že byl hrubě dezinterpretován ve jménu zavedených zvyků. Užívají *Korán* k odhalení tezí, na nichž se zakládá patriarchální tradice. Spojují současný feministický diskurz s filozofií starého islámu, revidují výklad *Koránu* a vycházejí z toho, že jeho hlavním principem je absolutní rovnost všech.

Žena v předislámské éře byla u Arabů chápána ve většině případů jako břemeno pro rodinu, proto byl rozšířen zvyk zažíva zahrabávat novorozená děvčátka. Manželství se uzavíralo výhradně na základě domluvy mezi dvěma rodinami a sjednávali ho muži. Za nevěstu se jejímu budoucímu poručíkovi poskytovala odměna. Na rozdíl od muže nemohla žena zrušit sňatek podle svého přání a také byla zbavena dědických práv (což se týkalo i majetku po otci). Vysvětlovalo se to specifícností mezikmenových vztahů: dědictví spočívalo v přerozdělení majetku mezi příbuzné mrtvého, kteří obvykle bojovali po jeho boku. Žena se nájezdů neúčastnila, majetek nebránila, a tak nic nedělala. Zato v části kmenů mohla žena sama jako dědictví přejít od zemřelého muže k jeho příbuzným. Na území Arábie podle některých informací ženy disponovaly velkými právy jen mezi kmeny Nabatejského království,

nicméně je pozbyly po zavedení římských zákonů.

Mohamedova kázání byla namířena proti takovému sociálnímu zlu, jehož svědkem se stával. Byl reformátorem. Tvrdě odsuzoval takové praktiky pohaných Arabů, jako bylo zabíjení novorozenců děvčátek, vykořisťování chudých nebo lichva.

Dnešní hnutí islámského feminismu se objevilo už v 19. století. Už tehdy se iránská básnička Táhere Qorrat-ol-^oAjn pokusila revidovat tradiční výklad *Koránu*.

V roce 1973 duchovně vůdce Súdánu Hasan al-Turábí vydal brožuru s názvem *Ženy mezi náboženským učením a společenskými zvyklostmi*, v níž zdůvodňuje nutnost reinterpretace ženských práv v islámské právní vědě. Tvrdí, že mnohé aspekty islámského práva byly přijaty tak, aby uzpůsobily šariu tradičním zvyklostem. A v souladu s těmito tradicemi se ženský hlas vůbec nebral v úvahu. Al-Turábí napsal, že s objevením se proroka Mohameda a díky jeho kázání dostaly nakonec ženy větší svobodu. Jakmile ovšem zemřel, byly ženy znovu zbaveny sotva získaného místa ve společnosti. Al-Turábí tomu říká „*historie zřikání se ideálu*“. V roce 1987 vyšla jeho kniha *Islám, budoucnost světa*, v níž podrobně vložil své myšlenky o reformování šarií. Píše zde, že každý výklad *Koránu* v minulosti odrážel ducha své doby.

Nicméně bez ohledu na významný přínos k zapojení žen do politického života ani al-Turábí nezpochybňoval genderovou nerovnost v dalších oblastech.

V roce 1988 se v Malajsii objevila organizace Sestry v islámu. Její zakladatelka Zainah Anwarová jezdila po venkově a pomáhala ženám v hledání náboženských argumentů na jejich obranu. Sestry v islámu vydaly dokonce celou brožuru nazvanou *Můžou muslimští muži bit své ženy?*, a to začátkem 90. let, kdy skupina žen v Malajsii lobbovala ve vládě za přijetí zákona o domácím násilí. Zákon nakonec vstoupil v platnost v roce 1996.

Dnešní zájem o islámský feminismus vznikl jako nečekaný produkt zelené revoluce v Íránu. Ta se uskutečnila v letech 1978-1979. Už v květnu následujícího roku však v Íránu opět znovu nabylo na intenzitě kontrolování žen, zda dodržují všechny předpisy šarií: povinné nošení burky nebo hidžábu, profesní omezení, oddělené vzdělávání, zákaz rozvodů z iniciativy ženy. Také úřady znovu povolily mnohoženství a dočasná manželství, která jsou z podstaty uzákoněnou prostitucí. Tehdy byla také zastřešena osmapadesátiletá Farrochrú Pársá jen za to, že byla za šáhovy vlády ministryní školství.

Ženy dělaly revoluci stejně jako muži, ale po jejím završení byly znovu odsunuty stranou. Totéž se přihodilo ve všech dalších revolucích v islámských zemích: po vyhlášení nezávislosti Alžírsko v šedesátých letech; po uzavření mírové dohody z Osla a vytvoření Palestinské autonomie z devadesátých let; po arabském jaru.

V Egyptě byly zařazeny účastnice demonstrací na náměstí Osvobození (Tahrir) do kategorie žen volných mravů jen proto, že strávili hodné času na mítincích spolu s demonstrujícími muži. Za posledních pět let ženy ztratily ty nemnohé svobody, které měly před revoluci.

Ženy začaly zpochybňovat legitimitu státního monopolu na výklad a uplatňování šarií ve

společenské a soukromé oblasti. Čtení *Koránu* prostřednictvím východisek feminizmu se stalo nevyhnutelné. Poprvé v historii islámského práva byla společnosti otevřena možnost revidovat interpretaci pravidel šarií.

Tyto myšlenky zvzkvétají také v islámských diasporách po celém světě. Muslimky narazily na boj mezi způsobem života v zemích, kde žily, a tradičními kulturními pilíři generace svých rodičů. Z velké části rozvíjely právě tyto ženy své vlastní feministické praktikování a svobody formulování konkrétních problémů.

Islámské feministky přiznávají existenci nerovnosti muslimek v souvislosti s muslimskými zákony. „Modelem“ feministického boje v islámském světě se stalo rodinné právo. Jak už bylo řečeno, islámské feministky nevystupují za změnu islámského zákona, ale tvrdí, že je možné rozšířit práva a možnosti působení žen díky reinterpretaci základů islámu. *Korán* podle nich podporuje princip genderové rovnosti, nicméně v současných muslimských společnostech byla jeho interpretace vystavena patriarchálním myšlenkám, zvykům a praktikám.

Islámské feministky otevřeně obviňují většinu muslimů z toho, že opakují tři čtyři fráze z *Koránu*, které by mohly odkazovat na to, že Alláh chápal muže jako vyšší bytosti než ženy. Jenže v samotném *Koránu* se říká, že jeho texty jsou mnohoznačné a že lidé musí hledat jejich nejhodnější smysl. Čím se projevuje toto upřednostňování? Existenci různých pochopení a svobodou výběru mezi nimi ve svobodném dialogu. Žena je ovšem izolována od osvobodování si náboženských poznatků, stejně jako od veřejného života. Monopol na vědění má jen omezený okruh učených mužů, kteří sami sebe chápou jako arbitry ve výkladu náboženství.

Pro příklad reinterpretace připomeňme, že jednotlivá slova v arabském jazyce mají mnoho různých významů. Když ale vykladači byli muži, jejich vysvětlování smyslu textu s sebou neslo mužský pohled na věc. Například v nejznámější sůře „Ženy“ je užito ve významu člověk slovo qawwamum. Tradičně se toto slovo překládá jako „muž-poručník“. Jenže toto slovo lze překládat také jako „živitelka“. Ve fragmentu, který bývá překládán jako „ženy jsou vám pokorně oddány“, je v originále použit výraz Ta'a, takže se tu ve skutečnosti říká, že „jeden člověk má postupovat podle poučení druhého“, nikoli že jen ženy mají poslouchat muže...

Velký význam hraje také jazyk a kulturní kontext, v němž se *Korán* čte. Každé prostředí vede k jedinečnému čtení, a zejména proto je tato kniha jedinečná: představuje velké množství výkladů smyslu tohoto textu. Rovněž je velmi důležité brát v úvahu fakt, že *Korán* se objevil ve středověké Arábii, proto dnes nemůžeme počítat s jeho univerzálním pojetím.

Problémem ve výkladu *Koránu* jsou i omezení jazyka. Alláh se nepodobá ničemu pozemskému, je mimo kategorie pohlaví a genderu, ale jazyková omezení komplikují cestu k mimogenderovým oblastem reality. Navíc když Alláhovi přisuzujeme rod, jeho úloha se snižuje, což je porušením hlavního principu *Koránu*, že totiž Alláh je pánem nad vším. Proto vláda muže nad ženou protirečí islámu - přirovnává totiž muže k Alláhovi.

Text byl připraven pro 37. číslo časopisu *Avtonom*. Překlad tb.

AKTUÁLNOST KROPOTKINOVA ANARCHOKOMUNISMU

Vadim Damier

Známý anarchistický myslitel dokáže oslovit i 95 let od své smrti

VĚDECKÁ PRÁCE A PRAKTICKÁ ČINNOST P. A. KROPOTKINA (1842–1921)

BYLY OBDIVUHOVNĚ RŮZNORODÉ: VYNIKAJÍCÍ VĚDEC GEOGRAF A AKTIVNÍ REVOLUCIONÁŘ ANARCHISTA, BIOLOG A HISTORIK, FILOZOF A SOCIOLOG... OPRAVNĚNĚ HO LZE POVAŽOVAT ZA JEDNOHO Z POSLEDNÍCH ENCYKLOPEDISTŮ – LIDÍ DOBRĚ SE ORIENTUJÍCÍCH V NEJRŮZNĚJŠÍCH OBORECH LIDSKÉHO POZNÁNÍ. NĚKTERÉ Z JEHO VĚDECKÝCH ZÁVĚRŮ A PŘEDPOVĚDÍ NEBYLY SOUČASNÍKY NÁLEŽITĚ OCEŇENY A AŽ PO DESETELETÍCH NEČEKANĚ DOŠLY UZNÁNÍ.

Donedávna například v biologii panoval dogmatický darwinismus s jeho představami, že vývoj života probíhal a probíhá v první řadě v důsledku mezidruhového a vnitrodruhového boje, v důsledku konkurence. Ovšem dnes stále větší počet ekologů tak jako Kropotkin zdůrazňuje roli vzájemné pomoci a symbiózy: jako nejstabilnější se ukazuje ten organismus, který víc pomáhá druhým přežít. Na základě těchto mutualistických představ se zformovala celá věda – sociální ekologie. A za jejího zakladatele je třeba uznat Kropotkina. Biologie mohla díky tomu udělat krok vpřed od ortodoxní teorie „původu druhů“ ke komplexnější a hlubší představě o vývoji živého světa.

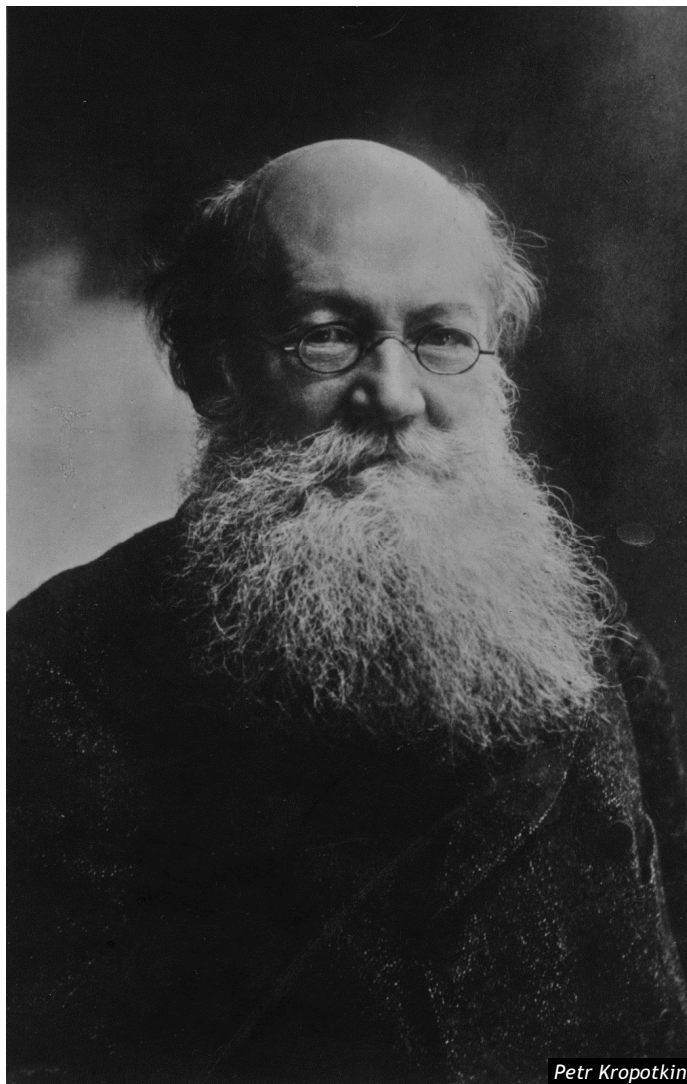
Nebude tu řeč o různých stránkách Kropotkinovy vědecké práce, přestože je v ní jen velmi málo toho, co není nějak spojeno s jeho anarchistickými názory. Symbiotická teorie vývoje i historická a etická analýza, které jsou na této teorii založeny, posloužily jako základ skvěle definovaného společenského modelu – anarchokomunismu. Ovšem protože obsáhnout neobsáhnutelné nelze, soustředí se tento text právě jen na tento model. Stalo se s ním do jisté míry totéž co s Kropotkinovou mutualistickou teorií vývoje: po dlouhém období nepochopení nebo dokonce shovívavých úsměvů se nečekaným způsobem až neuvěřitelně shoduje s výzvami dneška.

Svůj společenský ideál vyjádřil Kropotkin nejobsáhleji zřejmě v *Pamětech revolucionáře*. „Všimli jsme si,“ psal před sto lety, „že mezi kulturními národy se rodí nová forma společnosti střídající starou: společnosti navzájem si rovných. Příslušníci této společnosti nebudou více nuceni prodávat svoji práci a své ideje těm, kteří je nyní najíímají podle své libosti. Mohou vynakládat své vědomosti a schopnosti k užítku všech, a k tomu se budou sdružovat do organizací uspořádaných tak, aby spojily síly k produkci největšího možného blahobytu pro všechny. Současně bude poskytnut maximální prostor osobní iniciativě. Tato společnost bude složena z množství svazů sjednocených navzájem pro všechny cíle vyžadující sjednocení – od průmyslových federací po všechny druhy produkce: zemědělskou, průmyslovou, duševní, uměleckou; a ze spotřebních organizací, které se budou zabývat vším, co se týká na jedné straně zařizování obydlí a zlepšení hygienických podmínek a na straně druhé zásobování potravinami, oděvy atd.“

Vzniknou také federace komun a spotřebních organizací s výrobními svazy. A konečně vzniknou ještě širší svazy zahrnující celou zemi nebo několik zemí, jejichž členové se budou sjednocovat kvůli uspokojení ekonomických, duševních, uměleckých a etických potřeb, neomezovaných pouhým jedním územím. Všechny tyto svazy a společenství se budou sjednocovat na základě vzájemné svobodné dohody... Rozvoji nových forem výroby a nejrůznějších organizací bude udělena plná svoboda; bude se podněcovat osobní iniciativa, a úsilí o homogenitu a centralizaci se bude omezovat. Dále tato společnost vůbec neustrne v nějaké nehybné formě, naopak bude neustále měnit svou podobu, protože to bude živý, vyvíjející se organismus.“

V práci *Současná věda a anarchie* Kropotkin upřesnil, že se jedná o dobrovolné sjednocení do sítě zemědělských a městských komun podle lokálního klíče, profesních a řemeslných svazů a zájmových skupin.

Tak Kropotkin navrhl to, co anarchisté nazvali „dvojími federacemi“, spojením územní a spotřební asociace ve formě volných komun a asociace výrobní. To je dostatečně pružná organizace schopná měnit svůj charakter v závislosti na měnících se potřebách. Ale ani zde, ani v jiných pracích se Kropotkin netají tím, že bod, ke kterému se vztahuje, je pro něj konkrétní územní asociace, decentralizovaný systém volných komun. Příznivá fakt obtížnosti a komplexnosti současné ekonomiky; v díle *Chléb a svoboda* právě tím odůvodňuje nemožnost stanovit, kdo konkrétně vytvořil ten či onen produkt a kolik práce do něj bylo vloženo. Proto-

Petr Kropotkin

že však cílem anarchistické ekonomiky není zisk, ale uspokojování konkrétních potřeb konkrétních lidí, územní sebeorganizování těchto lidí (volná komuna) nabývá prvořadého významu jako základní, prvotní složky nové společnosti. „Komuna musí sama uskutečnit revoluci ve svých mezích ve stejné době, kdy se bude osvobozovat od centrálního státu,“ napsal Kropotkin v *Současné vědě a anarchii*. „Federativní princip, tj. volné sjednocení čtvrtí, průmyslových spotřebních, směnných a dalších svazů, zcela dostačuje k tomu, aby se uvnitř komun vytvořila shoda mezi výrobci, spotřebiteli a dalšími skupinami občanů.“ Současně Kropotkin hájil nutnost ekonomické a nejen „politické“ (v anarchistickém smyslu tohoto slova) decentralizace, překonání existující dělby práce s tím, aby značnou část svých potřeb mohla volná komuna uspokojovat samostatně. A konečně v tom, co se týká rozdělování, Kropotkin hájil komunistický princip: každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb, přesněji v souladu s rovným právem každého na uspokojení jeho potřeb.

Zpočátku bylo proti Kropotkinovým myšlenkám v anarchistickém hnutí málo námitek, i když existovaly značné rozdíly především v otázce taktiky a organizace. Ovšem od počátku 20. století bylo mimo přímou polemiku s myšlenkou volné komuny navrženo poněkud jiné chápání anarchistické společnosti, založené v podstatě na uznání a konzervaci ekonomické centralizace a existující dělby práce. Francouzští syndikalisté položili hlavní důraz na výrobní federaci – průmyslové svazy, rozvíjející se ze syndikalistických odborů. Jak později poznamenal francouzský

anarchista Gaston Leval v *Pratique du socialisme libertaire* (Praxe anarchického socialismu), tato teze tím, že „prohlašovala, že výrobce je základem společnosti, říkala, že výroba závisí jen na jeho vůli, takže i spotřebitel má jen právo vybírat z poskytovaných produktů“. Tím se opomíjelo, že „každá lidská bytost je současně v různých etapách života zpočátku spotřebitelem a poté výrobcem. Prvořadě je jeho právo na život.“ Proto „nad výrobcem stojí člověk, celistvá lidská bytost, která v sobě zahrnuje občana, výrobce a samozřejmě i spotřebitele“.

Stoupenci syndikalismu počátku 20. století vycházeli z toho, že se pracující budou sami organizovat na pracovišti kvůli současným reálným problémům na základě existujícího systému dělby práce. Pracující musí dobýt dnešní ekonomiku a nechat ji sloužit společnosti, na což se předem připraví ve svých syndikalistických organizacích. Takto hlavní význam získala výrobní federace místních a oborových syndikátů před územní federací (volnou komunou).

Syndikalistické představy narazily zpočátku v anarchistickém hnutí na silný odpor. Na mezinárodním kongresu anarchistů v Amsterdamu v roce 1907 vypukla ostrá polemika mezi syndikalisty a antisyndikalisty. Nejpružnější pozici v této otázce zaujal sám Kropotkin. V brožuře *Syndikalismus a anarchismus* vítal syndikalistické hnutí jako jednu z forem sebeorganizování pracujících (na pracovišti) a praktické vyjádření anarchického ideálu. Kropotkin kladně reagoval na knihu syndikalistu Émila Patauda a Émila Pougeta *Comment nous ferons la Révolution* (Jak uskutečneme revoluci), v jejíž předmluvě napsal, že sociální převrat jako ovládnutí výroby odbory je rovnoprávně možný směr anarchického přebudování společnosti, zároveň s ustavením federace komun na bázi komunální výroby. Bylo však třeba ještě hodně času, než se anarchismus jako cíl a syndikalismus jako prostředek reálně tvůrčím způsobem spojily v představách Rudolfa Rockera, Alexandra Berkmana, argentinské FORA, španělské CNT (Zaragozský program z roku 1936), Mezinárodní asociace pracujících (IWA) ad. Tady proběhlo konečné sjednocení syndikalismu s Kropotkinovou tradicí.

Právě z raně syndikalistického tábora se ozývala první kritika Kropotkinova komunitního modelu. Ostré spory mezi anarchokomunisty a syndikalisty probíhaly v letech ruské revoluce. Například petrohradský syndikalista A. Gračov v článku zveřejněném už 15. září 1917 v *Hlasu práce* zavrhl myšlenku anarchického „přírodního hospodářství“ a představu likvidace současné výroby „s jejím gigantickým průmyslem a miliony pracujících - otroků stroje“. Model komuny, upoutaný k určitému území, nezávislý, soběstačný a uspokojující potřeby svých příslušníků, označil za „falešný“. Namísto toho Gračov navrhl „mimouzemní komunu“ - federaci výrobních syndikátů.¹

Danou argumentaci je možné považovat za typickou, později byla nejednou zopakována. Max Nettlau v *Nástinu historie anarchistických idejí* (1930) napadl „idylický harmonický duch“ kropotkinské „průmyslové vesnice, soběstačné a přátelské ve vztahu ke svým sousedům“. Psal: „I když je možné mechanicky pěstovat obilí a ovoce v oranžeriích, v umělém světle a teple, dokonce i v nejméně úrodných severních oblastech, přesto je to způsob, k němuž se mohou uchýlovat chtít nechtět jen lidé odříznutí od zbytku světa. Tento způsob by vyžadoval mnoho systematického úsilí a předpokládal by existenci velmi zvláštního světa rozčleněného na mnoho oblastí, ještě více navzájem uzavřených než současné evropské státy.“ Podle názoru Nettlaua „socialistický duch usluje o univerzálnost a solidaritu“, zatímco decentralizace vytvoří „cosi opačného solidaritě“.

Ve třicátých letech se rozhořely analogické diskuse ve španělské CNT. Isaac Puente vystoupil s návrhem programu anarchického komunismu, v němž ho představil jako federaci samosprávných komun v Kropotkinově duchu. Jako protiváhu těmto myšlenkám uveřejnil Diego Abad de Santillán knihu *Ekonomický organismus revoluce*. V ní prohlásil: „Představy o zemědělském ráji nebo o volných komunách byly vyzdvihovány básníky minulosti. Do budoucna je však situace zcela odlišná. V továrně nehledáme přátelské, ale pracovní vztahy... Volná komuna je logický výsledek skupinových svazů, ovšem v ekonomice takové volné komuny neexistují, protože neexistuje jejich základní předpoklad - nezávislost... Ekonomický komunismus je pozůstatek starých právních koncepcí obecního vlastnictví... Dnes je ekonomika velmi rozvětvený organismus a jakákoli izolace přinese škody. Jen když zlikvidujeme specializovanou práci, můžeme si představit komuny jako ekonomický ideál. Ale to dnes není možné.“

Španělská CNT přijala nakonec v roce 1936 Zaragozský program, který se opíral do velké míry o představy Puenteho, nikoli Abada de Santillán. Ekonomická zkušenost španělské revoluce je příliš rozporuplná, aby tu byla představena podrobně. Po válce u většiny anarchistů převládal model „dvojích federací“ (komun a syndikátů), vyhlášený CNT v roce 1936 a potvrzený v roce 1979. Ovšem námitky na adresu kropotkinského komunismu v řadách anarchistů pokračovaly. Daniel Guérin v knize *Anarchismus* (1965) opakuje Abadovy argumenty, a dokonce je vyrocuje: „Otázkou není, zda se vrátit k římskému trojspřeží nebo prvobytným a primitivním výrobním formám. Ekonomický partikularismus, lokální patriotismus... návrat ke ‚zlatému věku‘, Kropotkinova ‚volná komuna‘,

partikularistická a středověká, to vše patří do muzea dávnověku. Jsou to pozůstatky dřívějších komunistických koncepcí.“ Dokonce podle názoru současného teoretika anarchismu Noama Chomského (*The Raven*, č. 13) patří Kropotkin k anarchistické tradici, která má význam spíše pro předindustriální společnosti.

Druhá linie kritiky modelu navrženého Kropotkinem byla úzce spjata s tou první. Je-li nežádoucí a nemožné překonat nebo zmenšit dělbu práce a je nutné uchovat současný systém výroby, pak je logické i přání udržet současnou formu směny (zbožní směny) a rozdělování (v souladu s vynaloženou prací). Tak se ve 20. a 30. letech opět vzkřísily kolektivistické modely, odmítnuté většinou anarchistů na konci 19. století. Anarchokolektivisté tohoto období v podstatě zopakovali Marxův závěr z *Kritiky gothajského programu*: v první etapě je nerovné rozdělení ‚podle práce‘ a až v druhé etapě (po dosažení všeobecného nadbytku) přijde rozdělování podle potřeb. Na Kropotkinovy názory o komunistickém rozdělování začali pohlížet jako na něco neaktuálního, dokonce naivního, přičemž zapomínali, že Kropotkin nikdy neřikal, že „druhý den“ po sociální revoluci bude všeho nadbytek nebo že všichni musí dostávat stejné množství stejných produktů.

Přesto se zdá, že odmítnutí Kropotkinových myšlenek mnohými anarchisty v době od 20. do 70. let 20. století není náhodné nebo výsledkem mýlky, neporozumění. Když Nettlau psal v roce 1930 o tom, že „Kropotkinova prognóza neodpovídala skutečnému duchu a tendencím období let 1880-1930, které ještě pokračuje“, v mnohém měl pravdu. Je pouze otázka, co to bylo za období a kdy končí.

My dnes víme, co nevěděl Nettlau ani Abad de Santillán. Byla to doba rozkvětu industrializace, zvláště fordismu, spojeného s maximální, do detailů dovedenou dělbou práce, její extrémní specializací, velikástvím, masovou anonymní výrobou a podněcovanou poptávkou. Období nespoutaného scientistického a technologického optimismu, slepé víry v ekonomický růst a přímý pokrok, které měly údajně vést k všeobecnému blahobytu.

Socialistické teorie ustoupily neúprosnému duchu doby. Slovy sociálního filozofa Andrého Gorze se soustředily na kritiku výrobních vztahů a zapomněly na kritiku výrobních sil, na to, že sama forma průmyslové výroby, samotný systém továrního despotismu nepředpokládá existenci volného a samosprávného výrobce a spotřebitele. Marxismus se téměř úplně rozplynul v industrialismu a anarchismus do jisté míry také. Ale i v historii vývoje anarchismu je nutné vymezit dlouhé industriální období.

Stále většímu počtu lidí po celém světě je dnes už zřejmé, že logika industrialismu dostala lidstvo a celou planetu na pokraj ekologické katastrofy. Pracně, bolestně se do obecného povědomí vracelo chápání předností decentralizace, vnímání toho, že „malé je dobré“. Mezi prvními, kteří ze sebe shodili okovy logiky industrialismu, byli anarchisté. Už v 60. letech se obrodilo hnutí komun. Americký ekologický anarchista Murray Bookchin vydal v roce 1965 práci *Towards a Liberation Technology* (Vstřícní osvobozující technologii), v níž vyzývá k návratu k ideálu volné komuny na novém základě. Píše, že v 19. století „v obou případech - marxistickém i anarchistickém - byla odpověď na problém deficitu na práce dvojsmyslná. Říše nutnosti stála mimo, na místě, nebylo možné ji zaklínat čistou teorií a předpoklady. Marxisté mohli spoléhat na regulaci nutnosti prostřednictvím státu, anarchisté se s ní mohli vypořádat ve volných komunách, ale za podmínek omezeného technologického rozvoje předcházejícího století se oba směry omezily na akt víry...“ Ted' se situace změnila: rozvinula se nová technologie schopná nahradit říši nutnosti říši svobody. Nepříliš rozměrné technologie, pružné, „měkké“, přátelské ve vztahu k člověku i okolnímu prostředí, nepřipouštějící detailní a nadměrnou specializovanou dělbu práce, automatizované výrobní procesy, elektronické komunikační prostředky - to vše umožňuje nejen zkrátit pracovní dobu, ale i do velké míry překonat trhlinu mezi oblastí práce a volného času, mezi výrobcem a spotřebitelem a obnovit jednotu lidského bytí. Bookchin došel k závěru, že „nové technologie umožní systém výroby v nevelkých rozměrech, založený na regionálním hospodářství a fyzicky zabudovaný do lidského měřítka... Tento typ průmyslové organizace předá všechna hospodářská rozhodnutí do rukou místních komun. Do té míry, do níž se materiální výroba decentralizuje a lokalizuje, se naplní primát místních komun oproti celonárodním institucím... V těchto podmínkách budou lidová pléna místní komuny na základě přímé demokracie plně řídit sociální život.“ Navíc se Bookchin domnívá, že takový rozvoj je nejen technologicky možný, ale i ekologicky nutný, pokud chceme uchovat život na planetě. V mnoha svých pracích Bookchin mluví o aktualizaci anarchokomunismu a nejednou se odvolává na Kropotkina.

Bookchin není se svými závěry osamocený. V představách mnoha teoretiků a příslušníků současných ekologických, alternativních, komunitních a jiných nových sociálních hnutí můžeme objevit charakteristické znaky toho společenského ideálu, který ve své době vytvořil Petr Kropotkin. Převážná většina těchto lidí se nepovažuje za anarchisty. A pokud empiricky nebo na základě zdravého rozumu došli ke shodným závě-

rům, je zřejmé, že je to jakási imperativ doby. Podívejme se pozorněji na to, jaké zkušenosti nashromáždili aktivisté různých forem sebeorganizace a samosprávy, obyvatelé svérázných „polosvobodných prostorů“, komun, samosprávných skupin výrobců a spotřebitelů, občanských soudských iniciativ atd. Během praktického hledání cest umožňujících budovat život a vyrábět novým způsobem dnešní „alternativci“ znovu „objevili“ takové principy jako egalitářskou rovnost, přímou demokracii, samosprávu, úsilí o zohlednění názoru každého člena společenství, obnovu hodnoty lidského bytí, jednotu práce, každodenního života a volného času, zmenšování dělby práce, zřetel na ekologická kritéria atd. Většinou jsou to vše neoddelitelné rysy a znaky Kropotkinova anarchokomunistického modelu, jeho ekonomické, hodnotové, psychologické a organizační projevy.

Dávno před vznikem ekologické hrozby a před objevením se ekologického hnutí Kropotkin postavil a zodpověděl mnohé otázky spojené s tématem ekologie a jeho odpovědi se dnes ukazují jako aktuálnější než kdykoli předtím.

Vezměme například jednu z hlavních bezprostředních příčin ekologické krize - výrobu orientovanou na bezuzdný kvantitativní ekonomický růst. Ekonomiku stimuluje konkurence, honba za ziskem za jakoukoli cenu nebo za dosažením hierarchických, geopolitických a jiných mocenských privilegií, a tak se nevyhrábá to, co je skutečně nezbytné pro konkrétní lidi, ale to, co najde solventní poptávku od abstraktního nakupujícího. Vyrábí se mnohem víc zboží, než může spotřebovat rozvinutá industriální společnost; kvůli tomu se spotřebovává mnohem víc zdrojů, energie a lidských sil, než je nutné a přípustné v omezeném systému planety Země. Přiměřené tomu roste zbytečné množství odpadu. Za pomoci reklamy se buduje celý svět uměle vytvářených a podněcovaných potřeb, dochází k manipulaci mínění a přání spotřebitelů. (Ekonomické disproporce a deficity v zemích takzvaného reálného socialismu se vysvětlovaly stejnou příčinou: nevyhrábalo se to, co potřebovali konkrétní spotřebitelé, ale v první řadě to, co sloužilo k prohlubování moci, geopolitické a vojenské síly vládnoucí elity.) Tak se dnešní industriální společnost ukazuje jako rozmařilá a bezohledná v tom, co se týká přírodních zdrojů, energie a lidských sil.

V Kropotkinově době tento problém samozřejmě nebyl tak zřetelný. Ale Kropotkin skvěle viděl a v práci *Chléb a svoboda* poznamenal, „*k jakému strašlivému mrhání lidskými silami vede dobový pořádek*“, jak se mrhá lidskou prací „*na výrobu předmětů zcela zbytečných nebo sloužících výhradně k uspokojení nesmyslné marnivosti*“, na výrobu zbraní, na zprostředkovatelské, byrokratické a propagandistické potřeby, „*na to, aby vás za pomoci reklamy nutili koupit věc zcela nepotřebnou nebo vnutili kupujícími zboží mizerné kvality*“ (nebo ekologicky škodlivé, jak bychom dodali dnes). Kropotkin viděl příčiny tohoto stavu oprávněně v tom, že „*výroba úplně ztratila ze zřetele potřeby a vydala se lživým směrem*“. Proto je nezbytné „*transformovat výrobu tak, aby skutečně odpovídala potřebám*“, přestat „*vyrábět pro neznámé kupující*“ a obrátit se „*k potřebám a k chutím*“ konkrétních spotřebitelů.

Tento závěr byl široce sdílen nejen „novou levicí“ v 60. a 70. letech, ale našel podporu i v ekologickém, komunitním a „alternativním“ hnutí, v úsilí o proměnu výroby v duchu „sociální a ekologické odpovědnosti“. Příslušníci těchto hnutí a iniciativ odmítají jak tržní ekonomiku, tak centrální plánování shora právě kvůli antiekologičnosti a ignorování konkrétních potřeb konkrétních lidí. Proti tomu vyzdvihují koncepci základního demokratického „plánování zdola“, tj. systém, kdy by samosprávní spotřebitelé a výrobci přímo nebo skrze delegáty s jasným mandátem svobodně a solidárně definovali, co, kde a jak je potřeba vyrábět a spotřebovávat, definovali by to zdola, a koordinovali a sumarizovali by přírodní a výrobní možnosti a lidské potřeby.

Ovšem právě takový systém vytyčil v obecných rysech Petr Kropotkin, když obecně zformuloval základní princip ekologické a sociální ekonomiky: *uspokojení potřeb lidí při maximální úspoře sil, zdrojů a pracovní doby*. Do základu tohoto systému navrhoval „*osvojení si potřeb a prostředků k jejich uspokojování s nejmenší zbytečnou ztrátou lidských sil*“. Když lidé určí své potřeby a stanoví cesty k jejich uspokojování, přistoupí k tomu, aby „*koordinovali úsilí jednotlivých lidí a vedli je ke společnému cíli - uspokojování potřeb všech členů komuny - , a neponechávali uspokojování těchto potřeb na všech náhodách roztržštěné výroby*“. Kropotkin zdůrazňoval, že to není možné ani v tržně-kapitalistickém, ani ve státně-byrokratickém ekonomickém systému, a stavěl se za to, co dnes mnoho členů nových hnutí nazývá „třetí cestou“ - za reálné zespolečenštění (socializaci) a samosprávu jako všeobecný a zobecněný systém. Nezanechal konkrétní popis, jak mohou v tomto systému fungovat procesy přijímání koordinovaných rozhodnutí, ale z jeho prací je zřejmé, že by šlo o už zmíněnou „dvojí federaci“ územní (komun, občin, spotřebních asociací) a výrobní (syndikáty) samosprávy.

Kropotkin věnoval velkou pozornost otázce dělby práce. Byl tak fakticky předchůdcem takových dnešních koncepcí jako „ekonomika volného času“ nebo „proměna práce v činorodou hru“. Už počátkem 20. století psal o možnosti zkrátit obecně nutnou pracovní dobu na čtyři až pět

hodin, o diverzifikaci, rozmanitosti a reálném ulehčení práce, přičemž pochopitelně navrhoval řešení podmíněná dobovým stavem vědy a techniky.

Petr Kropotkin položil základy toho, čemu se dnes říká „kritika výrobních sil a dělby práce“. Dobře viděl odcizený a otupující charakter průmyslové, detailně specializované formy dělby práce: „*Dělba práce znamená, že se na člověka nalepí pro celý život určená nálepka, která z něj dělá zavazovače uzlíků v továrně, postrkovače vozíku v nějakém místě podzemní chodby, ale neumožní mu ani v nejmenším pochopit princip fungování daného stroje ani dané oblasti průmyslu, ani těžby uhlí, dělá z něj člověka, který v důsledku toho ztrácí... chut' k práci a... tvořivost*.“ O řadu desetiletí později se k tomuto tématu vrátil André Gorz důkladnou studií *Critique de la division du travail* (Kritika dělby práce).

Recepty na překonání dělby práce navržené Kropotkinem jsou také blízké těm, které se zdůrazňují dnes v ekologickém, komunitním a alternativním hnutí. Na individuální úrovni je to „proměna práce“, plnění nejrůznějších úkolů při zkrácení společensky nutné pracovní doby a prodloužení volného času. V práci *Chléb a svoboda* Kropotkin napsal: „*Člověk vykonává tu - ať už zemědělskou nebo průmyslovou - práci, kterou musí poskytnout společnosti jako svůj díl účasti na obecných potřebách. Potom užívá druhou polovinu dne, týžde nebo roku k uspokojení svých uměleckých nebo vědeckých potřeb*.“

Tuto větu by mohl dnes napsat André Gorz nebo jakýkoli jiný zastánce zkrácení pracovní doby - od „zelených“ po odborové aktivisty. (Samozřejmě zdaleka ne všichni odboroví aktivisté toto dnes prosazují. Většina se zcela smířila s neoliberalní logikou kapitalismu.)

Druhá cesta navržená Kropotkinem míří svou podstatou k překonání celého systému průmyslové dělby práce, k přechodu k tomu, co bychom dnes mohli nazvat „postindustriálním socialismem“, překonáním „Homo economicus“ nebo všeobecného směnného charakteru výroby. Namísto specializované a standardizované výroby, rozdělující výrobce a spotřebitele, zbavující výrobce kontroly nad výrobním procesem jako celkem, zkrátka namísto odcizeného industriálního „megamechanismu“ Kropotkin navrhuje regiony, jež budou nevelké, decentralizované, ale pružně koordinující svou činnost a život. V pracích *Chléb a svoboda* a zvláště *Pole, továrny a dílny* zdůrazňuje myšlenku maximální možné regionální soběstačnosti na základě integrace průmyslové a zemědělské práce a diverzifikace regionálního hospodářství: „*Aby každá země, každá zeměpisná oblast mohla pěstovat obilí a zeleninu, které potřebuje, a sama mohla vyrábět velkou část potřebných předmětů. Tato rozmanitost je nejlepší zárukou rozvoje průmyslu za pomoci vzájemného působení různých průmyslových odvětví, zárukou rozvoje a rozšíření technických znalostí a obecně pohybu vpřed*...“ Krásný popis zcela současného modelu ekoregionální samosprávné ekonomiky, navrženého teoretiky ekologického a komunitního hnutí.

Tento ekoregionální model se může zdát snahou o „předpotopní“ plnou nezávislost v mezích nevelkého osídlení jen těm fanatikům industrialismu, kteří zavrhnou jakoukoli ekonomickou decentralizaci a diverzifikaci a považují ultraspecializovanou a odcizenou ekonomiku všeobecné směny za „poslední slovo pozemské moudrosti“. Žel, mezi takovými se objevilo i nemálo anarchistů, kteří zjevně zapomněli na jednoduchý fakt, vyjádřený španělskými anarchosyndikalisty v Zaragozském programu z roku 1936: „*Nejsvobodnější je ten... kdo potřebuje nejméně od druhých*.“

Kropotkin nikdy nemluvil v této souvislosti o malé občině nebo malé komuně, ale vždy spíše o poměrně velkém městě s okolními průmyslovými a zemědělskými oblastmi (například mluvil o „*Paříži a dvou departmentech*“). Zcela nedvojsmyslně se vyslovil v práci *Současná věda a anarchie*: „*Udělat první kroky k uskutečnění [anarchistického] komunismu bude třeba v poměrně velké průmyslové a zemědělské oblasti, která bude zahrnovat město i venkov, a vůbec ne pouze v jediném městě*.“ Kropotkin nikdy nemluvil ani o absolutní autarkii, o stoprocentní soběstačnosti. Fakticky šlo o nutnost diverzifikovaného hospodářství opírajícího se v první řadě o vlastní rezervy a zdroje, což by umožnilo ušetřit energii, přírodní zásoby a lidskou sílu. Odpovídající formulace z práce *Chléb a svoboda* je také nedvojsmyslná a zcela současná:

„*Nechceme tím samozřejmě říci, že je třeba odstranit veškerou směnu a že každá krajina se musí snažit vyrobit všechno a konkrétně to, co za daných podmínek jejího klimatu může růst pouze díky více či méně umělému pěstování. Chceme jen ukázat, že teorie směny ve formě, v jaké se hlásá dnes, je silně zveličena a že mnohá z nyní uskutečňovaných „směn“ je zbytečná, a dokonce zhoubná*.“

Jinými slovy, samosprávný region nemůže sám vyrábět všechno nezbytné a bude v takových případech nucen vstupovat do vztahů s jinými regiony a federacemi a koordinovat s nimi svou činnost „zdola“ prostřednictvím systému dvojích federací, tj. „plánováním“ této činnosti zdola na základě sumarizování potřeb a statistického počtu.

Samozřejmě i vnitřní život v anarchistické komuně či federaci bude podle Kropotkina přebudován v souladu s principy federalismu a toho, co dnes označujeme „přímý“, „výchozí“, „konsenzuální“. Současní teoretici

obnovené, postindustriální společnosti mohou najít odpovídající ideu i u Kropotkina:

„V přítomné době město jako celek přestalo existovat. Mezi jeho obyvateli není žádný duševní kontakt. Město není ničím víc než náhodným shlukem lidí, kteří se navzájem neznají, nemají nic společného kromě přání obohatit se na úkor jiných: společná země, společná očiina, jakou představovalo město v antickém Řecku nebo ve středověku, neexistuje.“ Proti tomu při anarchokomunistickém uspořádání „dané město, daný kraj... budou mít znovu jednotný společný život“.

Zvlášť je třeba se zmínit o komunistickém systému rozdělování, jak ho prosazoval Kropotkin. Často docházelo k pokusům interpretovat ho jako primitivní „rovnostářství“ (rozdávání téhož všem) nebo jako (v principu nemožné) neomezené přisvojení všeho všemi, čemuž se říkalo „z jedné hromady“. To, co Kropotkin navrhoval, nebylo ani jedno, ani druhé. V knize *Chléb a svoboda* k tomu říká: „At' si každý bere, kolik potřebuje, všeho, čeho je nadbytek, a dostává omezené množství všeho, co se musí kontrolovat a dělit.“ Řešit otázku takového omezení nemůže samozřejmě stát-kašárny s jeho činovníky, ale sami lidé, na svých plánech a poradách. Není tu ani sebemenší stopa primitivního rovnostářství, spíše snaha, slovy Murraye Bookchina z knihy *Toward an Ecological Society* (Vstřícnost ekologické společnosti), pokus proměnit současnou „nerovnost stejného“ (unifikovaného) v „rovnost nestejného“ (rozmanitého). Sám Kropotkin to jasně ukazuje na příkladech.

Nakolik tento princip zastaral? A nevyvrátil ho liberální „duch času“? Nezdá se. V každém případě v této nebo trochu méně radikální formě se dnes používá v mnoha kibucech, komunách, „alternativních projektech“. V jednom z kibuců popsal tento princip zhruba takto: Lidé nejsou stejní, mají různé možnosti a různé potřeby, proto funguje individuální přístup. Každý pracuje podle svých sil a má za to rovné právo uspokojovat svoje individuálně rozdílné potřeby.² Existuje samozřejmě nějaká horní hranice (v současném světě stanovená nejen výrobními, ale i ekologickými možnostmi), ale je podstatné, aby tento rámec nebyl stanoven zvenčí (státem nebo materiálními možnostmi člověka omezenými trhem), ale aby si ho společně a solidárně určovali lidé sami. (Takový systém existuje i dnes v největší německé komuně Niederkaufungen.)

A nakonec jeden z nejdůležitějších aspektů v nových sociálních hnutích - feminismus. Kropotkin dlouho předtím, než se toto téma objevilo se vši naléhavostí, uznával domácí práce žen jako rovnoprávné, hájil nezbytnost osvobození ženy a zcela jasně (v díle *Chléb a svoboda*) prohlásil: „*Revoluce, která... zachová domácí otroctví ženy, nebude skutečnou revolucí.*“

Shrňme tedy některé závěry. Petr Kropotkin sto let před naší současností nejenže předjímal mnohá aktuální témata konce 20. století, ale také na ně dal jasnou a systémovou odpověď, jakou málokdy najdeme i u našich současníků. Stále jsou aktuální i doporučení, která formuloval pro zakladatele různých komun, občin a - jak bychom dnes řekli - „alternativních projektů“, a také analýza mezi jejich experimentu. Kropotkin samozřejmě nebyl bohem a vševědoucím prorokem, ale člověkem své doby. Opíral se o soudobý stav vědy a techniky. Některé jeho texty dnes beznadějně zastaraly. Například ohledně diverzifikace práce Kropotkin předpokládal, že jen přímo práci v oblasti materiální výroby je možné považovat za všeobecně nezbytnou, a vědeckou, uměleckou a další činnost řadil do kategorie „luxusu“, činnosti pro volný čas. S tím lze dnes jen stěží souhlasit, stejně jako s přehnanou vírou v technický pokrok, typickou pro tehdejší dobu, nebo s Kropotkinovým pozitivistickým filozofickým přístupem. Ovšem současná anarchista přitahuje něco jiného - to, co se jeví jako velmi současné: základní principy a cíle jeho sociálního modelu. Ty je velmi důležité zachovat bez ohledu na liberálně-kapitalistické, tržní šílenství.

Dnes, v době megapolí a gigantických podniků nebudou překonaní industriálního systému výroby a dělby práce a přechod k menším, diverzifikovaným formám života a produkce v rozsahu celé společnosti tak jednoduché, jak si to představoval Kropotkin počátkem 20. století. Není možné tak snadno a rychle rozdělit dnešní mnohamilionové město nebo továrnu s tisíci dělníky. Kropotkin nenechal a ani nemohl nechat návody, jak se pohnout od současné dělby práce k modelu, který nastínil. Při rozpracování strategie přechodu musíme přemýšlet a jednat sami, s využitím teoretických i praktických zkušeností mezinárodního anarchistického a revolučního anarchosyndikalistického hnutí.

Přeložila Dagmar Magincová

Poznámky:

1) Viz *The Anarchists in the Russian Revolution*, ed. P. Avrich, Ithaca 1973, s. 64-66.

2) H. Brüggemann, M. Weidinger. Der israelische Kibbutz - Modell eines alternativen Sozialismus?, in K.-J. Scherer, F. Vilmar (edd.), *Ein alternatives Sozialismuskonzept: Perspektiven des Ökosozialismus*, Berlin, 1984.

Zdroj: Дамье В. В., Актуальность анархо-коммунизма П. А. Кропоткина в свете кризиса индустриальной цивилизации. In *Прямухинские чтения 2008 года*, Тверь, Тверской полиграф 2010, s. 41-54.

KOMUNISMUS BEZ ANARCHIE JE OTROCTVÍM

Závěr Kropotkinova eseje Komunismus a anarchie

(...) Ze všech institucí nebo forem sociálního sdružení, jež byly až dosud zkoušeny, je to právě komunismus, který zaručuje individuálně největší volnost - za předpokladu, že základní myšlenkou komuny je svoboda, anarchie.

Komunismus je schopen přijmout všechny formy svobody nebo útla-ku - což ostatní instituce nemohou. Může fungovat jako klášter, v němž všichni slepě poslouchají představeného, ale může být také sdružením absolutně volným, ponechávajícím individu celou jeho svobodu - sdružením, které trvá jen tak dlouho, pokud ti, již ho tvoří, chtějí být pohromadě, které nikomu nic nenařizuje, a naopak zářlivě chrání svobodu individua, zvětšuje a rozšiřuje ji ve všech směrech. Může být autoritářským (v tom případě komuna brzy zahyne) a může být anarchistickým. Stát naopak takovým být nemůže. Je autoritářský, nebo přestává být státem.

Komunismus zaručuje lépe než každá jiná forma sdružení hospodářskou svobodu, protože může zaručit blahobyt, dokonce luxus, aniž by od člověka žádal víc než několik hodin práce namísto celého dne. Dát však člověku volno na deset nebo dvanáct hodin ze šestnácti, které denně žijeme vědomým životem (osm pro spánek), už znamená rozšířit svobodu individua k bodu, jenž je ideálem lidstva tisíce let. Dnes se to může stát. V komunistické společnosti by mohl člověk disponovat nejméně deseti hodinami volna. A to je osvobození z nejtěžšího otroctví, jež spočívá na člověku. To je rozšíření svobody.

Uznat všechny za rovné a nesnažit se ovládat člověka člověkem, to je další rozšíření svobody individua na bod, který žádná jiná forma sdružení ani ve snu nepřipouští. Možným se však stane až tehdy, bude-li učiněn první krok; bude-li mít člověk zaručenou svoji existenci a nebude nucen prodávat svou sílu a svou inteligenci tomu, kdo mu chce dát almužnu za to, že ho vykořisťuje.

A nakonec je třeba uznat, že základem všeho pokroku je různost zaměstnání, a organizovat se tak, aby byl člověk absolutně svobodný ve chvíli volna a aby také mohl změnit svou práci, a vychovávat člověka od dětství k této různosti - a toho lze snadno dosáhnout v komunistickém zřízení -, což znamená ještě více osvobodit individuum a otevřít před ním široké brány pro úplný vývoj ve všech směrech.

Ostatní závisí zcela na principech, na nichž bude komuna založena. Známe komunu náboženskou, kde člověk, který se cítil být nešťastný a prozrazoval svůj smutek, byl osloven jedním „bratrem“, který mu řekl: „Jsi smutný? Tvař se hned vesele, jinak zarmoutíš bratry a sestry.“ A známe komunu sedmi osob, z nichž jeden žádal, aby se jmenovaly čtyři výbory - pro zahradnictví, pro výživu, pro hospodaření a pro vývoz s absolutními právy předsedy každého výboru. Byly jistě komuny založené nebo po svém založení zneužitě „zločinci autority“ (...), a mnoho komun bylo založeno maniakly žádajícími pohlcení individua společností. Není to však komunistická instituce, jež je zplodila: je to křesťanství (eminentně autoritářské ve své podstatě) a římské právo, stát. To je základní idea těchto lidí, kteří si myslí, že bez liktorů a soudců není možná společnost, která zůstává stálou výhrůzkou pro každou svobodu, nikoli však základní myšlenka komunismu, jež znamená spotřebovávat a vyrábět, aniž se každému odděluje přesná část. Ta je naopak ideou volnosti, osvobození.

Můžeme takto vyjádřit následující závěry:

Až doposud ztroskotaly komunistické pokusy, protože A/ se zakládaly na citu rázu náboženského, místo aby viděly v komuně způsob hospodářské spotřeby a výroby; B/ se izolovaly od společnosti; C/ byly prodchnuty duchem autoritářství; D/ byly izolované místo toho, aby se federalizovaly; E/ vyžadovaly na zakladatelích množství práce, které jim neponechávalo volný čas; F/ byly přizpůsobovány patriarchální autoritářské rodině místo toho, aby co nejvíc usilovaly o úplné osvobození individua.

Komunismus, instituce eminentně hospodářská, nijak nepřekáží svobodě, která bude individuu zaručena, předbojovníkům, revolucionářům proti zvykům, jež chtějí krystalizovat. Může být autoritářský, což přivodí nutně pád komun, a může být volný, což ve 12. století i s částečným komunismem tehdy mladých měst stvořilo mladou civilizaci plnou síly, jaro Evropy.

Avšak jediná forma komunismu, který může trvat, je tam, kde v důsledku těsného styku občanů bude podnikáno vše, aby se svoboda individua šířila ve všech směrech.

Za těchto podmínek a pod vlivem této ideje nebude svoboda individua, rozšířená již dosaženým volným časem, nijak umenšována... S anarchií jako cílem a jako prostředkem se stává komunismus možný. Bez ní by byl nutně otroctvím a jako otroctvím by nemohl existovat.

AF

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

SETKÁNÍ SE SYMPATIZANTY

Pražská skupina AF již nějakou dobu diskutovala potřebu zajištění těsnějších vztahů se sympatizanty a sympatizantkami ze svého města. Proto se rozhodla pro svolání neformálního setkání, které by rodící se vazby mohlo prohloubit a zároveň by bylo pro zájemce o anarchistické aktivity a myšlenky možností diskutovat otázky, které jim leží v hlavě. Pro stávající členy a členky je to zas příležitost pro získání nových impulzů, zpětných vazeb a inspirací pro další aktivity.

V pátek 22. ledna se tedy sešly asi dvě desítky anarchistů a anarchistek v infoshopu Salé, kde se nejprve mohli podílet na přípravě společné večere, která zahrnovala hned několik chodů. Poté se již vytvořil debaťní kruh, předestřely v hnutí zaběhnutá pravidla antiautoritářských debat a mohlo se začít mluvit. Na úvod byl představen smysl anarchistického organizování a jeho podoba ve formě anarchistického federalismu společně s mnoha praktickými zkušenostmi, které hnutí za dobu své existence mohlo získat. Mluvílo se o aktivitách, které může každý podnikat sám za sebe nebo právě v kolektivu podobně smýšlejících a největší zájem byl pravděpodobně o otázky bezpečnostní kultury v aktivistickém prostředí.

Setkání, jako bylo toto, se ukázalo být velmi potřebným a přínosným, jak pro sympatizanty, tak pro stávající členy a členky Anarchistické federace. Doufáme, že další budou následovat a posléze se začnou objevovat i v jiných regionech.

AF V ROCE 2015

Začátkem každého roku vydáváme letáček-skládačku s přehledem činnosti Anarchistické federace v roce uplynulém. Nejinak je tomu i letos. V letáku, který si můžete stáhnout na webu afed.cz, se dočtete o změnách ve federaci v roce 2015, připomenutí dvacetiletého výročí, členění represí, podpoře stíhaným aktivistům a aktivistkám, aktivitách proti xenofobii a na podporu uprchlíků, podpoře squattingu, antimilitaristických aktivitách či pietních akcích. A samozřejmě nemohou chybět výstupy Nakladatelství AF.

Účelem těchto „výročních zpráv“ je představit Anarchistickou federaci jako otevřenou organizaci a dát případným zájemcům a zájemkyním o členství či spolupráci jasnou představu o našich aktivitách, které se snažíme realizovat v rámci širšího antiautoritářského hnutí, nikoli tedy nutně pod hlavičkou jedné organizace.

EXISTENČNÍ VEČÍREK

V úterý 26. ledna se konal u příležitosti vydání prvního letošního čísla anarchistické revue *Existence* v pražském infocentru Salé již tradiční Existenční večírek. Z organizačního zajištění pražskou skupinou AF vynikla zejména nachystaná kolektivní veganská večere.

Když byli hladoví nasyceni, mohlo dojít na úvodní slovo. To začalo představením smyslu takových setkání, kde ve společném kruhu mohou diskutovat autoři i čtenáři, což vede k potřebné zpětné vazbě a možnosti přítomných podílet se na podobě zpracovávaných témat. Devatenáct účastníků bylo potěšujícím důkazem, že je o tento formát setkání zájem. A aby se nejednalo jen o Prahu, byl o týden dřív v menším kruhu a zatím neformálně podobný „večírek“ realizován i na východě Čech.

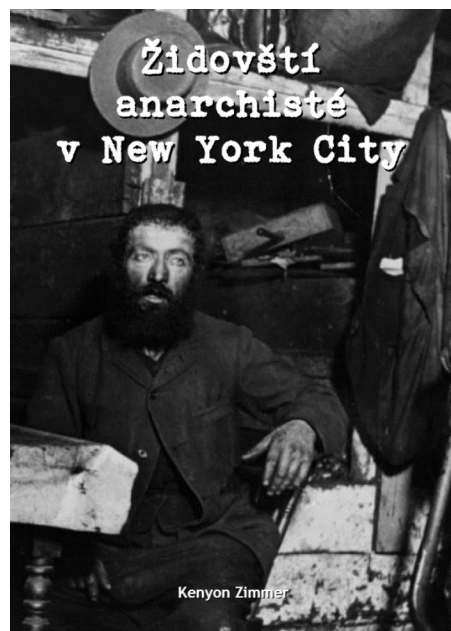
Dál byly stručně představeny nové brožurky Nakladatelství AF a obsah nového čísla *Existence* se zaměřením na hlavní téma. Jeho cílem bylo ponořit se hlouběji do otázek spojených s praktickými projevy solidarity ve vztahu ke kritické uprchlické situaci, zejména pak s novými formami dobrovolnictví nezávislého na státu, církvích či jiných institucionalizovaných organizacích.

Další diskuse se ale věnovala hlavně otázkám ohledně připravovaného jarního čísla *Existence*. To je zaměřené na snahu popsat „hnědnutí“ nemalé části společnosti, redefinovat pojmy, které by to umožnily co nejlépe pochopit a uchopit, a zároveň se zamyslet nad riziky, která z této situace plynou. Bude potřeba analyzovat dění zejména ve střední Evropě, proměnu diskurzu v České republice i reálná či požadovaná represivní opatření. V kontextu toho byl jako vhodný navržen a zdůvodněn termín „fašizace“.

V následné debatě zazněly zkušenosti ze současného Polska, kde se k moci dostala strana Právo a spravedlnost a kde lze v posledních letech pozorovat ochotu podpořit tuto zjevně hnědnoucí partaj, stejně jako aktivity odhalující „zrádce“ na školách, potírající liberálně-kulturní tendence apod. Zmíněno bylo i Slovensko, kde tamní údajně levicová vláda ostře útočí na uprchlíky a na odboráře při současných protestech ve školství či zdravotnictví. Mluvílo se také o kalkulaci s uprchlíky coby levnou pracovní silou pro evropský průmysl, po které volají velcí zaměstnavatelé. Nakonec se probírala vhodnost či nevhodnost užití pojmu „fašizace“, kde zazněly argumenty pro i proti.

ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY

Zatím poslední kapesní brožuru z Nakladatelství Anarchistické federace tvoří první kapitola knihy Kenyona Zimmera *Imigranti proti státu. Jidiš a italský anarchismus v Americe*, vydané v roce 2015. Text brožurky popisuje vznik a vývoj anarchistického hnutí v prostředí židovské imigrace v newyorské čtvrti Lower East Side v době jeho největšího rozmachu - od 80. let 19. století do počátku první světové války.

Kenyon Zimmer

Autor detailně probírá všechny stránky vývoje jidiš anarchistického hnutí: od historie nejvýznamnějšího židovského anarchistického listu *Fraje Arbeter Štime*, přes podíl anarchistů na odborovém hnutí (především v rámci domácích krejčovských dílen) a vztahy s ostatními anarchistickými formacemi v New Yorku až po činnost významných osobností hnutí, jako byli Emma Goldmanová a Alexander Berkman, nebo pozoruhodné pokroky v otázce postavení žen mezi jidiš anarchisty.

Brožurka byla vydána koncem února a je k dostání na obvyklých distribučních místech a akcích podporovaných AF.

(Kenyon Zimmer, *Židovští anarchisté v New York City*, přeložil Č. Pelikán, vydalo Nakladatelství Anarchistické federace, 56 stran, formát A6, cena 30 Kč)

PROHLÁŠENÍ IFA: VZDORUJME MILITARISTICKÉ MAŠINERII!

Internacionála anarchistických federací na setkání v Miláně znovu zdůraznila svou opozici vůči všem armádám a válkám. Tím, kdo je odpovědný za prodej zbraní, jež budou nástrojem pro zabíjení obyvatelstva, jsou státy. Vojenské intervence, ať už přímé, nebo nepřímé, jsou jednou z hlavních příčin destabilizace oblastí po celém světě (např. Libye, Sýrie, Irák, Somálsko). Tyto intervence jsou ve prospěch ozbrojených skupin, mafiánských struktur a vykořisťovatelského kšeftování.

V těchto konfliktech trpí civilní obyvatelstvo, lidé jsou nuceni utíkat ze svých domovů, hledat útočiště v nejistých uprchlických táborech nebo riskovat na nebezpečné a často fatální cestě do Evropy.

Vyjadřujeme solidaritu migrantům, kteří přišli do pevnosti Evropa, aby unikli válce, neúnosné ekonomické situaci nebo nelidským podmínkám. Odpovědí na masovou migraci, teroristické útoky a válku je rozmáhání nacionalistického citění a normalizace militarismu. Proti tomuto vývoji se důrazně vymezujeme a usilujeme o svět bez hranic a států.

Státy válku na svém území využívají, aby označily svého nepřítele, proti němuž je třeba represivně zakročít. Zavádějí mimořádná opatření a krizové zákony. Ty jsou pak ovšem využity k útokům na sociální hnutí a svobodu lidí. Taková situace bývá také využívána k zpříšňování úsporných opatření.

Bojujeme proti náboženskému a státnímu násilí. Nepřijímáme výzvy k „národní jednotě“ ve jménu války proti terorismu. Známe naše skutečné nepřátele: jsou to nacionalismus, náboženský fundamentalismus, kapitalistický útlak, militarismus, rasismus a stát.

Nabízíme v této situaci podporu všem obětem násilí ze strany států a náboženství po celém světě. Vyzýváme obyvatelstvo, aby vzdorovalo xenofobní propagandě a vytvořilo nové formy solidarity proti válkám, do nichž nás státy chtějí zatáhnout.

Internacionála anarchistických federací,
Milán, 28.-29. listopadu 2015

[HTTP://I-F-A.ORG](http://i-f-a.org)

VAP

je volná komunita hlásící se k ideám anarchismu a antiautoritářství, odmítající násilí jako programový prostředek společenské změny. Ideové základy VAP jsou vytvářeny názorovými průřezky jejich aktivistů a aktivistek. VAP se snaží podporovat veškeré smysluplné aktivity vedoucí ke společnosti založené na svobodě a rovnosti.

SYSTÉMOVÉ SELHÁNÍ?

Tématem tohoto čísla *Existence* je tzv. „hnědnutí společnosti“. K tomu, do jaké míry je to něco nového, bychom mohli vést dalekosáhlé diskuse a provádět analýzy. Novým fenoménem je bezesporu přístup některých politických elit snažících se posbírat body popularity u veřejnosti přidáním se k současné xenofobní vlně. A to v míře překračující obvyklou dávku nechtivosti ve stoce pseudodemokratických splašků politické scény. Čím je to způsobeno? Nabízí se hned několik odpovědí. Od zjednodušujícího populismu tragikomických postavček prahnoucích po obdivu alespoň trochu početnějšího stádečka přes přežití figurky establishmentu minulých dekád, zarputile se snažící udržet se alespoň ještě chvíli v sedle „velké politiky“, po naprosté pomatence nepřilíš vzdálené svěrací kazajce profesora Chocholouška. Spektrum je víc než bohaté. My jako anarchisté vidíme nad všemi těmito dílčími odpověďmi tu nejzásadnější, obsahující v sobě všechny ostatní. Odpověď, co je hlavní příčinou generující nejen tuto hnilobu lokální i mezinárodní politiky, ale i vytvářející problémy tisíckrát palčivější, než je zvýšená migrace. Mnoho levicových mesiášů začne dozajista omílat svoji věčnou písničku o prohlubující se krizi kapitalismu. Ne že by tento pohled byl zcela mimo realitu. Je to spíše neúplné faktum. Nejde tu pouze o krizi kapitalismu jako systému vyostřujícího vykořisťování a sociální nerovnost do neakceptovatelné podoby. Podle všech patrných projevů se jedná o celkovou krizi napříč všemi politicko-ekonomickými systémy, kamuflujícími svoji reálnou podstatu pod jednu z nejzprofanovanějších hlaviček, tak vznešeně se nazývající „DEMOKRACIE“. Neschopnost řešit „přijatelnou“ formou problémy spojené se zvýšenou migrací, navíc způsobenou

Jednotlivé příspěvky mohou působit mnohdy nekonzistentním dojmem. Je to způsobeno názorovou pestrostí a co nejširší pluralitou v naší komunitě. Příspěvky vznikají napříč celou komunitou a nejsou nijak obsahově upravovány.

samotnými systémy, je toho jen dalším důkazem. Všechny v současnosti uplatňované politicko-ekonomické systémy jsou na vytváření těchto rozporů přímo založeny. Proto nelze mluvit o krizi či systémovém selhání. Jejich autoritářské základy jsou v naprostém protikladu k autentickým tendencím společenského vývoje směřujícího k emancipované a svobodné společnosti. Vytváření rozporů a konfliktů je proto naprosto logické a neodstranitelné. Je totiž nezbytné k samotnému fungování takovýchto systémů. Vytváření nerovnosti a konkurenčních tlaků ve všech oblastech jsou jedny z mála mechanismů udržujících je v chodu. Jakékoliv alternativy k současným podobám sociálních vztahů a vazeb nemají v jejich rámci žádnou zásadnější šanci k obecnějšímu prosazení. Pokud tedy mluvíme o hnědnutí společnosti, je asi na místě si uvědomit fakt, že její stav je do velké míry ovlivňován právě politicko-ekonomickým systémem, který se jí snaží ovládat a řídit. Když je založen na těch nejzavrženějších hodnotách, je velmi problematické očekávat společnost nedotčenou těmito patogeny. Snahu o posun vnímá anarchismus v několika rovinách pevně propojených a neoddelitelných. Vymezení se a boj proti všem parazitickým tendencím ve společnosti (rasismus, sexismus, xenofobie...) musí doprovázet i jasně čitelné vymezení se vůči politicko-ekonomickému systému, jenž tyto tendence vytváří (nebo minimálně spoluvytváří). Když je celý dům v plamenech, nemá smysl hasit jen jednu místnost. To je fakt, na který bychom neměli nikdy zapomenout.

SOUVISLOSTI DNEŠKA, KOŘENY ZÍTŘKA

Okolní svět se stal příliš chaotickým a složitým. Navzdory tomu však je na pochopení jeho jednotlivých aspektů čím dál méně času - z toho pramenící zmatení a nejistota u velké části společnosti posléze předávají svůj štafetový kolík strachu a finišující nenávisti. Uprostřed chaosu navíc zažívá žně víra všeho druhu, a tak není divu, jaký prostor dostává v poslední době v našich zeměpisných šířkách „znovunalezená“ víra a tradice, obojí prakticky výlučně spojené s různými proudy křesťanství. K takovému „pevnému“ bodu, údajně též zakořeněnému v naší tradici a kultuře, se potom v bouřlivých časech, jaké pro mnohé představuje současný kolabující stát neschopný již déle zakrývat stále extrémnější rozdíly ve společnosti, obrací zraky a naděje mnoha lidí. Přijetí křesťanské či jakékoli jiné náboženské identity navíc značně zjednodušuje možnosti definovat vlastního nepřítele a kanalizovat vůči němu či ní své vlastní vnitřní či vnější rozpory a problémy a jednoduše vymezit skupinu souvěrců, lidí plovoucích v tom či onom náboženském proudu. Vzhledem k přírodním autoritářským tendencím církví napříč náboženským spektrem, spolu s principem nadpřirozené, všemocné bytosti, jejímž rozmarům jsme vydáni napospas, je víra - jakkoli se může v jednotlivých případech projevat smírně či nenásilně - jen dalším z řetězců, jenž je navíc ještě nadány schopnosti absorbovat a využívat slabosti či tužby, které pomáhá spoluvytvářet. Stejně tendence ostatně známe z kapitalismu. Víra je jedním ze zásadních argumentů v diskusích o migraci - a také proto

by měla o to silněji zaznívat její kritika z řad hnutí. Ne si podávat ruce s jejími umírněnými formami, protože represe myšlení zůstává represí i nadále. Jakkoli je to možné a je k tomu příležitost, mělo by být z našich řad slyšet, že nestojíme o pokojné soužití různých věr, ale o pokojné soužití lidí, bez ohledu na tato jejich psychologická břemena. Za současnou situaci může být takový postoj možná v krátkodobém hledisku kontraproduktivní (či minimálně působit jako přítěž), ale jinak si z dlouhodobého hlediska jen připravujeme problém ještě větší, jednoduše tím, že pomáháme stavět další bariéry mezi lidmi. V této souvislosti také možná něhoho napadne, proč je pro značnou část společnosti stále přijatelnější fiktivní „alternativa“ nabízená církví než ta, kterou prezentuje antiautoritářské hnutí. Představujeme vůbec pro společnost (životaschopnou) alternativu? Neukazujeme příliš často, že jinak než v určité spolupráci se systémem nedokážeme fungovat, že navzdory proklamované solidaritě jsme schopni odříznout a odsoudit jiné? Co tím vším společností sdělujeme? Možná nakonec jen přiléváme zmatek a posilujeme nejistotu. Tím spouštíme obranné reakce vedoucí k uzavření se ke známému a tradičnímu - a v důsledku tak velmi účinně škodíme sobě, našim vizím a ideálům. Musíme si nejprve sami říct, o co skutečně (nikoli jen teoreticky) usilujeme, a vyrovnat se s rozpory, které nás v současnosti rozdrbují a odcizují. Potom lze teprve usilovat o silné a sebevědomé hnutí, které se nebude vnitřně rozkládat po každém represivním zásahu.

BROUK PYTLÍK V AKCI

V dnešní společnosti slova jako rasismus, xenofobie nebo slovní spojení nahnědlá společnost nic nevyvolávají. Spíše naopak. Člověk, který je takto označen, dostává punc statečnosti a odvahy, protože říká nahlas to, co si ostatní jen myslí. Jak jinak si vysvětlit, že činy jako odpirání lidských práv nebo útok na lidi jiného vzezření, náboženství či názoru jsou tolerovány, nebo dokonce s tichým souhlasem většiny obdivovány. A pokud někdo vystupuje proti tomuto názoru, je potrestán, například neprodoužením smlouvy. A proč?

Naše společnost totiž funguje na rodičovském principu. Našimi rodiči v této hře jsou vrcholní představitelé systému - tedy politici, represivní aparát a v neposlední řadě slavné osoby. Pokud rodič veřejně hlásá něco o invazi muslimů, zároveň stojí po boku zakladatele protiislámského hnutí, tak tento názor/chovaní „musí“ být naprosto v pořádku a začne být přijatelný pro široké spektrum lidí. Pak už stačí tento plamen nenávisti lehce přživovat informačním tlakem. A když je tlak dost velký, už nás nešokuje reportáž, která je zmanipulovaná, nebo vyjádření médií, že tyto zprávy musí dělat kvůli tlaku konzumentů. Dokonce jsme v tomto tlaku tak dobří, že naprosto běžná věc, jako je modlení, netypický oděv nebo barva kůže, může někoho vylekat. Samozřejmě oproti našim nepřítelům nejsme pozadu, například Islámský stát si islám vykládá podle své zvrácené ideologie, a my zase podle té své a touto naší ideologií se strašíme. Samozřejmě ideologický profil je otevřený a každý do něj může něco přidat, například i to, že ve škole nahradí nezdravé masné výrobky zdravější variantou, a tuto změnu připišeme aktuálnímu nepříteli. Tím vytváříme dojem, že útočí na naše „hodnoty a kulturu“.

Ted' si každý člověk řekne, že pokud není aktuální nepřítel (tedy muslim), jeho svoboda a výhod ve společnosti se tato pravidla netýkají. Ale opak je pravdou. Pokud se nějakým způsobem vymykáte profilu normalnosti (nosíte jiné oblečení/doplňky, máte jiný názor...), budete terčem slovního nebo fyzického útoku. Protože pokud se definice svobody začne ohýbat podle aktuální situace, jen těžko se to zastaví u muslimů.

A3

je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují ho její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by širil A3 ve svém okole. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace nebo si o něj můžete napsat na kontaktní e-mail.

A3 — leden 2016

PLANETA JAKO KOŘIST

Během první poloviny prosince proběhla v Paříži ve stínu teroristických útoků Klimatická konference známá jako COP 21. Její výsledky francouzský premiér popsal coby „vítězství pro planetu“, nicméně věční potížisté, jako jsme my, zůstávají přinejlepším skeptičtí.

Dohoda s cílem omezit globální změny klimatu a ničení ekosystémů byla sice odsouhlasena, nic ale nenapovídá tomu, že by to mělo vést k podstatné změně. Podobně jako kampaně velkých environmentálních neziskovek i COP 21 vytváří pouze pocit, že se „něco dělá“ a že je situace pod kontrolou. Věřit tomu by nicméně bylo nebezpečně naivní.

Že veselé běžíme vstříc ekologické katastrofě, není žádná novinka. Není snad třeba opakovat všeho, co je dobře známé - zamoření a ničení mořských ekosystémů, odlesňování, rychlé vymírání živočišných i rostlinných druhů, masivní požáry atd. Překvapivé na tom všem ale je, že to prakticky nikoho nezajímá. Máme tendenci držet se představy o jakémisi „trvale udržitelném růstu“, kde je v rovnováze kapitalistická ekonomika a zachování klimatu a přírody. Nic není vzdálenější realitě - naše civilizace je závislá na kobylicím způsobu bezhlavé těžby a spotřeby, i když je nám coby útěcha nabízen bezpečný „eco-friendly“ produktů nebo možnost, jak přispět na ochranu přírody. Snaha jednotlivce o změnu prostřednictvím spotřebitelské volby je nicméně podobná snaze člověka, který hasí hořící byt stříkáci pistolkou. Sice dělá alespoň něco, ale jen oddaluje nevyhnutelné.

Velké environmentální neziskovky nabízejí v podstatě totéž řešení jako výrobci bio a „zelených“ produktů, tj. možnost nákupu dobrého pocitu z boje za životní prostředí. Smutným faktem je, že bez ohledu na petice, vyvěšené transparenty a líbivé manifestace bude většina destruktivních přírodních zdrojů pokračovat vesele dál. Tento aktivismus se totiž zakládá na předpokladu, že kapitalistické korporace a prominentní politiky ovlivňuje to, co si o nich lidé myslí. Přetvářka a sliby jsou jim však vlastní, a tak jsme například mohli být svědky toho, že nejvýznamnějšími sponzory COP 21 byly právě největší znečišťovatelé. Jejich hlavní motivací je zisk. Jediná hrozba, kterou aktivita neziskovek pro hlavní pachatele ničení planety představuje, je možnost bojkotu produktů. Vzhledem k obrovským částkám, které korporace pumpují do své „image“ a „public relations“, to ale není hrozba, která by je vážně vydělala. Nemluvě o tom, že těžařským společnostem je image lhostejná úplně. Když už je nutné svoji činnost obhájit, přijdou s pochybným argumentem vytváření nutných pracovních míst.

Problém je v základu technokratické civilizace, v logice, která opravňuje člověka prakticky k čemukoli ve jménu zisku, a také v tom, že destrukce není zpravidla okamžitě viditelná - v rámci globalizace kapitalismu se přesouvá na periferii, jako je Afrika nebo Indonésie (kteřou momentálně zmítá ekologická katastrofa zapříčiněná průmyslem palmového oleje). V patách problémům ekologickým jde nestabilita, války o zdroje, nucená migrace... Stejně jako v případě rasismu, bezdomovectví, dluhových pastí, policejní represe atd. se jedná o situace, které jsou stále pro velkou část společnosti prakticky neviditelné.

Můžeme se vézt pohodlně na sebespokojující domněnce obyvatel relativně bohatého Západu, že problémy změn klimatu a globální nepravdělnosti se nás netýkají. Je to však příliš krátkozraké. Ekonomičtí a političtí lidé tak jen s naším tichým souhlasem prodřezávají větev pod zadky nás všech. Měli bychom však už konečně prohlédnout tu hru, v níž korporace bezohledně hrají své „monopoly“ a planeta i lidé jsou jim jen prostředkem ke kořistění. Měli bychom se naštvat, začít se organizovat, vzdorovat a pracovat na skutečných řešeních. Představa, že to za nás někdo udělá, je krajně naivní.

V tuto chvíli se jako jediná možnost zpomenla a následného zastavení ničení životního prostředí jeví nahrazení kapitalismu racionálním společenským systémem, který by nahradil logiku „zisků nade vše“ jinými hodnotami a přijal by zastavení ekologické destrukce jako nutný předpo-

Planeta jako kořist
Během první poloviny prosince proběhla v Paříži ve stínu teroristických útoků Klimatická konference známá jako COP 21. Její výsledky francouzský premiér popsal coby „vítězství pro planetu“, nicméně věční potížisté, jako jsme my, zůstávají přinejlepším skeptičtí.
Dohoda s cílem omezit globální změny klimatu a ničení ekosystémů byla sice odsouhlasena, nic ale nenapovídá tomu, že by to mělo vést k podstatné změně. Podobně jako kampaně velkých environmentálních neziskovek i COP 21 vytváří pouze pocit, že se „něco dělá“ a že je situace pod kontrolou. Věřit tomu by nicméně bylo nebezpečně naivní.
Že veselé běžíme vstříc ekologické katastrofě, není žádná novinka. Není snad třeba opakovat všeho, co je dobře známé - zamoření a ničení mořských ekosystémů, odlesňování, rychlé vymírání živočišných i rostlinných druhů, masivní požáry atd. Překvapivé na tom všem ale je, že to prakticky nikoho nezajímá. Máme tendenci držet se představy o jakémisi „trvale udržitelném růstu“, kde je v rovnováze kapitalistická ekonomika a zachování klimatu a přírody. Nic není vzdálenější realitě - naše civilizace je závislá na kobylicím způsobu bezhlavé těžby a spotřeby, i když je nám coby útěcha nabízen bezpečný „eco-friendly“ produktů nebo možnost, jak přispět na ochranu přírody. Snaha jednotlivce o změnu prostřednictvím spotřebitelské volby je nicméně podobná snaze člověka, který hasí hořící byt stříkáci pistolkou. Sice dělá alespoň něco, ale jen oddaluje nevyhnutelné.
Velké environmentální neziskovky nabízejí v podstatě totéž řešení jako výrobci bio a „zelených“ produktů, tj. možnost nákupu dobrého pocitu z boje za životní prostředí. Smutným faktem je, že bez ohledu na petice, vyvěšené transparenty a líbivé manifestace bude většina destruktivních přírodních zdrojů pokračovat vesele dál. Tento aktivismus se totiž zakládá na předpokladu, že kapitalistické korporace a prominentní politiky ovlivňuje to, co si o nich lidé myslí. Přetvářka a sliby jsou jim však vlastní, a tak jsme například mohli být svědky toho, že nejvýznamnějšími sponzory COP 21 byly právě největší znečišťovatelé. Jejich hlavní motivací je zisk. Jediná hrozba, kterou aktivita neziskovek pro hlavní pachatele ničení planety představuje, je možnost bojkotu produktů. Vzhledem k obrovským částkám, které korporace pumpují do své „image“ a „public relations“, to ale není hrozba, která by je vážně vydělala. Nemluvě o tom, že těžařským společnostem je image lhostejná úplně. Když už je nutné svoji činnost obhájit, přijdou s pochybným argumentem vytváření nutných pracovních míst.
Problém je v základu technokratické civilizace, v logice, která opravňuje člověka prakticky k čemukoli ve jménu zisku, a také v tom, že destrukce není zpravidla okamžitě viditelná - v rámci globalizace kapitalismu se přesouvá na periferii, jako je Afrika nebo Indonésie (kteřou momentálně zmítá ekologická katastrofa zapříčiněná průmyslem palmového oleje). V patách problémům ekologickým jde nestabilita, války o zdroje, nucená migrace... Stejně jako v případě rasismu, bezdomovectví, dluhových pastí, policejní represe atd. se jedná o situace, které jsou stále pro velkou část společnosti prakticky neviditelné.
Můžeme se vézt pohodlně na sebespokojující domněnce obyvatel relativně bohatého Západu, že problémy změn klimatu a globální nepravdělnosti se nás netýkají. Je to však příliš krátkozraké. Ekonomičtí a političtí lidé tak jen s naším tichým souhlasem prodřezávají větev pod zadky nás všech. Měli bychom však už konečně prohlédnout tu hru, v níž korporace bezohledně hrají své „monopoly“ a planeta i lidé jsou jim jen prostředkem ke kořistění. Měli bychom se naštvat, začít se organizovat, vzdorovat a pracovat na skutečných řešeních. Představa, že to za nás někdo udělá, je krajně naivní.
V tuto chvíli se jako jediná možnost zpomenla a následného zastavení ničení životního prostředí jeví nahrazení kapitalismu racionálním společenským systémem, který by nahradil logiku „zisků nade vše“ jinými hodnotami a přijal by zastavení ekologické destrukce jako nutný předpo-

klad k přežití. Začneme lokální aktivitou a budováním hnutí, které by bylo schopné účinné přímé akce a navržení alternativ k současnému politicko-ekonomickému systému. Začít se dá kdekoli!

Musíme se uvědomit, že budoucí generace a ty, kteří již nyní čelí ekologickým katastrofám na světové periferii, nebude zajímat, jak usilovně jsme třídili odpad, kolik jsme dali na záchranu deštných pralesů, kolikrát jsme se sprchovali studenou vodou či jeli do práce na kole. Bude je zajímat, jestli mohou žít na skutečně živoucí planetě nezahlnené odpadem a útlakem plynoucím z pitomé honby za ziskem a mocí.

A3 — únor 2016

SUPERBOHÁČI SE VYSMÍVAJÍ SVĚTU

V lednu si dávají ve švýcarském Davosu pravidelně sraz ti nejbohatší a nejmocnější, aby zde rokovali na tzv. Světovém ekonomickém fóru. U příležitosti této přehlídky moci vydala známá charitativní organizace Oxfam zprávu o ekonomické nerovnosti ve světě.

Čísla uvedená v této studii mluví zcela jasnou řečí. Pouhých 62 osob dnes vlastní tolik co 3,6 miliardy lidí, tedy celá chudší polovina světové populace. Je zajímavé, že ještě v roce 2010 to bylo 388 boháčů. Bohatství oněch nejbohatších 62 lidí vzrostlo od roku 2010 o 44 procent - jedná se o nárust přesahující hodnotu 542 miliard dolarů. Za stejnou dobu zároveň radikálně kleslo celkové bohatství chudší poloviny populace o více než jeden bilion dolarů, tedy o 41 procent.

Vývoj po globální ekonomické krizi z roku 2008 tedy směřoval k utužování nerovnosti, chudí ještě více chudli a bohatí ještě více bohatli. Předložené informace jasně ukazují, že trend globální ekonomiky po zmíněné krizi definuje snaha zahojit finanční neúspěch penězi těch nejslabších. Krize roku 2008 byla způsobena z velké části chamtivostí finančních spekulantů a bankéřů, kteří v honbě za závratnými odměnami napůjčovali obrovské množství peněz nedůvěryhodným osobám. Jakmile se ale ukázalo, že tyto půjčky ani nekonečný růst nejsou udržitelné, zaplatili za prasknutí bubliny zase především ti dole.

Studie dále dokumentuje, že od přelomu tisíciletí měla chudší polovina světové populace směšný jednoprocentní podíl na celkovém ekonomickém růstu, zatímco celá polovina bohatství z celkové výroby přispívá k nejbohatšímu jednému procentu populace. Z čísel tedy vyplývá, že globalizovaný kapitalistický systém vytvořil ekonomiku fungující především v zájmu onoho jednoho procenta nejbohatších. Oxfam v souvislosti s tím spatřuje příčinu problému v rostoucím nepochopěném mezi odměnou pracujícím a odměnou držitelům kapitálu. Ve většině bohatých zemí klesl podíl národního důchodu připadajícího pracujícím a naopak rostl podíl z růstu pro držitele kapitálu. Studie navíc zmiňuje, že nárust výdělků kapitalistů byl rychlejší než celkový růst ekonomiky.

Po roce 2008 jsme také viděli raketový nárůst ohodnocení akcií jednoho procenta světové populace. Zatímco průměrné mzdy se sotva pohnuly, ředitelé předních amerických firem dostali přidáno o více než polovinu. Navíc nejbohatší lidé jsou méně zatíženi zdaněním. Americký miliardář Warren Buffett se pochlubil, že prý platí menší daně než jeho uklízečky a sekretářky. Globální pavučina daňových rážů a celá odvětví soustředící se na daňové úniky jsou podle studie nejvýraznějším dokladem systému, který slouží zájmu mocných. Tento systém je intelektuálně legitimizován dovoláváním se „volného trhu“, ale využívat ho jsou schopni zas jen ti nejmocnější a nejsilnější.

V roce 2011 se ve Spojených státech zrodilo hnutí Occupy Wall Street, jež ve jménu 99 procent světové populace vystoupilo proti onomu jednomu procentu, které třímá v rukou ekonomickou moc a znásobuje své zisky na úkor zbytku populace, ale i přírody a celosvětového klimatu. Studie Oxfamu ukázala, že objem bohatství shromážděný a vlastněný jedním procentem nejbohatších lidí přerostl v roce 2015 objem bohatství shromážděný a vlastněný zbytkem lidstva - tedy 99 procenty světové populace. Není divu, že se Occupy Wall Street stalo mocným trnem v oku a bylo násilně smeteno represivními složkami z ulic.

Mocným tohoto světa se nehodí, když jim někdo kouká pod prsty a v horším případě ještě nabádá k tomu, aby byl svržen systém, který je

V lednu si dávají ve švýcarském Davosu pravidelně sraz ti nejbohatší a nejmocnější, aby zde rokovali na tzv. Světovém ekonomickém fóru. U příležitosti této přehlídky moci vydala známá charitativní organizace Oxfam zprávu o ekonomické nerovnosti ve světě.
Čísla uvedená v této studii mluví zcela jasnou řečí. Pouhých 62 osob dnes vlastní tolik co 3,6 miliardy lidí, tedy celá chudší polovina světové populace. Je zajímavé, že ještě v roce 2010 to bylo 388 boháčů. Bohatství oněch nejbohatších 62 lidí vzrostlo od roku 2010 o 44 procent - jedná se o nárust přesahující hodnotu 542 miliard dolarů. Za stejnou dobu zároveň radikálně kleslo celkové bohatství chudší poloviny populace o více než jeden bilion dolarů, tedy o 41 procent.
Vývoj po globální ekonomické krizi z roku 2008 tedy směřoval k utužování nerovnosti, chudí ještě více chudli a bohatí ještě více bohatli. Předložené informace jasně ukazují, že trend globální ekonomiky po zmíněné krizi definuje snaha zahojit finanční neúspěch penězi těch nejslabších. Krize roku 2008 byla způsobena z velké části chamtivostí finančních spekulantů a bankéřů, kteří v honbě za závratnými odměnami napůjčovali obrovské množství peněz nedůvěryhodným osobám. Jakmile se ale ukázalo, že tyto půjčky ani nekonečný růst nejsou udržitelné, zaplatili za prasknutí bubliny zase především ti dole.
Studie dále dokumentuje, že od přelomu tisíciletí měla chudší polovina světové populace směšný jednoprocentní podíl na celkovém ekonomickém růstu, zatímco celá polovina bohatství z celkové výroby přispívá k nejbohatšímu jednému procentu populace. Z čísel tedy vyplývá, že globalizovaný kapitalistický systém vytvořil ekonomiku fungující především v zájmu onoho jednoho procenta nejbohatších. Oxfam v souvislosti s tím spatřuje příčinu problému v rostoucím nepochopěném mezi odměnou pracujícím a odměnou držitelům kapitálu. Ve většině bohatých zemí klesl podíl národního důchodu připadajícího pracujícím a naopak rostl podíl z růstu pro držitele kapitálu. Studie navíc zmiňuje, že nárust výdělků kapitalistů byl rychlejší než celkový růst ekonomiky.
Po roce 2008 jsme také viděli raketový nárůst ohodnocení akcií jednoho procenta světové populace. Zatímco průměrné mzdy se sotva pohnuly, ředitelé předních amerických firem dostali přidáno o více než polovinu. Navíc nejbohatší lidé jsou méně zatíženi zdaněním. Americký miliardář Warren Buffett se pochlubil, že prý platí menší daně než jeho uklízečky a sekretářky. Globální pavučina daňových rážů a celá odvětví soustředící se na daňové úniky jsou podle studie nejvýraznějším dokladem systému, který slouží zájmu mocných. Tento systém je intelektuálně legitimizován dovoláváním se „volného trhu“, ale využívat ho jsou schopni zas jen ti nejmocnější a nejsilnější.
V roce 2011 se ve Spojených státech zrodilo hnutí Occupy Wall Street, jež ve jménu 99 procent světové populace vystoupilo proti onomu jednomu procentu, které třímá v rukou ekonomickou moc a znásobuje své zisky na úkor zbytku populace, ale i přírody a celosvětového klimatu. Studie Oxfamu ukázala, že objem bohatství shromážděný a vlastněný jedním procentem nejbohatších lidí přerostl v roce 2015 objem bohatství shromážděný a vlastněný zbytkem lidstva - tedy 99 procenty světové populace. Není divu, že se Occupy Wall Street stalo mocným trnem v oku a bylo násilně smeteno represivními složkami z ulic.
Mocným tohoto světa se nehodí, když jim někdo kouká pod prsty a v horším případě ještě nabádá k tomu, aby byl svržen systém, který je

samozměrně přehled reportů z toho, jak divoce se drhnou struny v libereckém pivním baru AzyL.

Za pochvalu rozhodně stojí dobře volené rozhovory. Oproti jiným žánrovým zinům je velmi osvěžující, že tu dostávají prostor ženy, což žel není zrovna běžné. Zpěvačka ostravské kapely Kulma se hodně živě rozovídává o festivalu Colours of Ostrava, o své práci pro ČT, o zdola budovaném projektu kulturního centra Provoz Hlubina, o Deepcampu, životě v Ostravě či o spojení mateřství a punku. V dalším rozhovoru, který rozhodně stojí za pozornost, odpovídá na otázky vydavatelky zinu výtvarnice ToyBox: jak je pro holku těžké dostat se mezi grafitáky, jaké byly a jsou její streetartové a komiksové aktivity, jak se zapojuje do autonomního hnutí nebo jak vzpomíná na squat Milada. Příjemné povídání na vás čeká i při vyzpovídávání Ctiba, člena kapely Telefon a jednoho z provozovatelů již neexistujícího rožnovského klubu Vrah. Vzpomíná na své začátky v punku a porovnává je s dneškem, vyjadřuje svou radost z tvorby, předkládá své životní přístupy jak v osobním životě, tak v roli učitele a správně poznamenává, „*že být politický by nemělo být nějakým punkovým dogmatem*“. Téměř čistě hudební jsou pak rozhovory s kapelami Lycanthropy a Prisoner 639.

Cerelitida ale není jen příjemné čtení. V opačném gardu byl dvojitým úderem text „Anarchie rwandského střihu uprostřed Evropy“, který popisuje Volynské masakry v podání ukrajinských nacionalistů v průběhu druhé světové války. Čtení seznamu páchaných zvěrstev není pro slabé natury a zjevně i odráží autorovu „*osobní fascinaci morbiditou*“. Co mě však zarazilo víc, že tu autor de facto propaguje thatcherovský mýtus There is no alternative, když se text snaží zarámovat kritikou brožury od Crimethlnc. *To Change Everything*. Zavrhuje politickou imaginaci jen proto, že rozpad stávajících norem může vést až k masakrům. Ano, může, ale jen v případě, že nejsou zasetá semínka jiných hodnotových vzorců. Jenže když má někdo tendenci věřit Hobbesově lidské přirozenosti, kde je člověk člověku vlkem, pak je apel na alternativy ke kapitalismu a autoritářství opravdu zbytečný, ať si tvrdí antropologové, co chtějí. Nehledě na podpásovky typu „rozmazlení taky-anarchisté z nejbohatšího státu světa“. Jako kdyby země původu někoho vylučovala z boje za lepší svět.

Z článků je tu dál zajímavé ohlédnutí za historií lidských zoo a zamyšlení nad využitím squatingu při záchraně industriálního dědictví. Scene report z okolí baskického Donosti je inspirujícím uvedením do tamních hudebních i politických aktivit. Zájem o ziny v Česku ukazují reporty ze dvou zinařských festivalů - v Praze a v Olomouci. A nakonec bych rád poděkoval za Nakladatelství AF za zpětnou vazbu v podobě recenze na knihu *Anarchistická publicistika 1990-2013*.

O zin si pište na c_ml.hc@email.cz. (-jk-)

ORWELLŮV ESEJ

Dílo George Orwella není nijak rozsáhlé, ani ne deset románů, několik sbírek esejů a pár reportážních próz - mimoto množství různých článků v novinách a časopisech a v pozůstatlosti sbírka dopisů a deníky. Ty roztroušené texty - eseje, články, recenze a referáty a také výběr z dopisů - vyšly v roce 1968 ve čtyřech svazcích pod názvem *Collected Essays, Journalism and Letters*, tedy *Sebrané eseje, novinové články a dopisy*, které připravili Sonia Orwellová a Ian Angus. V češtině vyšly po roce 1989 postupně některé výběry z těchto esejů a článků (například *Uvnitř velryby a jiné eseje*, Atlantis, Brno 1997, nebo *Úpadek anglické vraždy a jiné eseje*, Votobia, Olomouc 1995). V nedávné době se nakladatelství Argo rozhodlo nově vydat v českých překladech asi celé Orwellovo dílo a v rámci tohoto podniku i čtyři svazky Orwellových *Esejů*. Argo ovšem vzalo za východisko jiný soubor Orwellových textů, vydání z roku 2002 s názvem *Essays*, které pro edici Everyman's Library připravil John Carey. Tento ohromný svazek ale v Argu rozdělili do čtyř dílů, které pojmenovali většinou podle významných esejů z daného období - první svazek se jmenuje *Lev a jednorozec: Eseje I* z let 1928-1941, druhý *Ohlédnutí za španělskou válkou: Eseje II* z let 1942-1944, třetí svazek *Úpadek anglické vraždy: Eseje III* z let 1944-1945 a poslední, zatím ještě nevydaný *Spisovatelé a leviatan: Eseje IV*, z let 1947-1949. Žánrově ovšem nejde zdaleka jen o eseje. Tak jako vydání z roku 1968 obsahují i tyto svazky mnoho Orwellovy kulturní a politické žurnalistiky, především recenze a novinové sloupky či krátké glosy. V porovnání se *Sebranými eseji* z roku 1968 tu chybí korespondence.

Názvy jednotlivých svazků, zvolené nejspíš nakladatelstvím, jsou ale poněkud zavádějící. Platí to zvláště v případě druhého svazku. Jeho titul, *Ohlédnutí za španělskou válkou*, jako by naznačoval, že v knižce najdeme nějakou podstatnější rekapitulaci Orwellovy účasti v občanské válce ve Španělsku. Ovšem z téměř devadesáti textů na skoro pěti stech stranách se tomuto tématu věnuje jediný text, stejnojmenný dvacetistránkový esej, vydaný v roce 1942 v efemérním britském kulturním časopise *New Road*, který vedl Alex Comfort. Převažnou většinu tohoto svazku Orwellových „esejů“ totiž vyplňuje přes padesát dílů seriálu Orwellových sloupků s názvem „*Jak to vidím já*“ (v originále „*As I Please*“), které pravidelně (s jednou malou přestávkou) publikoval od prosince 1943 do dubna 1947 v týdeníku anglických socialistů *Tribune* (v českém vydání *Esejů* je ale celý tento seriál rozdělen do více dílů, druhého, třetího a asi čtvrtého). Jejich náplní jsou trefné komentáře tehdejšího života ve válečné Anglii a příležitostně se i v nich objeví nějaká ta vzpomínka na Španělsko, ale jedná se nanejvýš o útržky. Vzdálené se vzpomínky na Španělsko týká ještě recenze knihy *Mezihra ve Španělsku* od Charlese

d'Ydewalleho, belgického katolíka, který po německé okupaci Belgie utíkal přes Španělsko do Anglie a byl překvapen, že ho přesto, že jako katolík horlivě podporoval Franca a jeho fašistický režim, uvěznil jako podezřelého uprchlíka, protože směřoval do Anglie, což určitě vyjadřovalo jeho sympatie ke spojencům, a tedy nepřátelský postoj.

Vrátme se ale ke klíčovému eseji tohoto druhého svazku, k eseji „*Ohlédnutí za španělskou válkou*“. Není to rozhodně nějaká zásadní rekapitulace konfliktu revoluční armády a Francových fašistů, a dokonce ani Orwellovy účasti v ní. Je to spíš přehledka intenzivních vzpomínek, které lze zobecnit na výpovědi o jakékoli moderní válce. Jsou tu především představeny zcela osobní zážitky z Orwellova pobytu na frontě - neodbytný zápach (latrin i mrtvol), hlad a nuda v zákopech, jež trápily vojáky na obou stranách fronty, která byla přírodním zákonem naprosto lhostejná. O situaci, kdy člověka ve vypjaté bojové situaci přepadnou normální pocity lidskosti - „*přišel jsem, abych střelil na fašisty, ale člověk, který si drží kalhoty, není fašista, je to zcela zjevně bližní, podobný vám, a nechcete po něm střelit*“. O tom, že rasové předsudky panovaly i mezi statečnými revolučními vojáky. O klasickém propagandistickém přikázání, že o problémech v řadách revolučních armád, především o nastupující tyranii stalinistů, likvidujících všechny ostatní frakce, ať už anarchisty, trockisty nebo umírněné socialisty, se nesmí veřejně mluvit, protože by to mohlo nahrávat nepříteli. Klíčovým dojmem z celého eseje je ale vzpomínka na italského milicionáře, který Orwella do revoluční armády přijímal. Vzpomínka vyvolává otázku, co se s tímto mužem, který byl pravděpodobně trockista nebo anarchista, stalo? Jeho osud byl nepochybně ohrožen, protože jak píše Orwell, pokud ho nezabila v bojích kulka fašistického vojáka, zabila ho při čistkách sovětská tajná policie. Orwell z této vzpomínky rozvíjí obecnou úvahu na téma, proč, za co se vlastně v této válce bojovalo. V textu postupně dospívá k závěru, že není velkého rozdílu mezi abstraktními idejmi fašismu, demokratickými frázemi Británie či zlověstnou situací v sovětském Rusku s jeho špinavou fraškou levicové politiky - „*to vše bledne a člověk vidí pouze boj postupně se probouzejících obyčejných lidí proti majetným pánům a jejich najatým lhářům a vlezdoprdelekům*“. Otázka, kterou si na závěr Orwell klade, je tedy strašně jednoduchá: „*Budou lidé, jako je ten italský voják, mít možnost žít slušný, plně lidský život, kterého je možno technicky dosáhnout, nebo ne? Padne obyčejný člověk zpátky do bláta, nebo ne?*“ Závěr, který je možno považovat za krédo celé Orwellovy publicistické tvorby, je odpovědí právě na tuto palčivou otázku: „*Já osobně věřím, možná neoprávněně, že obyčejný člověk tento svůj zápas dříve či později vyhraje, ale chci, aby to bylo dříve, nikoli později*.“

Tento postoj je vlastně v Orwellově psaní neustále přítomen, ale na závěrečné sedmé části eseje „*Ohlédnutí za španělskou válkou*“ je cenné právě to, že je tady tak jasné a výslovně zformulovaný. Takže pro toho, kdo by se chtěl dozvědět více o jeho angažmá na frontě proti Francovým fašistům, bude lépe přečíst si eseje z prvního svazku, *Lev a jednorozec*, například texty „*Jak to bylo ve Španělsku*“, „*Na které straně ve španělské válce jako spisovatel stojíte*“ nebo „*Poznámky o španělských milicích*“, a úplně nejlepší samozřejmě jeho reportážní román *Hold Katalánsku*. Ale pro pochopení cílů celoživotního úsilí tohoto „toryovského anarchisty“, jak se Orwell sám označoval, není marne si těch pár stránek z druhého dílu esejů s názvem *Ohlédnutí za španělskou válkou* připomenout. (-čp-)

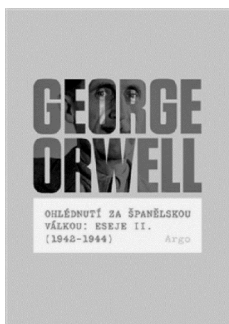
ROK NA KLINICE

Těsně před letošním Dnem pro Kliniky, kdy se konalo přes dvacet decentralizovaných akcí nejen v Praze, ale také ve zbytku ČR, a dvě dokonce mimo ni, vydal kolektiv autonomního centra souhrnnou zprávu o aktivitách, které v uplynulém roce naplnily chátrající budovu v Jesenívské ulici životem. Vydání *Výroční zprávy 2015* bylo zároveň reakcí na ideologicko-byrokratické rozhodnutí úřadů neprodoužit Kliniky smlouvu o výpůjčce, navzdory tomu, že její společenský přínos je neodiskutovatelný a ojedinělý. Ojedinělý především v tom, že Kliniky od zbytku společnosti nežádá žádné prostředky na svůj provoz a činnost, žádné granty, žádné dotace apod., a přesto nabízí prostor pro realizaci mnoha projektů, k nimž následně může mít každý zájemce přístup, aniž by po něm někdo požadoval peníze. Jakékoliv příspěvky jsou čistě dobrovolné.

V publikaci si přečtete, na jakých principech Kliniky funguje, proč je autonomní a proč sociální a na jaké dřívější aktivity navazuje. Dozvíte se, jaké práce proběhly, aby byla budova schopna provozu: úklid od všemožného odpadu, úprava zahrady, škrábání omítky, malování, oprava střechy, zavedení elektriny a vody... A nechybí samozřejmě dlouhý výčet pravidelných aktivit, které v centru probíhají: jazykové kurzy angličtiny, francouzštiny, romštiny, čínštiny, němčiny, španělštiny a češtiny pro cizince, kurzy kresby a malby, kurzy meditace, fotokroužek, přednášky Lidové žižkovské univerzity (LŽU) a workshopy Žižkovského lidového učňáku (ŽLÚČ), promítání KinoKlinika, koncerty, Radikální knihovna, divadlo, benefity, festivaly, uprchlická sbírka... Kliniky hostí projekty freeshopu Zdrojovny, rádia StreetCulture, zinoové a knižní dílny SEM-TAM, sociální prádelny Jelen v laboru, svépomocné rodičovské skupiny MamaTata či Rodinného divadla.

Uplynulý rok na Kliniky je vedle stručného textu dokumentován i množstvím pěkných fotografií. Jsou zde zmíněny i různé problémy a zádrhele, s nimiž se musel kolektiv potýkat. Vytknout by se dalo výroční zpráve snad jen zbytečné plýtvání místem, které ji natahuje na neskutecných 76 stran.

Ke stažení na 451.cz/wp-content/uploads/sites/2/klinika_vyrocka2015.pdf (-jk-)

Nakladatelství Anarchistické federace

anarchistická revue Existence

1/2016 - POMOC ZDOLA

Za otevřenou Evropu / Klinika / Iniciativa Hlavák / Occupy Sandy / Nacionalismus v Izraeli / Všichni jsme teroristé / Cibulka / Proč se stáváme na čajových plantážích / Anarchismus v Polsku / ...

4/2015 - TAJNÍ A REPREZE

Lovci z FBI / Kdo ohlídá hlídače? / Případ Tarnac / Jaroslav Hašek / Poučení vyšetřovaným / Gulagy 21. století / Represivní tolerance / Místo určení: Keleti / Abeceda revolucionáře / Arménie / ...

3/2015 - ÚSPĚCHY

Stop TTIP / 1. máj 2015 / Za Káchou / Graeber: Šok z vítězství / Psychoterapie protestu / Naplňování cílů / Za čím se ohlédnout? / Tiché revoluce / G. Pinelli / Fénix / Rozhovor s AFA / Klinika / ...

2/2015 - RADIKÁLNÍ LEVICE

Jak jsem válčil s trockisty / Anarchistická hypotéza / Voie communiste / Občanská válka na Ukrajině / Revoluční smolař / Rozhovor s aktivistou ABC / Den pro Kliniku / FNB Hradec Králové / Západní terorismus / ...

(ročníky 2010-2014 za sníženou cenu 20 Kč)

komiksová edice

- sv. 2 - ANARCHIX 40 stran / 40,-
- sv. 3 - CLASS WAR COMIX 40 stran / 40,-
- sv. 4 - KDY ZAČALA NOC 64 stran / 58,-
- sv. 5 - LIKVIDÁTOR 52 stran / 50,-

brožury a knihy

- OKUPAČNÍ KUCHAŘKA 60 stran / 20,-
- HRANICE AKTIVISMU 56 stran / 48,-
- COMUNISMO LIBERTARIO 56 stran / 48,-
- SABATÉ - MĚSTSKÁ GUERRILLA VE ŠPANĚLSKU 124 stran / 100,-
- MARIKANSKÝ MASAHR 48 stran / 45,-
- JEDU DO MAGADANU 120 stran / 100,-
- ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990-2013 284 stran / 200,-
- TÁBOR SMRTI LETY 510 stran / 330,-
- BŮH A STÁT 192 stran / 198,-
- VLASTENECTVÍ JAKO DIAGNÓZA 48 stran / 35,-
- NEVIDITELNÉ VRAŽDY 194 stran / 249,-
- HISTORIE ANARCHISMU NA KAVKAZE 40 stran / 25,-
- MICHAEL KÁCHA (1874-1940) 52 stran / 30,-

- SOCIÁLNÍ PROTESTNÍ HNUTÍ V 21. STOLETÍ 56 stran / 30,-
- UKRAJINA 2013-2014: POHLED ANARCHISTŮ 48 stran / 28,-
- ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY 56 stran / 30,-

Aktuální přehled o všech vydaných publikacích a dalších materiálech, stejně jako seznam distribučních míst naleznete na webové stránce

nakladatelství.afed.cz

(v době vydání tohoto čísla je stránka dočasně mimo provoz)